

Begroting 2026 & Meerjarenperspectief 2026-2030

Rijnland op peil

Hoogheemraadschap van
Rijnland

**droge voeten
schoon water**

Begroting 2026 & Meerjarenperspectief 2026-2030

Rijnland op peil

Inhoud

Over deze begroting	7
Begroting 2026 in het kort	8
Leeswijzer en plaats in cyclus.....	11
Inleiding	15
Deel I Programma's en thema's	19
Programma Waterveiligheid.....	21
Programma Voldoende water	29
Programma Schoon en gezond water.....	45
Programma Waterketen	57
Thema Rijnland circulair en klimaatneutraal	67
Thema Water en Bodem Sturend	73
Programma Bestuur, organisatie en dienstverlening	79
Deel II Financiële begroting	89
Financieel beleid en financiële uitwerking	90
Rekenkundige uitgangspunten	95
Lasten en baten.....	98
Algemene dekkingsmiddelen/Belastingopbrengst	100
Investerings	101
Balans	102

Deel III Paragrafen	103
§ 1. Financiële positie.....	104
§ 2. Assetmanagement: afwegingskader voor herbouw en nieuwbouw	119
§ 3. Bedrijfsvoering.....	121
§ 4. Verbonden partijen.....	129
Deel IV Toelichtingen	133
Toelichting 1. Hoe komen we van kosten tot tarieven?	134
Toelichting 2. Weerstandsvermogen en restrisico's	140
Toelichting 3. Exploitatie.....	146
Toelichting 4. Exploitatie: verdeling naar beide waterschapstaken	152
Toelichting 5. Exploitatie: beleidsproducten, kostensoorten en belastingcategorieën	154
Toelichting 6. EMU-saldo.....	158
Toelichting 7. Openbaarheidsparagraaf Woo, met activiteiten 2026	160
Toelichting 8. Investeringsoverzicht.....	163
Toelichting 9. Begrippen en afkortingen	169

Over deze begroting

Begroting 2026 in het kort

Waterveiligheid

We beschermen het beheergebied, de inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit zee, de rivieren en het regionale watersysteem.

Voldoende water

We zorgen voor voldoende zoet water. Niet te veel, niet te weinig, voor inwoners en bedrijven, de agrarische sector en de natuur.

Schoon en gezond water

We werken aan schoon en gezond water voor landbouw, natuur, woonomgeving en recreatie, het tegengaan van vervuilende stoffen en het verminderen van voedingsstoffen in het water.

Waterketen

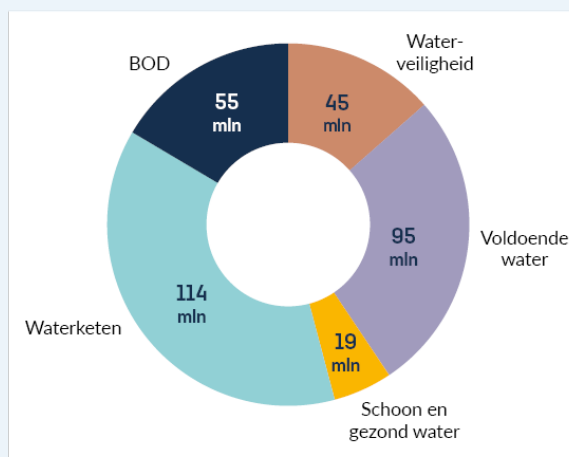
We zuiveren het afvalwater van huishoudens en bedrijven. We doen dit zo efficiënt en duurzaam mogelijk.

Bedrijfsvoering, organisatie en dienstverlening (BOD)

We besturen, organiseren en verlenen diensten op effectieve wijze en werken toekomstgericht samen met onze omgeving.

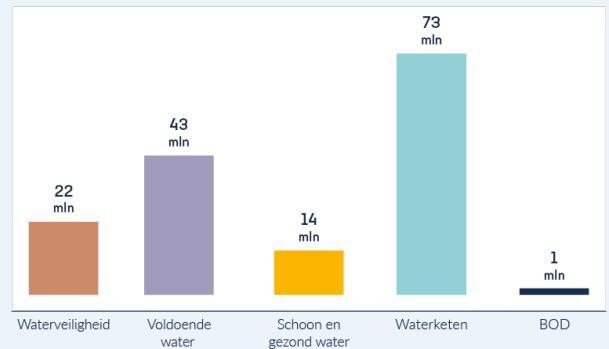
Exploitatie: € 327 mln

Onderdeel	Bedrag in miljoen
Waterveiligheid	45
Voldoende water	95
Schoon en gezond water	19
Waterketen	114
BOD	55

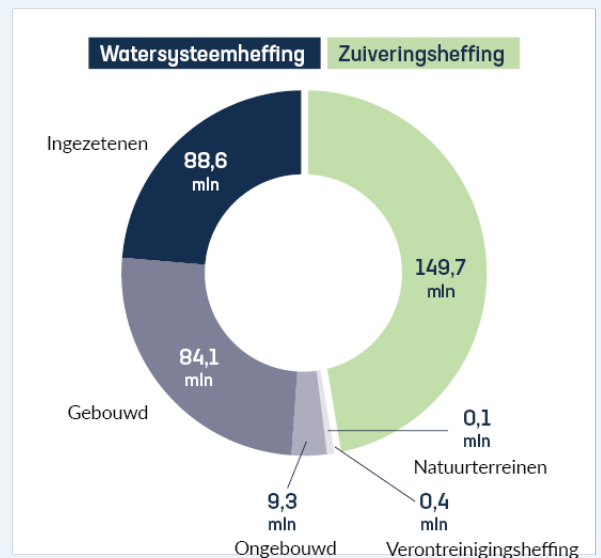
Investerings: € 153 mln

Onderdeel	Bedrag in miljoen
Waterveiligheid	22
Voldoende water	43
Schoon en gezond water	14
Waterketen	73
BOD	1

Belastinginkomsten: € 332 mln

Soort heffing	Bedrag in miljoen
Zuiveringsheffing	149,7
Watersysteemheffing ingezetenen	88,6
Watersysteemheffing Gebouwd	84,1
Watersysteemheffing Ongebouwd	9,3
Watersysteemheffing Natuurterreinen	0,1
Verontreinigingsheffing	0,4

Indicatoren

Omschrijving	Coalitieakkoord	Begroting 2026
Lastendrukstijging , toename totale belastingomvang	2026: 8%	9,5%
Relatieve schuld , schuld 31-12-2026 als aandeel van de belastingomvang	max. 300%	293%
Aandeel kapitaallasten , rente en afschrijving als aandeel van de belastingomvang	max. 34%	27%

Praktijksituaties

Nr.	Omschrijving	2025	2026	Verschil 2026 t.o.v. 2025	Verschil 2026 t.o.v. 2025 in %
1	Eenpersoonshuishouden, geen eigenaar	230	259	29	12,6%
2	Meerpersoonshuishouden, geen eigenaar	420	451	30	7,2%
3a	Meerpersoonshuishouden, woning WOZ-waarde € 370.000	506	539	33	6,6%
3b	Meerpersoonshuishouden, woning WOZ-waarde € 500.000	536	570	34	6,4%
4	Procesindustrie, WOZ-waarde € 30 mln, 1.400 v.e.	140.256	141.909	1.653	1,2%
5	Groothandel, WOZ-waarde € 2,4 mln, 10 v.e.	1.506	1.574	68	4,5%
6	Klein bedrijf, WOZ-waarde € 600.000, 3 v.e.	424	441	17	4,1%
7	Agrarisch bedrijf, WOZ-waarde € 3,48 mln, 40 ha, 3 v.e.	5.844	6.613	768	13,1%
8	Glastuinbouwbedrijf, WOZ-waarde € 420.000, 3 v.e.	383	395	13	3,3%
9	Natuurgebied, opp. 10 ha.	51	52	1	1,8%

Belastingtarieven

Nr.	Omschrijving	2025	2026	Verschil 2026 t.o.v. 2025	Verschil 2026 t.o.v. 2025 in %
1	Ingezetenenomslag per woonruimte (€)	134,64	162,92	28,28	21,0%
2a.	Omslag gebouwd van de WOZ-waarde woningen	0,0231%	0,0239%	0,0009%	3,7%
2b.	Omslag gebouwd van de WOZ-waarde niet-woningen	0,0231%	0,0256%	0,0025%	11,0%
3	Omslag ongebouwd overig per ha. (€)	118,88	135,82	16,94	14,2%
4	Omslag wegen per ha. (€)	594,41	271,64	-322,77	-54,3%
5	Omslag natuur per ha. (€)	5,06	5,15	0,09	1,8%
6	Zuiveringsheffing per v.e. (€)	95,24	95,87	0,63	0,7%
7	Verontreinigingsheffing per v.e. (€)	95,24	95,87	0,63	0,7%

Leeswijzer en plaats in cyclus

Leeswijzer

Indeling van activiteiten: in programma's en thema's

De Waterschapswet schrijft voor dat we alle activiteiten en kosten moeten indelen in bestuursprogramma's. De verenigde vergadering (VV) heeft besloten tot de volgende indeling: Waterveiligheid, Voldoende water, Schoon en gezond water, Waterketen en Bestuur, organisatie en dienstverlening.

Daarnaast zijn er overkoepelende thema's die doorwerken in alle bestuursprogramma's, met name: Rijnland circulair en klimaatneutraal en Water en Bodem Sturend. De bijbehorende activiteiten en kosten zijn ondergebracht in de bestuursprogramma's.

Opbouw van deze begroting

In **Deel I Programma's en thema's** leest u wat Rijnland gaat doen in 2026 en de jaren daarna. Dit deel is de beleidsbegroting, met de programma's en thema's uit het [Waterbeheerprogramma 6](#) (WBP6). De 28 besluitpunten uit het [Coalitieakkoord 2023](#) zijn ingevoegd waar ze van toepassing zijn, aangegeven met een #.

Deel II Financiële begroting is de financiële uitwerking: wat gaat het kosten op korte en langere termijn? En hoe beheersen we de schulden en de lastendrukontwikkeling?

Deel III Paragrafen bevat de paragrafen uit het [Waterschapsbesluit](#), inclusief de vraag: wat zijn de risico's?

Deel IV Toelichtingen bevat nadere toelichtingen, waaronder hoe we van kosten tot tarieven komen.

Achtergrondinformatie: via de links

Achtergrondinformatie wordt in dit document onderstreept weergegeven. In de digitale versie zijn hier links aan gekoppeld. Ter ondersteuning van de printversie vindt u deze links ook per hoofdstuk op www.rijnland.net/begroting-mjp.

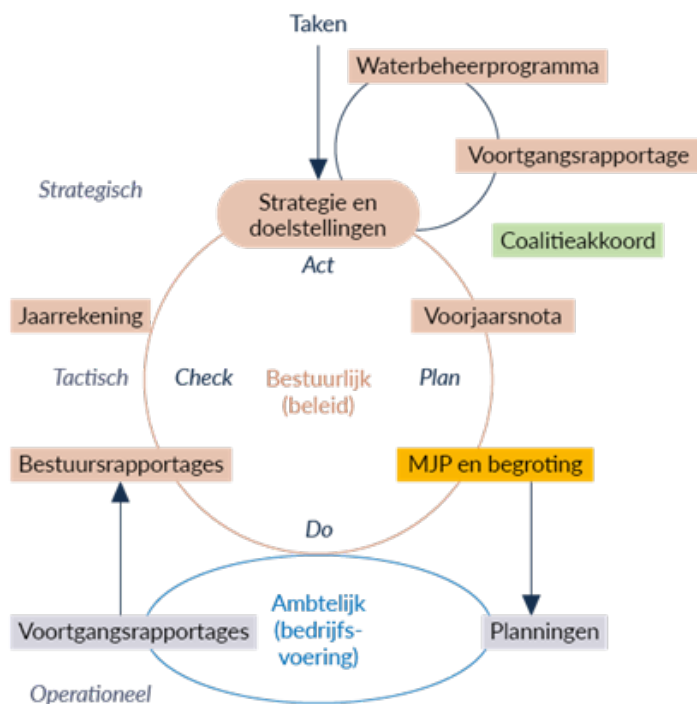

Hoe past dit document in de planning- en control-cyclus?

De VV heeft in 2022 het WBP6: Water wijst de weg vastgesteld, met daarin de Rijnlandse visie en doelen voor de lange termijn. De jaarlijkse [Voortgangsrapportage WBP6](#) geeft de stand van zaken weer. In 2026 starten we met de voorbereidingen voor het opstellen van het WBP7.

De begroting en het meerjarenperspectief (MJP) zijn een nadere uitwerking van het WBP6, in termen van concrete maatregelen, tempo, aanpak en kosten. Het coalitieakkoord is daarbij leidend. Met de begroting stelt de VV van Rijnland de plannen en tarieven voor 2026 definitief vast. De begroting is daarmee ons jaarplan: wat gaan we realiseren in 2026 en wat gaat dat kosten? Het MJP geeft een voorlopig zicht op de jaren 2027 t/m 2030. De begroting en het MJP zijn in dit document gecombineerd. In veel tabellen wordt de begroting 2026 vergeleken met de begroting 2025. Tenzij anders aangegeven gaat het daar om de aangepaste actuele begroting na de zomerburap.

De periodieke Bestuursrapportages (Buraps) en de Jaarrekening 2026 rapporteren over de voortgang van de maatregelen, zoals gepland in deze begroting.

Inleiding

Voor u ligt de Begroting 2026 en het Meerjarenperspectief 2026-2030 van het Hoogheemraadschap van Rijnland. Deze uitgave vertaalt de Rijnlandse visie en langetermijndoelen naar concrete maatregelen, tempo, aanpak en kosten voor de komende jaren, met het coalitieakkoord Rijnland op peil (2023) en het WBP6: Water wijst de weg als leidraad.

Het werk van Rijnland is nooit af. Rijnland zet zich in voor waterveiligheid, voldoende water, schoon en gezond water, en een robuuste waterketen. We werken daarbij toe naar een circulair en klimaatneutraal Rijnland. Terwijl we onze kerntaken uitvoeren, nemen de opgaven toe. We investeren in zuiveringsinstallaties, versterken onze dijken, en nemen maatregelen om de beschikbaarheid van zoet water en de waterkwaliteit in het gebied te verbeteren. Ook vraagt het effect van de aanwezigheid van exoten, zoals watervanell en rivierkreeften om aandacht. Ook binnen onze bedrijfsvoering dienen nieuwe uitdagingen zich aan, zoals AI-implementatie, digitale weerbaarheid en fysieke toegangsbeveiliging. Dit terwijl kostenstijgingen, zoals inflatie en cao-ontwikkelingen, onze financiële ruimte verder onder druk zetten.

Niet afwentelen op toekomstige generaties

Deze context vraagt om duidelijke en doordachte keuzes. Tegelijkertijd zien we dat de onzekerheden toenemen. We willen nú handelen, zonder de rekening door te schuiven naar toekomstige generaties, én zorgen dat Rijnland bestuurbaar en financieel gezond blijft. Omdat de opgaven toenemen en de kosten stijgen, is het nodig de totale belastingopbrengsten te verhogen met 9,5%. Zo'n besluit nemen we niet lichtvaardig, zeker niet na de verhogingen van de afgelopen jaren. Met deze keuze nemen we verantwoordelijkheid voor de uitdagingen van vandaag, zonder die af te wentelen op toekomstige generaties.

Tegelijkertijd doen we er alles aan om onze uitgaven zo laag mogelijk te houden, zonder concessies te doen aan de kwaliteit van ons werk. Daarom blijven we investeren in samenwerking met anderen, ondersteund door een organisatie die effectief, efficiënt en toekomstbestendig is. We werken sober en doelmatig, beperken kostenstijgingen door kritisch te kijken naar uitgaven in investeringen en exploitatie, en zetten actief in op het verkrijgen van subsidies en bijdragen van derden. Het huidige, ruimhartige kwijtscheldingsbeleid zetten we voort, zodat kwetsbare groepen in onze samenleving worden beschermd.

Solide financieel beleid

De belastinginkomsten zijn niet de enige puzzelstukken voor een solide financieel beleid. Ook de door de VV vastgestelde norm van een schuldpositie van onder de 300% (schuld vergeleken met belastingopbrengsten), en een kapitaallastenratio van maximaal 34% maken hier onderdeel van uit. Volgens dit meerjarenperspectief moet de schuldpositie uiterlijk in 2030 onder de 300% liggen. De kapitaallastenratio (het aandeel van de rente en afschrijving op de belastingopbrengsten) blijft onder 34%, waarmee onze begroting voldoende wendbaar blijft. Tegelijk is het van belang om onze reserves op peil te brengen om financieel robuust te blijven en de reserves gericht in te kunnen zetten wanneer nodig.

Blijven doen wat nodig is

Rijnland werkt elke dag aan droge voeten en voldoende schoon water. Van IJmuiden tot Gouda, van Amsterdam-West tot Wassenaar. Een gebied waar 1,3 miljoen mensen leven, werken en recreëren. Een gebied waar we samen voor de opgaven staan die de toekomst brengt. Rijnland pakt hierin zijn verantwoordelijkheid, en bouwt aan een gebied waar we ook over 100 jaar nog kunnen wonen en werken. Misschien niet op dezelfde manier als nu. Wel samen met inwoners, medeoverheden en bedrijven. Deze begroting en dit meerjarenperspectief vormen daarin een kleine, maar belangrijke stap. Want alleen met een financieel gezond Rijnland kunnen we (blijven) doen wat nodig is.

Wat betekent dat voor de belastingtarieven?

Een eenpersoonshuishouden in een huurhuis betaalt in 2026 € 29 meer dan in 2025, over het hele jaar gerekend. En een meerpersoonshuishouden in een eigen koophuis € 33 (bij WOZ-waarde 370.000 euro). Een klein bedrijf betaalt € 17 extra (drie vervuilingseenheden, WOZ-waarde € 0,6 mln).

Ontwikkelingen

In de verschillende programmahoofdstukken staat een uiteenzetting van externe en interne ontwikkelingen sinds de vorige begroting. Het gaat dan onder andere over nieuwe afspraken met provincies, herijken van KRW-doelen, nauwe samenwerking binnen de sector, en de ontwikkelingen naar aanleiding van het onderzoek Toekomstgericht Waterbeheer Rijnland (TGWR).

Deel I

Programma's en thema's

Programma Waterveiligheid

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Marjon Verkleij-Lemmers

Directeur: Henrik Hooimeijer

Resultaatmanager: Niels Minnen

Rijnland beschermt het beheergebied, de inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit zee, de rivieren en het regionale watersysteem. Dat doen we in nauwe samenwerking met onze omgeving.

Doelen WBP6

- De primaire keringen voldoen in 2050 aan de landelijke norm.
- De regionale keringen die in 2012 zijn afgekeurd, voldoen in 2030 aan de provinciale norm.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #1, #2, #3, #14, #15

Stand van zaken

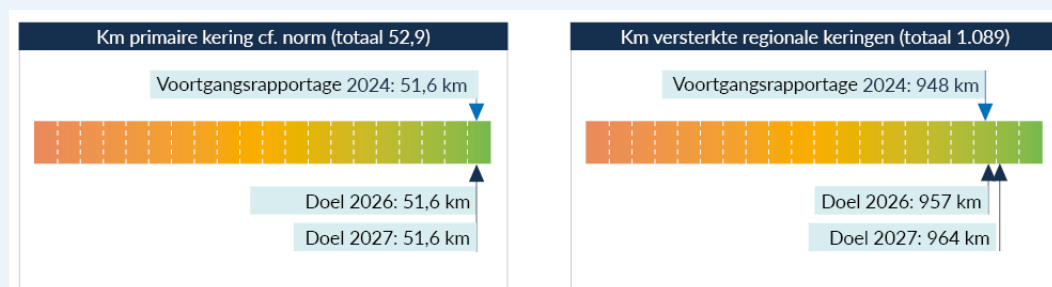
Bij de primaire keringen voldoen bijna alle trajecten aan de gestelde norm, slechts twee niet. We liggen dus ruim op schema om het doel te behalen. Naast het werk aan onze eigen primaire keringen werkt Rijnland met alle waterschappen en het Rijk in alliantieverband aan de waterveiligheid in heel Nederland via het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In de periode 2030–2036 neemt de jaarlijkse solidariteitsbijdrage aan het HWBP fors toe. Deze stijging wordt veroorzaakt door hogere kosten en een aanzienlijke uitbreiding van het aantal projecten naar aanleiding van de eerste Landelijke Beoordeling Overstromingsrisico's (LBO1).

Voor de regionale keringen is het uitvoeringsprogramma uit 2012 grotendeels voltooid. We werken nu aan het laatste deel van deze opgave. De toetsingsronde van de regionale keringen uit 2024 laat zien dat we door onder andere bodemdaling en klimaatverandering altijd een opgave houden. De komende jaren staan in het teken van de overgang tussen het realiseren van de opgave uit 2012 en het opzetten van een nieuw uitvoeringsprogramma gebaseerd op hernieuwde afspraken, die we komend jaar maken met de provincies. Dit legt de koers van het programma voor lange tijd vast.

Zie ook: [Voortgangsrapportage WBP6 - 2024](#)

Indicatoren

Voor het totaal aan kilometers primaire kering conform norm werd eerder 48 km gerapporteerd. De manier van het opmeten van de lengte van de keringen is geharmoniseerd met een landelijke methode waardoor dit is gewijzigd. Daarnaast laat de indicator over de versterkte regionale keringen de voortgang weer t.o.v. de toetsing uit 2012. In 2024 is een nieuwe toetsing opgeleverd.

Belangrijkste resultaten 2026

- We starten met de verkenningsfase van de versterking van de primaire kering in Gouda (1,3 km). Dit is onderdeel van het HWBP.
- We starten met de uitvoeringsfase van de kunstwerken in de (primaire) keringen bij Spaarndam en Gouda, inclusief de overdracht van de Woordersluis van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (HDSR) naar Rijnland.
- We leveren 3 km aan versterkte regionale kering op. Daarnaast hebben we ongeveer 70km in voorbereiding om de uitvoering in de komende jaren weer te verhogen.
- Met de westelijke waterschappen en provincies werken we aan de herziening van het Uitvoeringsbesluit Regionale keringen West-Nederland en stellen deze in 2026 ook bestuurlijk vast.
- We maken een eerste globale opzet van een nieuw uitvoeringsprogramma regionale keringen waarin we dit uitvoeringsbesluit verwerken.
- We ronden de evaluatie rond het besluit 'Schade aan keringen' af en leggen hierover, als daar aanleiding toe is, een besluit voor.
- Ter bescherming van onze keringen en kades werken we binnen het samenwerkingsverband Muskusrattenbeheer WMNL gestadig door aan het terugdringen van de muskusrat tot de landsgrenzen.

Totaal

Investerings 2026: € 22,3 mln

Exploitatie 2026: € 45 mln

Wat is ons doel?

Rijnland ligt grotendeels onder zeeniveau en blijft daarom niet droog zonder waterkeringen (duinen, dijken en kades). We beschermen ons beheergebied en de inwoners tegen overstromingen. Belangrijk doel daarbij is dat de primaire en regionale keringen voldoen aan de gestelde normen. De primaire keringen moeten in 2050 voldoen aan de landelijke norm. In de huidige afspraken met de provincie staat dat de regionale keringen in 2030 voldoen aan de provinciale norm. De recente toetsing uit 2024 laat echter zien dat we door zakkingen altijd een opgave houden. Op dit moment lopen daarom gesprekken om hierover nieuwe afspraken te maken over toekomstige versterking. De waterveiligheidsaanpak bestaat uit drie lagen. We noemen dat meerlaagsveiligheid.

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. Wij beschermen ons gebied tegen overstromingen door onze assets in stand te houden.
2. Wij adviseren over het beperken van de gevolgen van overstromingen.
3. Wij bereiden ons goed voor op calamiteiten.

1. Wij beschermen tegen overstromingen door onze assets in stand te houden (#1, #2)

De eerste laag uit de landelijke aanpak meerlaagsveiligheid is preventie. Rijnland heeft als beheerder de taak om de waterkeringen aan de normen te laten voldoen en om voor het noodzakelijke beheer en onderhoud te zorgen, zodat we ons gebied goed beschermen tegen overstromingen. In het kader van de zorgplicht verhogen en versterken we regelmatig onze keringen, bijvoorbeeld wanneer ze door bodemdaling te laag zijn geworden. Daarnaast zetten we advisering, inspectie, vergunningverlening, toezicht en handhaving in om de keringen te beschermen.

Primaire keringen

Beleidsontwikkelingen

- Eind 2025 besluit de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen (UvW) over aanvullend budget voor het HWBP en een bijbehorend pakket aan beheersmaatregelen. In 2026 werken we samen met onze partners aan de implementatie hiervan.
- In 2025 stelde de VV regels voor strandbebouwing vast. Dit maakt zeewaartse verplaatsing van seizoenspaviljoens aan de kust mogelijk. Dit is nodig voor voldoende aangroei van de duinen om gesteld te staan voor zeespiegelstijging. Vanaf 2026 stellen we stapsgewijs in samenwerking met betrokken gemeenten de exacte 'zone van duinaangroei' vast.
- We starten met de herziening van de ruimtereservering voor primaire keringen via onze legger (naar aanleiding van de brief Water en Bodem Sturend van de minister van Infrastructuur en Waterstaat van 25 november 2022). Dit is onderdeel van een gehele leggerherziening van de primaire keringen.

Projecten

- We starten met de uitvoeringsfase van de kunstwerken in Spaarndam en Gouda. In Spaarndam betreft dit achterstallig onderhoud. Met HDSR maken we concrete afspraken over de financiering van het onderhoudsarm maken van de Woerdersluis voordat de overdracht plaatsvindt. De renovatie van de kunstwerken in Gouda betreft (deels) versterking, wat daarmee deels onder de subsidieregeling van het HWBP valt.
- We starten met de verkenningsfase van het dijkversterkingstraject Gouda (spoor 4).

Routines

- We stellen de jaarlijkse veiligheidsrapportage voor de primaire keringen op en rapporteren hierover aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Hierin beschrijven we de staat van onze primaire keringen en de processen rondom het beheer en onderhoud van deze waterkeringen (Kader Zorgplicht Primaire Waterkeringen).
- We gaan verder met de Tweede Landelijke Beoordeling Overstromingsrisico's (LBO2). We ronden de beoordeling af van traject 14-7 (Scheveningen tot Katwijk).

Regionale keringen

Beleidsontwikkelingen

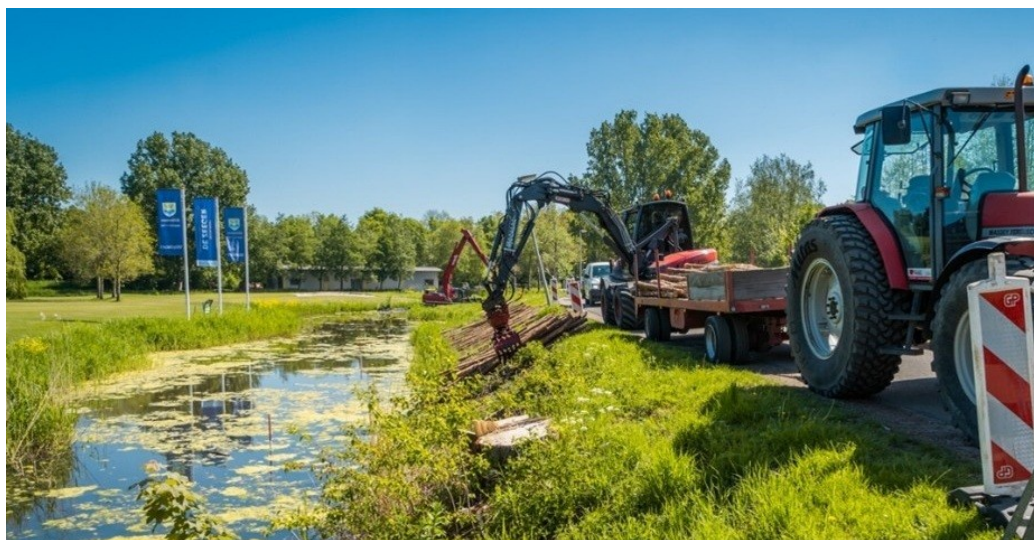
- Het besluit uit 2022 'Schade aan keringen' heeft geleid tot bijkomende onderhoudskosten. Afgelopen jaar zijn de kosten geanalyseerd. In 2026 ronden we de evaluatie van het besluit 'Schade aan keringen' af. Als daar aanleiding toe is leggen we hierover een besluit voor, inclusief financiële consequenties.
- In 2026 herzien we het Uitvoeringsbesluit regionale keringen West-Nederland. Hierin zijn afspraken vastgelegd over de toetsing, versterking en het rapporteren. Dit is een afspraak uit het huidige Uitvoeringsbesluit. Gezien de forse opgave uit de toetsing 2024 is het belangrijk om afspraken te maken die voor Rijnland uitvoerbaar zijn (in financiën en capaciteit).
- Klimaatverandering heeft invloed op de beoordeling van de keringen. We analyseren het effect van klimaatscenario's op de regionale keringen en de benodigde ruimtereservering, op basis van het onderzoek Toekomstbestendig waterbeheer Rijnland (TGWR, zie p.43). In 2025 hebben we de impactanalyse uitgevoerd. In 2026 vertalen we dit naar een robuuste strategie voor TGWR.
- De eisen die aan een kering worden gesteld, worden bepaald door de norm. De norm is afhankelijk van verschillende factoren, zoals bijvoorbeeld het aantal inwoners. In de systeemstudie waterveiligheid worden deze normen geëvalueerd. In 2025 is een normeringssystematiek vastgesteld samen met de provincies en enkele waterschappen uit West-Nederland. In 2026 doorlopen we het bestuurlijke traject en leggen we keuzes voor over het aanwijzen en normeren van overige waterkeringen en regionale waterkeringen. Eind 2026 leggen we hierover een besluit voor.

Projecten

- We werken door aan de versterking van de regionale keringen in een tempo waarmee we de afspraken met de provincies uit 2012 nakomen. In 2025 hebben we 5 km opgeleverd. In 2026 leveren we 3 km op. Dit is minder dan de gewenste 20 km per jaar. Dit komt onder andere omdat veel projecten zich in de voorbereidingsfase bevinden. In 2026 hebben we circa 70 km kering in voorbereiding. Daardoor leveren we aan het einde van de MJP-periode in totaal meer km op. De resultaten daarvan worden pas zichtbaar vanaf 2028.

Routines

- We voeren de inspecties van de regionale keringen in 2026 uit en we handelen de schadepunten die daaruit voortkomen af. Buitengewoon onderhoud gebeurt door Rijnland, dagelijks onderhoud door de eigenaar. Complexe schadepunten nemen we mee in de prioritering richting het dijkversterkingsproject.
- Vanaf 2026 is het continu toetsen van de regionale keringen een jaarlijkse routine. Dit houdt in dat we het toetsingsoordeel zo actueel mogelijk houden door nieuwe relevante gegevens over de regionale keringen in het toetsoordeel te verwerken en waar nodig trajecten opnieuw te toetsen. Op die manier kunnen we jaarlijks het meest actuele veiligheidsbeeld van de regionale waterkeringen bepalen en gebruiken om de scope voor de dijkversterkingen zo optimaal mogelijk te bepalen. In het verleden toetsten we de keringen slechts één keer in de 12 jaar.
- Elk jaar stellen we de Voortgangsrapportage regionale keringen op om de stand van zaken over het toetsen, versterken, beheer en financiën te rapporteren aan de provincies.

Overkoepelende acties

Beleidsontwikkelingen

- We bereiden ons verder voor op de komst van de bever in ons beheergebied. Voor mogelijk beleid en protocollen voor de beverproblematiek werken we samen met het Rijk, provincies en andere waterschappen. De basis hiervoor is de Landelijke beveraankpak uit 2025.

Projecten

- We participeren in het project Meegroeidijk om te onderzoeken of we bagger kunnen toepassen voor het versterken van waterkeringen. Dit draagt bij aan circulair onderhoud. We starten in 2026 een pilot die tot en met 2028 duurt. Het project wordt uitgevoerd onder coördinatie van een ingenieursbureau en onder begeleiding van een projectgroep bestaande

uit drie waterschappen (Noorderzijlvest, Brabantse Delta en Rijnland). Elk van deze waterschappen voert een pilot uit.

- We onderzoeken bij twee dijkversterkingsprojecten (een groene kering en een damwand) de mogelijkheden om dijkverbeteringstrajecten circulair uit te voeren.
- We integreren de routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB), conform het Afwegingskader Circulair Rijnland, in onze aanbestedingen.

Routines

- We beschermen de waterkeringen tegen graverij door muskusratten en andere invasieve exoten. We zetten de samenwerking met andere waterschappen voor de muskusrattenbestrijding voort, inclusief terugdringen tot de landsgrens. We hebben de afgelopen twee jaar gezien dat we extra capaciteit moeten laten inzetten om dit doel te bereiken. Komende jaren gaan we zien of dit voldoende is.
- We voorkomen activiteiten die een negatieve invloed hebben op de waterkeringen. Dit doen we met voorlichting, planadvisering, vergunningverlening, toezicht en handhaving.

2. Wij adviseren over het beperken van de gevolgen van overstromingen (#14 en #15)

In de landelijke aanpak meerlaagsveiligheid vormt de tweede laag het adviseren over de ruimtelijke inrichting, met het oog op beperking van de gevolgen van overstromingen.

Beleidsontwikkelingen

- We hebben voor het hele gebied inzicht in de gevolgen van overstromingen door middel van overstromingsbeelden. In 2026 stellen we de kaders en uitgangspunten op om de geschikte maatregelen voor duurzame ruimtelijke inrichting per gebied te bepalen (#14).

Routines

- We adviseren onze partners en inwoners over keuzes in de ruimtelijke inrichting (zie ook het hoofdstuk Water en Bodem Sturend). Samen met de provincies kijken we welke impact de nieuwe woningbouwopgave heeft op de overstromingsrisico's en normen voor waterkeringen.

3. Wij bereiden ons goed voor op calamiteiten (#3)

In de landelijke aanpak meerlaagsveiligheid is de derde laag: voorbereid zijn op een mogelijke overstroming en op andere calamiteiten. Calamiteiten kunnen we helaas nooit uitsluiten. Rijnland bereidt zich dan ook goed voor op alle mogelijke waterstaatkundige calamiteiten die zich in het beheergebied kunnen voordoen. De calamiteitenorganisatie van Rijnland valt qua activiteiten en kosten onder het bestuursprogramma Bestuur, organisatie en dienstverlening (BOD) en beschrijven we daarom in het hoofdstuk BOD. De gerelateerde activiteiten en kosten in het programma Waterveiligheid in deze planperiode zijn:

Projecten

- We renoveren de vier balgstuwen (noodwaterkeringen) in de Ringvaart van de Haarlemmermeer (#3). In 2025 hebben we de aanbesteding afgerond. In 2026 start de uitvoeringsfase. Eind 2027 zijn de balgstuwen naar verwachting gereed.

Routines

- We nemen de compartimenteringen en de bijbehorende noodwaterkeringen op in het beheer- en onderhoudsprogramma. In 2026 ronden we daarvoor de inspectie van de noodwaterkeringen af als basis voor het onderhoudsprogramma.

Financieel

Waterveiligheid, in € mln

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Bruto investeringen	24,0	24,4	22,3	32,5	35,1	33,6	41,1
Exploitatielasten	41,1	43,8	47,3	46,6	50,9	54,7	57,3
Exploitatiebaten	3,0	3,0	2,4	2,4	2,4	2,5	2,5
Netto Exploitatiekosten	38,0	40,8	45,0	44,2	48,5	52,2	54,8

Investeringen

De belangrijkste investeringsuitgaven in 2026 zijn: de versterking van de regionale keringen (€ 12,7 mln), verbeteren IJsseldijk Gouda (VIJG) (€ 6,6 mln), vervangen van balgstuwen (€ 1,5 mln), kunstwerken Spaarndammerdijk (€ 1,3 mln.) en € 0,1 mln voor het verplaatsen van de strandbebouwing.

Exploitatie

De belangrijkste exploitatiekosten in 2026 zijn:

- Bijdrage aan het Hoog Water Bescherming Programma (HWBP) € 13,7 mln
- Onderhoud aan de waterkeringen € 17,7 mln
- Kosten overige waterkeringen € 9,0 mln
- Muskusrattenbeheer € 3,5 mln

Ontwikkelingen

De netto exploitatiekosten stijgen in 2026 per saldo met € 4,2 mln t.o.v. de programmabegroting 2025. Dit betreft grotendeels structurele kosten. Het totaal is als volgt te verklaren:

€ 4 mln hogere lasten:

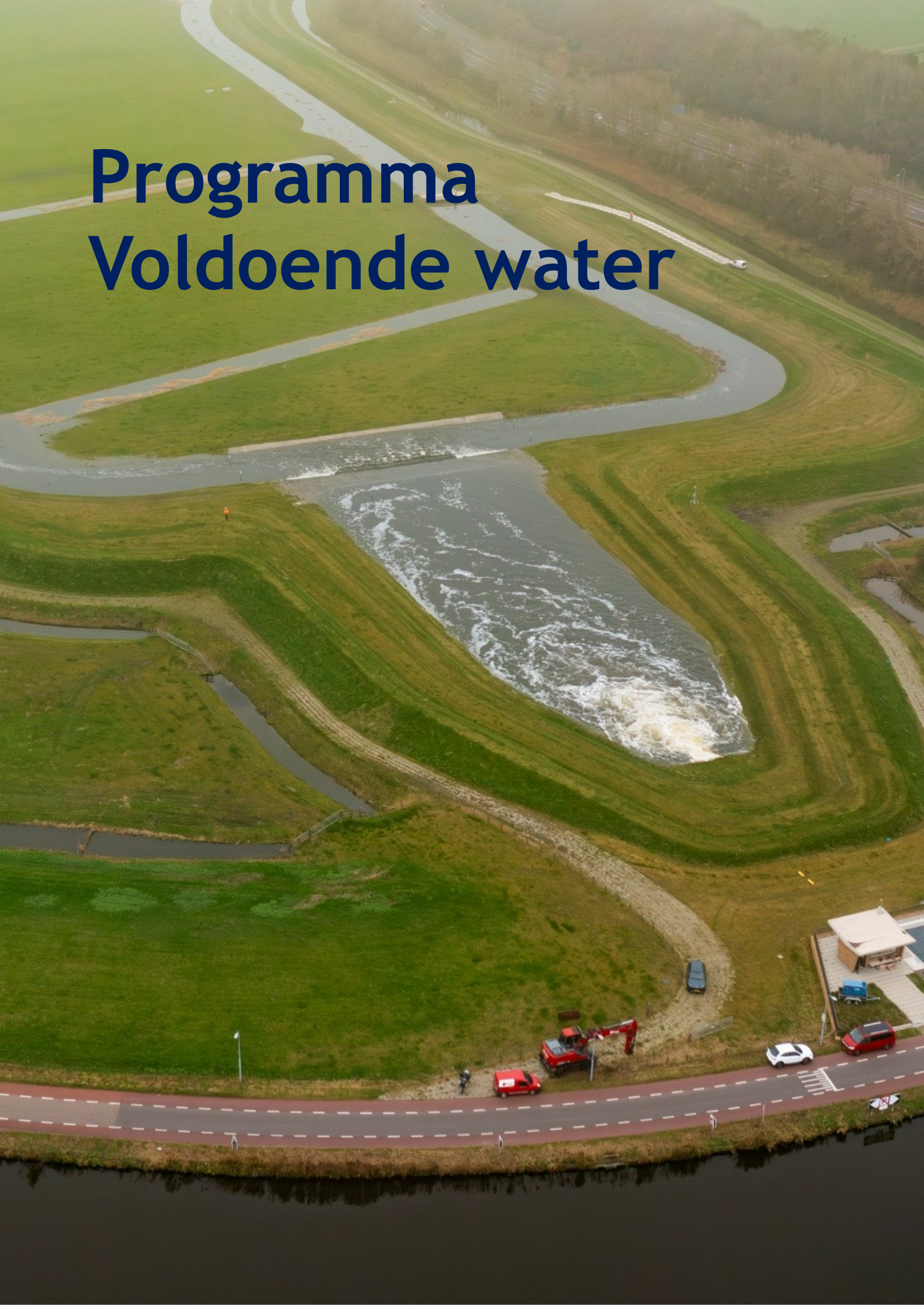
- € 1,7 mln hogere personeelskosten door cao-ontwikkelingen, extra fte en verschuiving uren tussen de programma's, zie [personeelskosten voor details](#)
- € 1,2 mln hogere kapitaalslasten. Dit komt grotendeels door de deeloplevering van H5P – Waarder – en Veerpolder (voorheen Haarlem 5 polder) en de oplevering van kunstwerk Spaarndam Kolksluis.
- € 0,5 mln hogere onderhoudskosten van waterkeringen, door meer schades en indexatie van onderhoudscontracten
- € 0,3 mln hogere samenwerkingskosten muskusrattenbestrijding
- € 0,1 mln hogere kosten juridische ondersteuning
- € 0,2 mln hogere overige kosten

€ 0,2 mln lagere baten:

- € 0,1 mln hogere huuropbrengsten eigendommen
- € 0,3 mln minder activeren uren

Programma Voldoende water

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Henk Hazenoot

Directeur: Henrik Hooimeijer

Resultaatmanager: Mireille Wiegman

Samen met de omgeving zorgt Rijnland voor voldoende zoet water. Niet te veel, niet te weinig, voor inwoners en bedrijven, de agrarische sector en de natuur.

Doelen WBP6

- Rijnland zorgt voor doelmatig peilbeheer
- Rijnland zorgt voor goed beheer en onderhoud van het watersysteem en voert onderhoud en beheer uit op basis van een goede balans tussen risico's, prestaties en kosten.
- Eind 2027 voldoet het beheergebied aan de provinciale normen voor wateroverlast.
- Rijnland zorgt samen met de omgeving dat het beheergebied in 2050 weerbaar is tegen zoetwatertekorten. Hierin zijn belangrijk: water vasthouden, een robuuste wateraanvoer en een doelmatig en efficiënt gebruik van zoet water.
- Rijnland zorgt ervoor dat ook andere partijen hun verantwoordelijkheid nemen voor het watersysteem en doen wat zij moeten doen.
- Rijnland zorgt samen met zijn partners voor toekomstbestendige gebiedsfuncties die zijn afgestemd op de draagkracht van het gebied.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #4 t/m #7, #10, #12, #14, #17, #18, #19

Stand van zaken

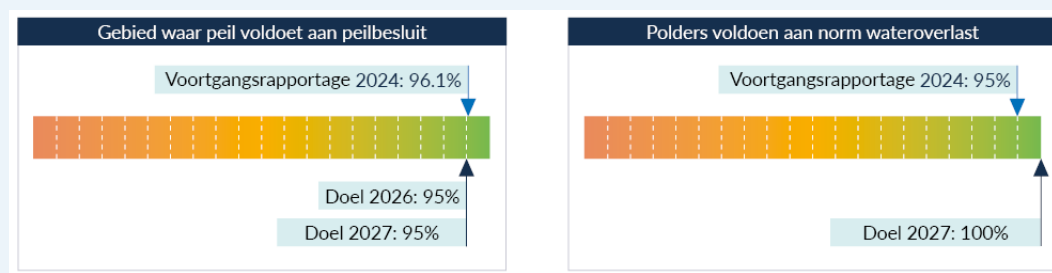
We zijn goed op weg naar het bereiken van de doelen die we opgesteld hebben in het WBP6. De prestaties van het peilbeheer zijn goed. Ongeveer 95% van de oppervlaktewaterpeilen voldoet jaarlijks aan het peilbesluit en 97% van de polders voldoet aan de huidige wateroverlastnormen. Door klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen in het beheergebied is het een uitdaging om de prestaties goed te houden; we lopen tegen de grenzen van de technische oplossingen aan. Daarnaast is het een uitdaging om onze grote hoeveelheid assets kwalitatief op peil te houden. Dit vraagt om bezinning op de toekomst. Hoe gaan we verder? Deze vraag, en breder, stellen we aan de orde in het project 'Toekomstgericht Waterbeheer Rijnland' (TGWR). De implementatie hiervan vindt plaats via beleidsontwikkelingen, projecten, routines en Water Bodem sturend.

Zie ook: [Voortgangsrapportage WBP6 - 2024](#)

Indicatoren

De huidige indicatoren beperken zich tot 2 van de 6 WBP6-doelen. De indicatoren voor de overige doelen zijn in ontwikkeling. Met betrekking tot de onderstaande indicator over wateroverlast zijn de polders in het traject toekomstgericht Waterbeheer Rijnland (TGWR) doorgerekend met de nieuwe KNMI-klimaatscenario's van 9 oktober 2023. Een deel van de polders die nu wel voldoen, voldoen met de nieuwe scenario's niet meer. De wijze waarop we hiermee omgaan geven we een plek in de robuuste strategie TGWR.

Belangrijkste resultaten 2026

- Strategie Toekomstgericht Waterbeheer Rijnland (TGWR) gereed en implementatie gestart
- Peilbeheer
  - Handelingskader peilbeheer gereed
  - Doorontwikkeling sturingsmodel peilbeheer (BOSBO) gestart
- Duidelijkheid over het convenant afbouwtraject per gemeente
- Beheerste aanpak watervlakte
- Poldergemalen
  - Aangepaste indicator stand areaal Poldergemalen
  - Risicoprofiel areaal poldergemalen tenminste gelijk gebleven
  - Opgeleverd en geëvalueerd eerste Rijnlandse standaardgemaal
- Boezemgemalen
  - Uitgebreide onderhoudswerkzaamheden boezemgemaal Katwijk gestart
  - Renovatie van boezemgemaal Halfweg voorbereid
- Baggeren
  - Primaire watergangen kwantitatief en kwalitatief op orde.
  - Ervaring met 'Water op diepte brengen' leidt tot advies hoe traject Rijnland breed te vervolgen (#5)
- Uitvoering project voormalig Sluizencomplex Halfweg gestart.
- Samenwerkingsovereenkomst Dunea inzake onttrekking oppervlaktewater

Totaal

Investerings 2026: € 42,6 mln

Exploitatie 2026: € 94,6 mln

Wat is ons doel?

Samen met de omgeving zorgt Rijnland voor voldoende zoet water. Niet te veel, niet te weinig, voor inwoners en bedrijven, de agrarische sector en de natuur. Door ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen en door klimaatverandering wordt deze opgave steeds complexer. Ook lopen we tegen de grenzen aan van technische oplossingen. Situaties van wateroverlast of watertekort gaan vaker voorkomen. De gevolgen van klimaatverandering kunnen we niet alleen met het watersysteem oplossen, zoals nog grotere gemalen en/of nog bredere oppervlaktewateren. Er zijn ook maatregelen in de openbare ruimte nodig om de gevolgen van bijvoorbeeld extreme neerslagsituaties op te vangen en/of te beperken. Denk hierbij aan klimaatadaptieve woningbouw, ruimte vrijhouden ten behoeve van extremen, en overkoepelend, een discussie welke functies waar in Nederland gaan landen. Dit heeft ook invloed op de rol en organisatie van het waterschap.

Tot 2050 zijn de gevolgen redelijk voorspelbaar, daarna neemt de onzekerheid toe. Dit vraagt om nieuwe manieren van denken en handelen. We moeten nú keuzes maken, ondanks onzekerheden, en tegelijkertijd voorkomen dat we problemen doorschuiven naar de toekomst. Optimalisaties op korte termijn zijn belangrijk, maar ook een transitie is nodig — samen met onze partners. Dit geven we vorm langs de implementatie van TGWR (zie kader TGWR). Wat doen we daarvoor?

We monitoren ook continu organisatie-breed de (beleids-)ontwikkelingen in onze omgeving en intern en waar nodig vertalen we dit in beleid. Dat geldt ook voor de ontwikkelingen in onze assets. We stellen steeds meer eisen aan asset data. We verbeteren de aanwezigheid, de nauwkeurigheid en de beschikbaarheid van onze data. En de toegankelijkheid daarvan via passende applicaties. Want data vormen mede de basis voor onze dagelijkse en toekomstige (investerings-)beslissingen.

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We zorgen voor doelmatig peilbeheer.
2. We houden het watersysteem en de assets in stand.
3. We beperken de gevolgen van wateroverlast.
4. We zorgen voor voldoende zoet water.
5. We reguleren activiteiten van derden.
6. We werken samen aan een toekomstgericht Rijnland.

1. We zorgen voor doelmatig peilbeheer

Het kader voor peilbeheer is het peilbesluit. Het actueel houden van de peilbesluiten is een continu proces. Het doel is dat het daadwerkelijke peil in meer dan 90% van de gevallen voldoet aan het peilbesluit. 2026 Gebruiken we om de organisatie in te richten op dat wat nodig is om minimaal 90% van de peilbesluiten actueel te houden. Het peil zelf reguleren we door de inzet van gemalen en andere kunstwerken. Nieuwe technologie zorgt ervoor dat we in het peilbeheer steeds slimmer kunnen sturen. Op locaties waar het peil structureel afwijkt, onderzoeken we de oorzaak en nemen we maatregelen om het peil te corrigeren of passen we het peilbesluit aan.

Ons beheergebied is onderdeel van een groter watersysteem (regionaal, landelijk, internationaal). Het managen van deze afhankelijkheid wordt steeds belangrijker door klimaatverandering. Daarnaast hebben we te maken met toenemende droogte, toenemende verzilting, zeespiegelstijging en het vaker en heviger voorkomen van piekbuien. Daarom werken we in het kader van 'Slim watermanagement' samen met andere waterbeheerders in de regio's Amsterdam-Rijnkanaal/Noordzeekanaal en Rijn-Maasmonding, zoeken samenwerking in de regio Centraal Holland en o.a. via de Unie werken we nationaal en internationaal samen. Extreme situaties,

zowel wateroverlast als droogte, kunnen we alleen in nauwe samenwerking het hoofd bieden. Extreme gebeurtenissen in 2023 en 2024 hebben dit laten zien. In 2026 sturen we op de volgende resultaten:

Beleidsontwikkelingen

- Handelingskader peilbeheer
  - We werken een handelingskader uit voor conflicterende doelen binnen Peilbeheer. Dit doen we op basis van de geactualiseerde Nota Peilbeheer. Daarin streven we naar een zo dynamisch mogelijk peilbeheer.
- Strategie & start implementatie Toekomstgericht Waterbeheer
  - We leveren een robuuste strategie op voor 'Toekomstgericht Waterbeheer Rijnland' (TGWR) en starten met de implementatie daarvan binnen de organisatie. Dit is een vervolg van het meerjarige BOB-traject.
- 98% van de peilbesluiten is actueel
  - We richten de organisatie zodanig in dat 90% van de peilbesluiten actueel is.
  - We actualiseren in 2026 tenminste tien peilbesluiten zodat ze weer passen bij de huidige functies van het gebied.

Projecten

- Driejarig project doorontwikkeling BOSBO gestart
  - In 2026 start het driejarig project 'doorontwikkeling database' van ons Beslissing Ondersteunend Systeem Beheer Oppervlakte water (BOSBO). De database wordt zodanig ingericht dat hij naast ondersteuning van operationeel peilbeheer ook ondersteuning biedt bij de toenemende vraag vanuit assetmanagement naar data.
  - Het BOSBO wordt aangepast om het testen en uitvoeren van dynamisch peilbeheer mogelijk te maken.
- AI gebruikt om te innoveren in poldersturing
  - We passen AI toe om het waterbeheer in onze polders innovatief te kunnen sturen gegeven conflicterende doelstellingen. Hiertoe participeren we in projecten met Deltares en adviesbureaus.

Routines

- Variatie in peilbeheer is vergroot (conform Nota Peilbeheer)
  - We focussen in 2026 op vergroten van variatie in peilbeheer: dynamisch peilbeheer, winterinundatie om wendbaarder en weerbaarder te worden en op specifieke situaties in te kunnen spelen. We participeren in pilots op dit vlak.
- Geanalyseerde peilafwijkingen waar nodig verankerd in peilbesluiten (continu)
  - We analyseren peilafwijkingen, beoordelen welke maatregelen nodig zijn en of dit tot bijvoorbeeld tot actualisatie van peilbesluiten moet leiden.
- Mogelijkheden voor windbemaling actief benut

Ook molens spelen een rol bij het op peil houden. Als hoofdbemaling (Molenviergang Aarlanderveen door eigen molenaars) of als reservebemaling (Rijnlandse Molenstichting). Met beide stichtingen heeft Rijnland overeenkomsten. Mogelijk volgt er in 2026 een nieuwe overeenkomst met Molens Zuid Kennemerland. Met het sluiten van overeenkomsten en inzet molens bij ons peilbeheer dragen we bij aan de instandhouding van cultureel erfgoed. Met het sluiten van overeenkomsten en inzet molens bij ons peilbeheer dragen we bij aan de instandhouding van cultureel erfgoed.

2. We houden het watersysteem en de assets in stand

Doelmatig peilbeheer is alleen mogelijk als het watersysteem (de assets watergangen, de oevers en de kunstwerken) in een goede toestand verkeert en goed functioneert. We managen deze assets door keuzes te maken in een passende mix van nieuwbouw, renovatie en (risico gestuurd) onderhoud. Daarbij is het uitgangspunt om de gewenste prestaties te halen tegen zo laag mogelijke kosten en acceptabele risico's. We kijken bij het managen van onze assets verder dan alleen 'voldoende water'. We nemen in de afwegingen op systeem- en assetniveau ook andere doelen (waterkwaliteit, vismigratie, duurzaamheid, circulariteit etc.) mee. In 2025/26 ontwikkelen we een integraal afwegingskader voor de verschillende (soms conflicterende) doelen. Dit leidt tot een integraal operationeel kader voor sturing op het watersysteem.

Het onderhoud aan poldergemalen, boezemgemalen en andere assets wordt zoveel mogelijk ingepland en uitgevoerd langs (risicogestuurde) onderhoudsconcepten. Voor duikers (ca. 800 stuks) en enkele bijzondere objecten worden deze onderhoudsconcepten in 2026 nog opgesteld. Voor onze kritische assets (boezemgemalen, enkele grote gemalen) worden de onderhoudsconcepten uitgebreid en verder uitgewerkt. Deze onderhoudsconcepten worden continu geëvalueerd en aangepast.

Beleidsontwikkelingen

- Integraal operationeel kader voor sturing op het watersysteem
  - Uitwerking van de nota peilbeheer in combinatie met visie op het watersysteem.
- Organisatie ingericht op onderhoud Boezemgemalen
  - In 2025 is het benodigde groot onderhoud boezemgemalen in beeld gebracht. In 2026 starten we met de uitvoering hiervan. Daarom richten we de organisatie in.
- Aangepaste indicator stand areaal Poldergemalen
  - Afgelopen jaren lag de focus op het verhogen van de productie vanwege de oplopende achterstanden. Inmiddels hebben we dit gerealiseerd, waardoor er meer ruimte ontstaat om vooruit te kijken en scherpere afwegingen te maken op basis van kosten, prestaties en risico's. In 2026 doen we een voorstel voor een nieuwe indicator die aansluit bij het verbeterde inzicht in ons bestand. Deze vervangt dan het begrip 'instandhoudingssachterstand' en bijbehorende indicator 'aantal gemalen per jaar'.
- Lange Termijn Assetplanning (LTAP) en programmering Oeververdedigingen

- In 2024 zijn we gestart met een inventarisatie naar de aanwezigheid en staat van oeverbeschoeiingen. Deze inventarisatie ronden we eind 2025/begin 2026 af. In 2026 leidt dit tot een LTAP en programmering voor de oeververdedigingen op inclusief benodigde (financiële) middelen.
- Duidelijkheid over het convenant afbouwtraject per gemeente
  - We voeren gesprekken met vijf gemeenten over het afbouwen van convenanten onderhoud stedelijk water (baggeren, schonen, maaien). In 2026 is duidelijkheid over de afbouwtrajecten per gemeente (tijdpad, wijze van overdragen en financiële verplichtingen). Al ingeboekte potentiële besparingen zijn voor het begrotingsjaar 2026 uit deze begroting gehaald en worden pas ingeboekt als ze optreden (meevaller).
- Vervolgversie interne tool 'Polders op orde'
  - We genereren overzichten waardoor we in één oogopslag vanuit diverse perspectieven kunnen zien of maatregelen nodig zijn in bepaalde polders. We leveren in 2026 een volgende versie van deze tool op.

Projecten

Boezemgemalen

- Uitgebreide onderhoudswerkzaamheden boezemgemaal Katwijk gestart
  - in 2026 t/m 2028 voeren we uitgebreide (onderhouds-)werkzaamheden uit aan boezemgemaal Katwijk.
- Renovatie van boezemgemaal Halfweg voorbereid

Poldergemalen

- Risicoprofiel areaal poldergemalen tenminste gelijk gebleven
  - We leveren naar verwachting 21 poldergemalen op in 2026. Daarvan zijn 14 gemalen onderdeel van specifiek benoemde risicodossiers, onder andere categorie A gemalen (meer dan 150 m³/min) en gemalen met storingsgevoelige pompen. Bij de overige zeven gemalen dienen revisies (grote onderhoudsbeurt) uitgevoerd te worden of is sprake van verouderde installaties die gerenoveerd of vervangen moeten worden.
- Opgeleverd en geëvalueerd eerste Rijnlandse standaardgemaal
  - We leveren het eerste Rijnlandse standaard poldergemaal op en evalueren het effect op de werkwijze en de potentie voor uitrol.
  - In de toekomst moet toepassing van standaardgemalen leiden tot onder andere kortere doorlooptijden en lagere kosten bij projecten. Daarom evalueren we deze toepassing.

Baggeren

- Primaire watergangen kwantitatief en kwalitatief op orde.
  - In 2026 baggeren we ongeveer 167 km aan watergangen en peilen 360 km watergangen in. De watergangen worden eens in de 10 tot 20 jaar op diepte gehouden.
- 30-60% emissieloos gebaggerd
  - We streven effectief en efficiënt naar zoveel mogelijk emissieloos baggeren. Doordat de opdrachten de jaargrens overschrijden hanteren we een bandbreedte over 3 jaar (30-60%). Hiermee volgen we het kader uit ons convenant Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen.
- Urgente strekkingen oeververdediging vervangen waaronder 25% van de urgente strekkingen in de Haarlemmermeer
  - Haarlemmermeer: in 2026 herstellen we circa een kwart van de urgente strekkingen.
    - we hebben in 2025 het bestuur geadviseerd over de privaatrechtelijke verantwoordelijkheid die we hebben voor oeverbeschoeiingen van onze rechtsvoorgangers. In 2026 starten we met de uitvoering van noodzakelijke maatregelen aan oeverbeschoeiingen (urgente strekkingen).
  - We vervangen projectmatig urgente strekkingen oeververdediging in de rest van ons gebied.

Sluizen

- Uitvoering Sluis Den Ham
  - De renovatie van sluis Den Ham loopt tot in 2028.
- Voorbereiding Grote Sluis Spaarndam gestart

Routines

- Risicogestuurd regulier onderhoud van de assets
  - Assets worden consequent conform de onderhoudsconcepten onderhouden. We zijn begonnen aan de optimalisatie van de onderhoudsconcepten op basis van feedback uit het veld en nieuwe risicoanalyses.
- Risicogestuurd dagelijks beheer (schonen, maaien)
  - Wordt uitgevoerd via onze contracten.
- Landelijke gedragscode (2025) geïmplementeerd
  - Gedragscode: In 2026 implementeren we de nieuwe gedragscode verder in de onderhoudsconcepten.
- Beheerste aanpak Waternavel
  - De kosten van de bestrijding van nieuwe invasieve exoten (zoals de grote waternavel) liepen in 2025 sterk op. Dit heeft geleid tot een poldergerichte aanpak, de inzet van participatiemedewerkers en (de voorbereidingen van) nieuwe afspraken met opdrachtnemers. In 2026 ontwikkelen we de aanpak van de verwijdering van de grote waternavel door scherp te sturen op kostenbeheersing.
- Afsprakenkader voor assets zonder functie in het watersysteem
  - Assets kunnen hun waterhuishoudkundige functie verliezen. De assets worden geamoveerd tenzij sprake is van een monumentale (of andere) status. Dan onderzoeken we de verkoop of overdracht naar een medeoverheid of een andere partij. Dit leggen we vast in een afsprakenkader.

3. We beperken de gevolgen van wateroverlast

We passen ons watersysteem (en onze assets) aan om beter om te kunnen gaan met extreme neerslag. In overleg met de omgeving bepalen we hoe we het gebied aan de geldende Provinciale wateroverlastnormen kunnen laten voldoen. Deze afspraken landen in zogenaamde Watergebiedsplannen. Sinds 2015 is een groot aantal maatregelen tegen wateroverlast uitgevoerd. Deze maatregelen hebben effect gehad. In 2015 voldeed 37% van de Rijnlandse polders aan de wateroverlastnorm. Eind 2025 voldoen 219 van de 227 polders aan de norm (97%). De overgebleven acht polders zijn 'in de wacht' gezet omdat de maatregelen in deze polders nauw verweven zijn met lopende gebiedsprocessen (7) of wachten op een aangepaste gebiedsnorm (1). In de planperiode 2025-2027 ronden we de laatste projecten af om de boezem robuuster te maken voor wateroverlast.

In 2026 wordt duidelijk of en hoe de Provinciale normen voor wateroverlast aangepast worden naar de nieuwe klimaatscenario's. Daaruit volgt welke van onze polders wel/niet meer voldoen. Op basis van onze eigen doorrekening (TGWR) is de verwachting dat een aantal polders niet voldoet. In 2026 buigen we ons over de vraag wat dat betekent in termen van maatregelen.

Beleidsontwikkelingen

- Maatregelen om polders op orde te houden op hoofdlijnen bepaald
  - Maatregelen, als gevolg van de eventueel aangepaste Provinciale Normen voor wateroverlast voor onze polders, worden op hoofdlijnen bepaald. De organisatie om deze op te pakken wordt ingericht en bepaald.
- Vervolg kader Peilvakscheidingen opgepakt
  - In het beleid Peilvakscheidingen 2025 bepaalden we welke verantwoordelijkheid we hebben en wat dat betekent voor ons handelen in 2026 en verder.

Projecten

- Uitvoering project voormalig Sluizencomplex Halfweg gestart
  - We starten in 2026 met de uitvoeringsfase van het project 'Doorstroom-verbetering voormalig Sluizencomplex Halfweg'; de eerste schop gaat in de grond. De uitvoering neemt circa twee jaar in beslag. De oplevering wordt in het eerste kwartaal van 2028 verwacht.

- Piekberging Haarlemmermeer opgeleverd
  - Eind 2025 of begin 2026 wordt deze berging opgeleverd zodat deze gebruiksklaar is. (Met het opstellen van deze begroting werd uitgegaan van eerdergenoemde oplevertermijn, inmiddels kan oplevering mogelijk pas eind 2026 plaatsvinden. De financiële gevolgen hiervan worden gerapporteerd met een begrotingswijziging in de voorjaarsburap in 2026).
- Voorbereidingsfase Peilvak Gouda 'stevige stad op slappe bodem' afgesloten en uitvoering gestart
  - In Gouda realiseren we een apart peilvak in de binnenstad met een gemaal aan de Turfmarkt.
- Watergebiedsplannen afgerond en geëvalueerd
  - In 2026 ronden we de laatste 7 (+1) polders af met de uitvoering van maatregelen in de laatste 7 (+ 1) polders af en evalueren we onze aanpak. Hiermee voldoen onze polders aan de huidige (2025) wateroverlastnormen of maatwerkafspraken (gebiedsnormen). Voor nieuwe maatregelen ontwikkelen we een nieuwe werkwijze.

Routines

- Doorontwikkeling sturingsmodel Peilbeheer (BOSBO) gestart
  - boezemmodel: om beter te kunnen anticiperen op mogelijke wateroverlast.
  - specifieke poldermodellen: het samenvoegen van sturen op dynamisch peilbeheer en anticiperen op wateroverlast

4. We zorgen voor voldoende zoet water

Door langere perioden van droogte en lagere rivierafvoeren staat de zoetwatervoorziening van Rijnland onder druk. De lage Rijnafvoeren van 2022, 2023 en 2025 hebben laten zien hoe kwetsbaar onze aanvoer is. Tijdens de droge zomers in de afgelopen jaren bleek dat de Klimaatbestendige Water Aanvoer (KWA) met een capaciteit van 15 m³/s niet meer voldoet bij extreme watervraag. Bovendien is in de toekomst nog meer water nodig, onder andere door toename verdamping, toename drinkwatervraag, vergroening en remmen bodemdaling. Van 2022 tot 2028 werken we, samen met onze partners, via het Deltaprogramma Zoetwater aan verbetering van de aanvoerroutes, zoals de Doorvoer Krimpenerwaard (DKW).

Naast het vergroten van de zoetwateraanvoer werkt Rijnland aan het vergroten van de weerbaarheid tegen droogte. In de toekomst doen zich vaker droge perioden zoals in 2018, 2022, 2023 en 2025 voor en iedereen moet rekening houden met een toenemende verzilting in ons watersysteem. Samen met onder meer drinkwater- en agrarische bedrijven en natuurbeheerorganisaties werken we aan bewustwording (voldoende zoet water is niet langer een vanzelfsprekendheid) en bespreken we hoe we omgaan met de steeds frequenter voorkomende watertekorten. Het belang hiervan was al onderstreept in het coalitieakkoord (#7).

Belangrijke externe ontwikkelingen die de zoetwatervraag mede bepalen, zijn:

- Vernatten van het veenweidegebied om bodemdaling en uitstoot broeikasgassen te beperken (als onderdeel van de provinciale programma's landelijk gebied)
- Watervragers (industriële-bedrijven) die zich vestigen of ontwikkelen in ons gebied
- Vergroening van bestaande stedelijke gebieden en ontwikkeling van nieuwe woningbouwlocaties;
- Zoeken naar extra productiecapaciteit door oppervlaktewateronttrekking van de drinkwaterbedrijven.

In het kader van Water en Bodem Sturend (zie apart thema) en (zie hieronder) maken we duidelijk wat Rijnland kan doen en waar aanvullende ruimtelijke maatregelen nodig zijn. Dit vraagt om gebiedsgerichte visies, samen met andere overheden en sectoren. De toekomst van een gebied bepaalt mede in hoeverre en aan wie we voldoende zoet water in de toekomst kunnen blijven leveren. En daaruit volgend hoeveel het waterschap daar investeert.

- We streven naar een veerkrachtig en evenwichtig zoetwatersysteem zodat alle sectoren voorbereid zijn op perioden van droogte en zoetwatertekorten
- We optimaliseren het operationele waterbeheer
- We beperken de watervraag via aanvullende regels, en we bieden transparantie aan medeoverheden en sectoren, zodat zij weten wat hun handelingsperspectief is.

Beleidsontwikkelingen

We zorgen ervoor dat ook in droge perioden het waterpeil binnen de kaders van de peilbesluiten wordt gehandhaafd.

- Implementatie van besluit over hoofdstructuur Verbeterd Droogmakerijsysteem (VDS) gestart
  - Het besluit uit 2025 over nut en noodzaak van VDS in de Haarlemmermeerpolder voor de verschillende ontwikkellocaties en de bijhorende inspanning van Rijnland wordt geïmplementeerd. In 2025 is VDS geïmplementeerd in verschillende ontwikkellocaties in de Haarlemmermeerpolder, dit wordt in 2026 doorgezet. In 2026 wordt de verbindende hoofdstructuur verder uitgewerkt en in beeld gebracht welke aanpassingen aan het watersysteem daarbij nodig zijn.
- Extra watervraag als gevolg van WaterInfiltratieSysteem (WIS) gemonitord en geëvalueerd
  - Om bodemdaling tegen te gaan kunnen veenbodems vernat worden door middel van WIS. Een WIS vergroot de vraag naar zoet water in droge tijden. Indien de conclusies van de evaluatie hiertoe aanleiding geven kunnen we in 2027 onze kaders aanscherpen.
- Kader betreffende 'waterinfiltratie op diepte' geïmplementeerd
- Waterkwaliteit oppervlaktewater

Projecten

- Definitief ontwerp Verbetering Doorvoerroute Krimpenerwaard (KWA+)
  - Dit project wordt uitgevoerd door Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard. Rijnland is vertegenwoordigd in de stuurgroep en draagt financieel bij. Met de doorvoer verbeteren we de aanvoermogelijkheden van zoet water uit het oosten. In 2026 loopt de planvorming door. (#7)

Routines

- Beschikbaar zoet water (eind 2026) meegenomen in handelingskader Peilbeheer
  - Dit doen we op basis van het neerslagprotocol (vasthouden van zoet water), het toestaan van grotere peilfluctuaties en het opzetten van peilen tijdens droogte (*zie ook elders vermelde resultaten peilbeheer*).
- Inzet KWA gemonitord en geëvalueerd
  - Het expertteam zoetwatervoorziening monitort in samenwerking met het operationeel team KWA en het Regionaal Droogte Overleg (RDO) de noodzaakgevolgen van inzet van de KWA
- Doelmatige overlegstructuren
  - We participeren doelgericht in overleggen als Deltaprogramma Zoetwater, Slim Watermanagement (Noordzeekanaal (NZK)/Amsterdam Rijnkanaal (ARK) en Rijn Maas monding (RMM), Centraal Holland, Peil/zout-overleg, zg. Z4 overleggen, Regionaal Droogte overleg (RDO) met als doel het veiligstellen van voldoende zoet water voor onze regio.
- Peilbesluiten voor 98% actueel

- Peilbesluiten kunnen om diverse redenen hun actualiteit verliezen (functieverandering, wijzing in kaders, kunstwerken etc.). Dit is een continu proces. De organisatie is ingericht op het, op basis van urgentie, actualiseren van een beperkt aantal afwijkende peilbesluiten. We kennen drie categorieën: administratieve peilbesluiten, peilbesluiten met geringe maatregelen en peilbesluiten met verdergaande gevolgen voor watersysteem en omgeving (complex). In 2026 verwachten we de VV 12 peilbesluiten voor te leggen (7 administratief, 4 met geringe maatregelen, 1 complex).

5. We reguleren activiteiten van derden

De onderhoudsplicht voor de overige (niet-primaire) wateren ligt bij gemeenten, kadastraal eigenaren of aangelanden. Dit is vastgelegd in het beheerregister. Vanuit de zorgplicht ziet Rijnland erop toe dat dit onderhoud ook daadwerkelijk gebeurt.

Rijnland heeft de afgelopen jaren niet actief toezicht gehouden op het baggeren van de overige wateren door de onderhoudsplichtigen. Daardoor voldoet waarschijnlijk het merendeel van deze wateren niet aan de leggerdiepte. In het coalitieakkoord (#5) is opgenomen om dit wel te gaan doen, door een actieve diepteschouw uit te gaan voeren en op basis hiervan onderhoudsplichtigen aan te spreken.

Tot slot reguleert Rijnland de activiteiten van derden (door middel van vergunningverlening, plantoetsing, advisering, toezicht, handhaving) om negatieve effecten van handelingen op het watersysteem te voorkomen.

Beleidsontwikkelingen

- Aangepaste legger (continu)
  - We passen in een continu proces onze legger aan zodat we onze kaders (en onderhoudsplicht) up to date hebben
- Aangescherpte Rijnlandse klimaatregels.
  - Hiermee creëren we de kaders waarbinnen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen klimaatbestendig worden aangelegd. Dit is een continu proces.
- *Water Bodem sturend & TGWR: zie respectievelijk apart thema en paragraaf.*

Projecten

- Voorstel over hoe traject 'water op diepte brengen' Rijnland breed te vervolgen op basis van ervaring met uitvoering in 5 startgebieden (#5)
  - We vervolgen de uitvoering van de in 2025 vastgestelde strategie en stellen op basis daarvan voor hoe het traject te verbreden naar het gehele Rijnlandse beheergebied:
    - Creëren van bewustwording rond de baggerverplichting voor derden (particulieren, bedrijven, medeoverheden) in zowel stedelijk als landelijk gebied.
    - Gebiedsprocessen op vijf startlocaties (deze gebieden worden vanaf 2027 actief op diepte geschouwd)
    - In kaart brengen niet-verspreidbare bagger

Routines

- Jaarlijkse schouw (maaien en schonen) van onderhoud door derden (en Rijnland).
  - Vanuit de zorgplicht ziet Rijnland erop toe dat het onderhoud door derden ook echt gebeurt. Zo voeren we jaarlijks de gewone schouw uit om te controleren of onderhoudsplichtigen hebben gemaaid en geschoond. Als het nodig is treden we handhavend op.
- NalevingsUitvoerings Programma (NUP) opgesteld en aan de VV voorgelegd.
  - Hierin zijn de resultaten van het afgelopen jaar en prioriteiten voor het nieuwe jaar vastgelegd.

6. We werken samen aan een toekomstgericht Rijnland

Klimaatverandering heeft grote impact op het watersysteem en het gebied van Rijnland. Onder de noemer Toekomstgericht Waterbeheer Rijnland (TGWR, zie inzet) onderzoekt Rijnland welke maatregelen nodig zijn om deze effecten te beperken — nu en in de toekomst. Tot 2050 zijn de gevolgen redelijk voorspelbaar, daarna neemt de onzekerheid toe.

Dit vraagt naast maatregelen, om nieuwe manieren van denken en handelen. We moeten nú keuzes maken, ondanks onzekerheden, en tegelijkertijd voorkomen dat we problemen doorschuiven naar de toekomst. Optimalisaties op korte termijn zijn belangrijk, maar ook een transitie is nodig — samen met onze partners.

Beleidsontwikkelingen

- Strategie en implementatieplan TGWR
  - We ontwikkelen een Rijnland-brede strategie en implementatieplan op 'Toekomstgericht Waterbeheer Rijnland' op basis van meest recente klimaatscenario's (zie kader TGWR).
- Peilbeheer met buurwaterschappen en Rijkswaterstaat geoptimaliseerd
  - Dit gebeurt in het kader van het programma Slim watermanagement. Slim watermanagement is een maatregelen binnen het Deltaprogramma Zoetwater, gericht op het verbeteren van het dagelijkse operationele waterbeheer in Nederland. Met name in West-Nederland is dit van belang omdat de watersystemen van 6 waterschappen en 2 regio's van Rijkswaterstaat nauw met elkaar verbonden zijn. Door deze watersystemen als één geheel te beschouwen wordt de beschikbare capaciteit beter benut, investeringen op elkaar afgestemd en kan sneller geanticipeerd worden op potentieel bedreigende situaties. Onze strategie TGWR is leidraad in diverse nationale en regionale beleids- en gebiedstrajecten.
  - Rijnland is actief deelnemer in de Deltaregio Centraal Holland (stroomgebied Amsterdam-Rijnkanaal en Noordzeekanaal). De focus in dit gebied ligt maatregelen tegen

wateroverlast (o.a. uitbreiding capaciteit gemaal IJmuiden, extra waterberging zoals Houtrakpolder) en op zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting. De maatregelen wateroverlast staan inmiddels ook op nationaal niveau op de agenda bij betrokken bewindspersonen (Bestuurlijk Overleg Leefomgeving). Voor het thema Zoetwater richt Centraal Holland zich vooral op meer eigen voorzieningen door (grote) gebruikers en keuzes en transities in toekomstige gebruiksfuncties ruimtelijk domein. Via onze actieve rol in nieuwe omgevingsvisies provincies en de nationale nota Ruimte agenderen wij het thema zoetwater en verzilting.

- Daarnaast is Rijnland o.a. actief betrokken bij het Deltaprogramma Zoetwater. In 2026 wordt daar verder gewerkt aan de planvorming voor de derde fase, het opstellen van ontwikkelpadenkaarten en de nationale waterverdeling. Dit doen we in samenhang met omliggende Deltaregio's IJsselmeergebied en Rijn-Maasmonding. In 2026 komen ook de eindresultaten van het kennisprogramma Zeespiegelstijging beschikbaar.
- We volgen en participeren in beleidsmatige en inhoudelijke ontwikkelingen bij de andere waterschappen, via de Unie-, respectievelijk STOWA-lijnen.
- Strategie TGWR is leidraad in lokale, regionale ontwikkelingen
  - We nemen doelgericht deel aan de gebiedsprocessen voor gebiedsplannen transitie-opgaven landelijk gebied. In Zuid-Holland is dat gebiedsdekkend en in Noord-Holland vooralsnog beperkt tot het gebied 'Binnenduinrand Zuid-Kennemerland'.
  - Zie ook 'deelname initiatieven derden'
- Samenwerkingsovereenkomst Dunea inzake onttrekking oppervlaktewater
  - We bereiden een samenwerkingsovereenkomst voor met Dunea (en andere relevante overheden) over oppervlaktewater inname uit de Vliet ten behoeve van drinkwatervoorziening.
  - Samen met Dunea en andere overheden brengen we de (on-)mogelijkheden voor oppervlaktewater onttrekkingen uit de Vliet in kaart en spreken af binnen welke voorwaarden dit te realiseren. Dit is een van de mogelijke toekomstige bronnen van drinkwater.
- Kader oppervlaktewater onttrekkingen geïmplementeerd
  - We implementeren een in 2025/6 opgestelde kader oppervlaktewater onttrekkingen.
- Waterakkoorden actueel
  - We inventariseren of de waterakkoorden aangepast moeten worden op basis van TGWR. Vooralsnog lijkt dit niet het geval.

Toekomstgericht Waterbeheer Rijnland (TGWR)

We ontwikkelen een Rijnland-brede visie, strategie en implementatieplan op 'Toekomstgericht Waterbeheer Rijnland' op basis van meest recente klimaatscenario's. De weg hiernaartoe verloopt in drie fasen:

1. Beeldvorming (afgerond april 2024): Analyse van de gevolgen van klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen, vastgelegd in het rapport Impactanalyse. Dit is gebeurd op basis van de door het KNMI geactualiseerde klimaatscenario's op basis van rapporten van het International Panel on Climate Change (IPCC).
2. Opiniëvorming (mei-oktober 2025): Gesprekken met stakeholders om bewustwording te vergroten en samen te verkennen wat nodig is voor een klimaatrobuuste leefomgeving.
3. Besluitvorming (afrondding medio mei 2026): Uitwerking van een Robuuste strategie — een langetermijnvisie voor een veilig, gezond en leefbaar Rijnland, ook op de zeer lange termijn.

De strategie betekent een verandering in onze rol. Van oudsher faciliteren de waterschappen de ruimtelijke functies en hebben we daarvoor voldoende technische waterbeheer-maatregelen tot onze beschikking. Echter de toekomst vraagt een nieuwe rol, namelijk het beïnvloeden van de ruimtelijke ordening in gebiedsprocessen om te zorgen dat de juiste functies op de juiste plek komen en klimaatgericht worden ingericht. Zodat we ook in de toekomst ruimtelijke functies kunnen blijven faciliteren. Dit heeft consequenties voor zowel de investeringsstrategie als de inrichting en werkwijze van de organisatie.

Deze opgave stelt nieuwe eisen aan onze organisatie: meer samenwerking, nieuwe vaardigheden en effectief transitiemanagement. Onder de vlag Water en Bodem Sturend geven we hier al deels invulling aan, onder andere via gebiedsprocessen. Tegelijk onderzoeken we welke werkwijzen en competenties we in de toekomst nodig hebben.

De opgave betekent dus ook een verandering in de rol van onze stakeholders. Gemeenten, provincies, ingelanden. Alleen samen kunnen we de uitdagingen aan om functies blijvend te kunnen faciliteren. Daar zullen we ook keuzes in moeten maken. Rijnland ziet een taak voor zichzelf weggelegd om deze uitdagingen breed te agenderen en het gesprek te openen.

Financieel

Voldoende water, in € mln

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Bruto investeringen	20,1	39,0	42,6	40,1	35,9	25,5	33,0
Exploitatielasten	88,0	91,3	102,4	104,9	109,0	106,1	106,6
Exploitatiebaten	8,6	4,7	7,8	5,9	5,4	4,9	4,7
Netto Exploitatiekosten	79,4	86,6	94,6	98,9	103,6	101,2	101,8

Investeringsen

De belangrijkste investeringsuitgaven in 2026 zijn:

• Poldergemalen	€ 29,0 mln
• Sluizencomplex Halfweg	€ 6,8 mln
• Boezemgemalen	€ 1,7 mln
• Sluizen en kunstwerken	€ 1,5 mln
• Watergebiedsplannen	€ 1,2 mln
• Vergroten doorvoer Krimpenerwaard	€ 1,0 mln
• Vervangen oeververdedigingen	€ 0,8 mln
• Overnemen en afstoten assets	€ 0,4 mln

Exploitatie

De belangrijkste exploitatiekosten in 2026:

• Onderhoud aan watergangen en kunstwerken	€ 27,2 mln
• Bouw, aanleg en verwerving van kunstwerken en watergangen	€ 20,5 mln
• Onderhoudsbaggeren (kwantiteitsbagger)	€ 19,6 mln
• Bediening van kunstwerken	€ 7,9 mln
• Gebiedsgerichte plannen, themaplannen en plannen van derden	€ 7,8 mln
• Vergunningen, meldingen en toezicht	€ 6,3 mln
• Assetmanagement	€ 2,7 mln
• Monitoring waterkwantiteit	€ 1,7 mln

Ontwikkelingen

De netto exploitatiekosten stijgen in 2026 per saldo met € 8 mln t.o.v. de actuele programmabegroting 2025. Op de hogere kosten software en verkoopopbrengsten vastgoed na betreft het structurele kosten. Dit is als volgt te verklaren:

€ 9,4 mln hogere lasten:

- € 3,4 mln hogere kapitaalslasten door o.a. de oplevering van het project Piekberging Haarlemmermeer en door de oplevering van verschillende deelprojecten die onderdeel zijn van Poldergemalen cluster 2 en 3.
- € 3,0 mln hogere personeelskosten door cao-ontwikkelingen, extra fte en verschuiving uren tussen de programma's, zie [personeelskosten voor details](#)
- € 2,7 mln hogere baggerkosten in verband met gewenst tempo baggeren
- € 0,5 mln hogere bijdragen aan derden voor verdiepingsslag in de leggeractualisatie (op diepte brengen overige wateren)
- € 0,2 mln lagere onderhoudskosten door verwachte lagere kosten exoten (waternavel)
- € 0,2 mln hogere kosten aan software voor innovaties aan BOSBO systeem
- € 0,1 mln hogere laboratorium kosten monsters baggeren (AQUON), door hogere prijzen
- € 0,3 mln lagere overige kosten.

€ 1,4 mln hogere baten:

- € 2,5 mln hogere opbrengsten verkopen, door afhandeling verkoop MeerGrond en diverse kleine verkopen
- € 1,1 mln minder activeren van uren.

Programma Schoon en gezond water

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Hans Schouffoer

Directeur: Henrik Hooimeijer

Resultaatmanager: Niels Minnen

Rijnland werkt aan schoon en gezond water voor landbouw, natuur, woonomgeving en recreatie, het tegengaan van vervuilende stoffen en het verminderen van voedingsstoffen in het water.

Doelen WBP6

- We nemen maatregelen voor schone sloten en plassen in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). In 2027 behoren de KRW-meren en -plassen aan de ecologische normen uit de KRW te voldoen.
- We versterken de biodiversiteit op de assets die bij Rijnland in onderhoud zijn, zoals onze dijken en terreinen van gemalen en zuiveringen.
- Op onze officiële zwemwaterlocaties beschermen we zwemmers tegen bacteriologische verontreiniging en blauwalg.

Coalitieakkoord

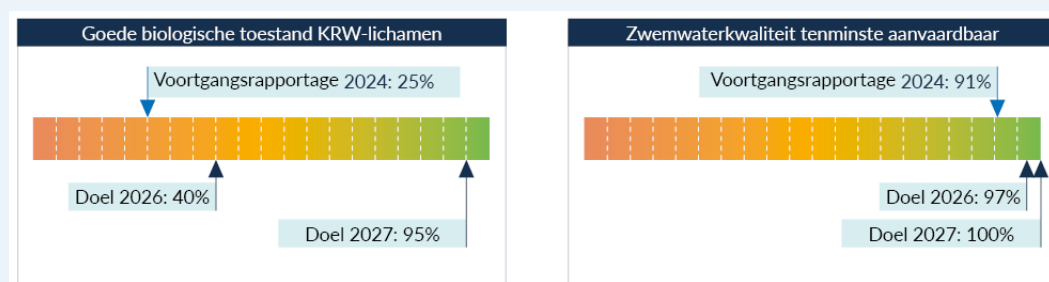
Besluitpunten: #8 en #9

Stand van zaken

De aandacht voor waterkwaliteit blijft toenemen, mede door de naderende deadline van de KRW (2027). Rijnland heeft de normen in nog geen enkel waterlichaam bereikt. Het effect van onze maatregelen is soms beperkt en wordt in andere gevallen door natuurlijke omstandigheden pas later zichtbaar (na-ijleffect). Rijnland werkt hard om de KRW-doelen te halen, maar kan dit niet alleen. Ook de industrie, landbouw, ministeries, provincies, gemeenten en inwoners zijn aan zet. Veel maatregelen zijn afhankelijk van initiatieven of een grote bijdrage door derden. Daarom voeren we de KRW Impuls Rijnland uit met extra maatregelen om dichterbij de KRW-doelen te komen.

Zwemwater is voor de gebruikers een zichtbaar onderdeel van waterkwaliteit. Het grootste probleem in Rijnland zijn blauwalgen: ruim 70% van de officiële zwemlocaties heeft er last van. Door stijgende watertemperaturen nemen de problemen waarschijnlijk toe. De bacteriologische kwaliteit is beter: ruim 90% voldoet aan de norm. Goed beheer van onze assets is van groot belang om de biodiversiteit te versterken. De nieuwe gedragscode Flora en Fauna biedt hier ondersteuning aan. Binnen Rijnland worden er trainingen gegeven om de kennis over biodiversiteit te vergroten. Zie ook: [Voortgangsrapportage WBP6 - 2024](#)

Indicatoren

Belangrijkste resultaten 2026

- We voeren de KRW-maatregelen uit in meerdere waterlichamen volgens KRW3.
- We voeren de KRW Impuls Rijnland uit met extra maatregelen om dichterbij de KRW-doelen te komen.
- We voeren de KRW-maatregelen uit in meerdere waterlichamen volgens KRW3.
- We herijken de KRW-doelen voor de KRW-waterlichamen voor de periode 2028-2033.
- We nemen maatregelen om de kwaliteit van het zwemwater te verbeteren wanneer deze niet voldoet.

Totaal

Investerings 2026: € 14,0 mln

Exploitatie 2026: € 18,8 mln

Wat is ons doel?

Schoon water is onmisbaar voor een gezonde leefomgeving voor mens en natuur.

Wij werken aan een goede ecologische en chemische waterkwaliteit, afgestemd op de verschillende functies, en versterken de biodiversiteit.

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We nemen maatregelen voor schone, grote wateren (KRW).
2. We stimuleren de vermindering van emissies.
3. We beheren en onderhouden ons watersysteem ecologisch.
4. We meten en verbeteren de zwemwaterkwaliteit.
5. We werken aan vaarweg- en nautisch beheer.

1. We nemen maatregelen voor schone, grote wateren (KRW) (#8)

De Europese Unie heeft in 2000 de Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld met als doel de kwaliteit van het water en het leven in en op het water te beschermen en verbeteren. Uiterlijk in 2027 moeten onze 40 KRW-waterlichamen (grote meren, vaarten en waterrijke polders) in 'goede toestand' verkeren.

De KRW-aanpak gebruikt planperiodes van zes jaar, waarin naast algemene maatregelen ook een deel van de waterlichamen aan bod komt. In de KRW1-periode (2009-2015) zijn maatregelen genomen voor zeven waterlichamen, die zijn aangepakt door natuurbeheerders of door Rijnland. In de KRW2-periode (2016-2021) hebben we acht waterlichamen onder handen genomen. In de huidige planperiode (KRW3, 2021-2027) pakken we de resterende 25 waterlichamen aan en nemen we aanvullende maatregelen in enkele KRW1-waterlichamen in samenwerking met de omgeving.

Ondanks de maatregelen gaan we de KRW-doelen (een goede toestand in 2027) niet halen. Dit heeft mede te maken met het *one-out-all-out*-principe (een KRW-waterlichaam krijgt pas de classificering 'goed' als alle gemeten stoffen en andere parameters op orde zijn). Ook ontwikkelingen zoals de verspreiding van de exotische Amerikaanse rivierkreeft werkt ons tegen. EU-maatregelen als officiële waarschuwingen, dwangsommen en boetes zijn niet uit te sluiten. Waterschappen kunnen niet rechtstreeks worden geconfronteerd met dergelijke handhavingsacties, maar de kosten ervan kunnen, als er sprake is van verzuim, wel worden doorberekend. Daarnaast ontstaat er een situatie dat activiteiten in gebieden die niet aan de KRW voldoen onvergunbaar worden als de waterkwaliteit erdoor achteruitgaat.

Om te laten zien dat we alle opties aanwenden om de KRW-doelen te halen hebben we in 2025 in de KRW Impuls vastgelegd welke maatregelen we nog nemen bovenop de KRW3-maatregelen.

Beleidsontwikkelingen

- De analyses uit de KRW Tussenevaluatie 2024 hebben we vertaald in aanvullende acties in de KRW Impuls Rijnland. We voeren de KRW Impuls uit en monitoren of verdere aanvullende acties gewenst zijn.
- In 2025 zijn we gestart met de voorbereidingen voor de vierde KRW-planperiode (2028-2033). We maken voor alle 41 waterlichamen, 40 plus het nieuwe KRW waterlichaam de Piekberging Nieuwe Driemanspolder, een watersysteemanalyse en bepalen de doelen voor de ecologie. Dit is nodig omdat omstandigheden rond de waterlichamen veranderen, en we rekening moeten houden met gevolgen van ontwikkelingen zoals klimaatverandering. In 2026 stellen we de nieuwe doelen op en duiden we eventuele verschillen. Uiteindelijk stelt de provincie de doelen vast.
- In 2026 verrichten we extra metingen in het watersysteem om meer inzicht te krijgen. Deze resultaten kunnen leiden tot nieuwe beleidsvoorstellen.
- In 2025 hebben we een analyse gemaakt van de landelijke besluitvorming rond de bestrijding van de uitheemse Amerikaanse rivierkreeft. Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) heeft aangegeven de verantwoordelijkheid naar waterschappen over te dragen, en onderzoekt nu samen met UvW een aantal overdrachtsscenario's. We zetten ons in om de landelijke besluitvorming strategisch te beïnvloeden.

Projecten

- We voeren KRW-maatregelen uit. Dit doen we in twee clusters: KRW-Noord en KRW-Zuid.
  - KRW-Noord
    - Aanleg luwteschermen langs rietzudden bij De Wildernis (Ringvaart Haarlemmermeer).
    - Isoleren en ecologisch versterken Zegerplas, sluiten noodkering, plaatsen damwand en aanleg eiland (Alphen aan den Rijn).
    - NVO's in stedelijk gebied (polder Nieuwkoop).
    - Verbeteren Geuzenbos (Ringvaart Haarlemmermeer).
    - Aanleg NVO's in het Trekvaartsysteem (De Zilk, Teylingen).
    - Aanleg NVO's (Haarlemmermeer).
    - Oeververbetering met wilgenmatten in 't Joppe (Teylingen), de Ringvaart (Amstelveen) en de Zegerplas (Alphen aan den Rijn).

- Pilot baggeren, bezanden en isoleren; eerste project op waterstof (Amstelveense Poel).
- KRW-Zuid
  - Aanleg waterverbinding Westerpark en Bossenpark (Zoetermeer).
  - Voorbereiding en aanbesteding baggeren Broekwegwetering (Zoetermeer).
  - Aanleg vissenbossen en NVO's Oude Rijnsysteem.
  - Voorbereiding aanleg NVO's (Polder Stein, Bodegraven-Reeuwijk).
  - Voorbereiding en aanbesteding luchtmenginstallatie in Broekvelden-Vettenbroek (Bodegraven-Reeuwijk).
  - Afronding aanleg NVO's Polder Bloemendaal (Waddinxveen) en in het stedelijk gebied van Zoetermeer.
- We bereiden nieuwe maatregelen voor.
  - KRW-Noord
    - Voorbereidingen uitvoering, Bestek gereed
      - Braassemermeer en Wijde Aa – Q3
      - Does en omliggende kanalen – luwte maatregelen Q3
      - De Wijde Aa – Q3
      - Kagerplassen – Q3
      - Mooie Nel en Liede – Q3
    - Uitvoeren – Start uitvoering
      - De Wijde Aa – Q4
      - Kagerplassen – Q4
      - Mooie Nel en Liede – Q4
      - Koudehorn maatregel 1, 2 en 3 – Q3
      - Trekvaartsysteem – Huys te Warmond – Q3
    - Uitvoering – Oplevering uitvoering
      - Vaarten Haarlemmermeerpolder – Q1
      - Ringvaart Haarlemmermeer – Wildernis fase 2 – Q1
      - T Joppe – Q1
      - Trekvaartsysteem – Peilscheiding de Zilk – Q1
      - Trekvaartsysteem – Heemstede – Q4
  - KRW-Zuid
    - NVO's en kraggen en tillen in de Gouwepolder (kraggen en tillen zijn drijvende of hangende groene oevers direct langs de beschoeiing)
    - NVO's en vissenbossen in de wateringen Wassenaar Valkenburg
    - IJzerzandfilter bij de Zoetermeerse plas

Routines

- Nieuwe assets in ons areaal, zoals natuurvriendelijke oevers (NVO's) of vissenbossen, nemen we op in ons beheer en onderhoud en borgen we in de Lange Termijn Asset Planning (LTAP).
- We zetten de subsidieregeling 'Natuurvriendelijke oevers' voort. Voor 2026 is het subsidieplafond voor deze regeling € 237.000.
- We verschuiven onze houding naar medeoverheden en andere bij het waterbeheer betrokken partijen van hoofdzakelijk stimulerend naar sturend. Vanaf 2026 staan de KRW-doelen jaarlijks op de agenda van de bestuurlijke gesprekken met de gemeente. We bespreken de voortgang en leggen deze vast.

1. We stimuleren de vermindering van emissies (#9)

Met de vaststelling van 'Kijk op Waterkwaliteit' heeft de VV in maart 2018 besloten tot aandacht voor bronaanpak voor alle sloten en plassen in de polders. Daarnaast blijven we actief aan de slag met de agrarische sectoren en maken daarbij gebruik van het Landbouwportaal Rijnland. We nemen met de agrarische sector in ons gebied het voortouw en komen samen met de agrariërs tot realisatie van bovenwettelijke maatregelen die de water- en bodemkwaliteit verbeteren. We doen dat voor de melkveehouderij, boomteelt en bollenteelt in een zogenaamde inspiratiepolder. Voor de akkerbouw en de glastuinbouw sluiten we aan bij lopende initiatieven of werken op een andere manier samen. Zo blijven we in gesprek met de agrarische sector.

Naast samenwerking vervult toezicht een belangrijke rol in de reductie van emissies. Dit betreft toezicht op vergunde emissies, op het naleven van middelvoorschriften, en andere toezichtwerkzaamheden. We zoeken hierbij naar passende samenwerkingspartners, sluiten aan bij landelijke activiteiten en werken samen met onze partners in deelstroomgebied Rijn-West.

Beleidsontwikkelingen

- In de afgelopen periode hebben we een aantal hiaten in de Waterschapsverordening vastgesteld: onderdelen die ontbreken, onvoldoende zijn uitgewerkt of niet meer aansluiten op actuele beleidsdoelen. Een voorbeeld hiervan is een aantal lozingsregels uit de *bruidsschat* van het Rijk, die bij de invoering van de Omgevingswet automatisch zijn overgenomen maar nog niet zijn afgestemd op de Rijnlandse situatie. Deze herstellen we en vullen we aan zodat de verordening beter aansluit op de KRW-doelen. In de komende periode wordt het participatieproces gestart om belanghebbenden te betrekken bij de herziening. De besluitvorming volgt daarna.
- We onderzoeken hoe we met gerichte extra inzet van metingen meer inzicht krijgen naar waar de verontreinigingen vandaan komen. Zo kunnen we gericht toezicht houden.
- We onderzoeken de rol die onze AWZI's kunnen spelen in het reduceren van de emissie van chemische stoffen. In 2026 komen we tot een strategie voor verdere besluitvorming in 2027.

Routines

- We zetten het Landbouwportaal Rijnland voort tot het einde van deze KRW-planperiode en ondersteunen agrariërs bij het nemen van maatregelen die goed zijn voor de waterkwaliteit. We optimaliseren de werking van het Landbouwportaal tot eind 2026.
- Door te toetsen op onze regels en handhavend op te treden waar nodig, beschermen we de waterkwaliteit. Dit doen we volgens het Naleving Uitvoeringsprogramma (NUP). Hierin is onder andere het actualiseren van vergunningen (zodat deze KRW-proof zijn) opgenomen en geven we bij toezicht prioriteit gesteld aan gebieden met een hoge(re) verwachte impact op KRW-doelen.
- We voeren bewustwordingsacties uit om het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen bij verschillende doelgroepen.

2. Wij beheren en onderhouden ons watersysteem en assets ecologisch

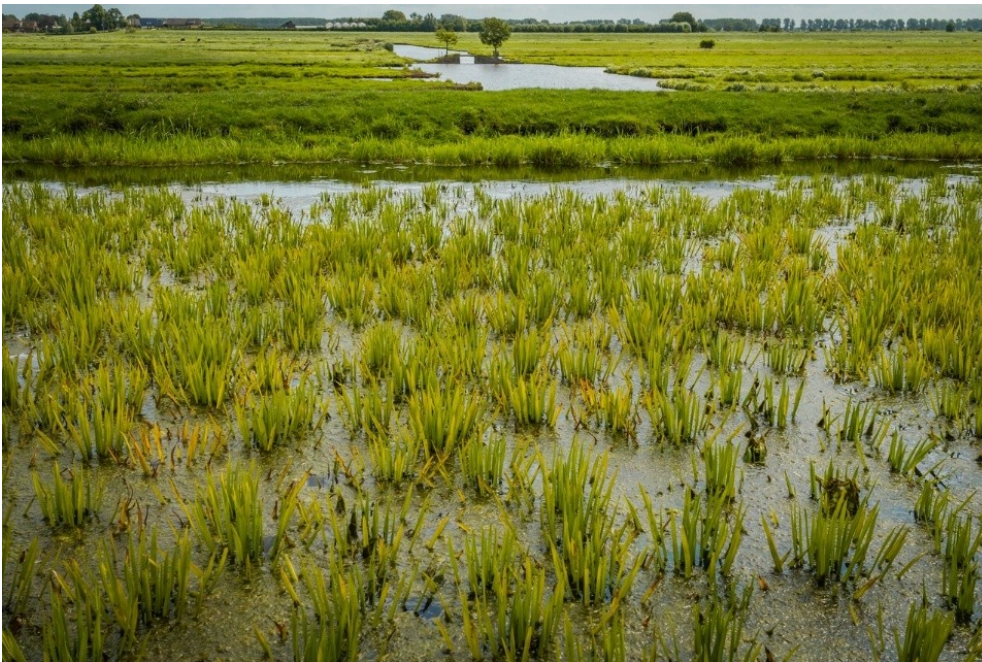
Een goede inrichting, een goed beheer en goed onderhoud van wateren en de assets vormen onmisbare onderdelen van het verbeteren van de waterkwaliteit en de ecologie.

Beleidsontwikkelingen

- We zetten samen met de provincie Zuid-Holland de campagne voort gericht op bewustwording van het belang van het uitvoeren van ecologisch slootonderhoud (water- en oeverplanten) van watergangen door onderhoudsplichtigen.

Routines

- We voeren de acties uit het [Actieplan biodiversiteit 2020-2027](#) verder uit. Zo nemen we biodiversiteit specifiek mee in nieuwe bestekken voor beheer en onderhoud en vergroten we de interne kennis over biodiversiteitsbeheer en inrichting van terreinen en assets. Ook blijven we monitoren zoals vastgelegd in het [Monitoringsplan biodiversiteit](#), net als de andere waterschappen.
- We zetten in op ecologisch sloot- en oeverbeheer (met aandacht voor flora en fauna) en meer natuurlijk ingerichte sloten via beheerpakketten Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). We zetten in op meer kilometers ecologisch beheer met nationale financiering.
- We zetten de subsidieregeling 'Natuurvriendelijke oevers' voort. Deze liep goed in de afgelopen jaren.
- Voor bloemrijke dijken werken we aan een nieuwe, goed toetsbare, betrouwbare indicator om in WBP7 op te nemen. In de praktijk kunnen namelijk niet alle kilometers dijk die worden verbeterd bloem- en kruidenrijk worden ingericht.

3. We meten en verbeteren de zwemwaterkwaliteit

Binnen Rijnland liggen 44 officiële zwemwaterlocaties. De [Europese Zwemwaterrichtlijn](#) (ZWR) geeft normen voor de bacteriologische kwaliteit van zwemwaterlocaties. Alle zwemwaterlocaties moeten minimaal voldoen aan de categorie 'aanvaardbaar'. We beoordelen de zwemwaterlocaties op bacteriologische kwaliteit en blauwalgen. In de ZWR is geen wettelijke verplichting tot het nemen van maatregelen voor blauwalgen opgenomen. Omdat blauwalgenoverlast veelvuldig voorkomt, is in het WBP6 opgenomen dat we samenwerken met gemeenten of andere partijen om blauwalgenoverlast zoveel mogelijk te beperken (ook buiten de officiële zwemwaterlocaties).

In 2023 is de beleidsnota Aanpak Zwemwater en blauwalgen 2023 en verder vastgesteld door de VV. Daarnaast is de prioritering voor de komende jaren voor de verbetering van de zwemwaterlocaties bepaald, inclusief de toekenning van de voorbereidingskredieten voor meerdere locaties.

Beleidsontwikkelingen

- We zien het aantal zwemwaarschuwingen en negatieve zwemadviezen de afgelopen 15 jaar sterk toenemen, mogelijk door klimaatverandering. We voeren het zwemwaterprogramma uit, maar bekijken ook wat de consequenties zijn voor de waargenomen trend en de maatregelen die we (moeten) uitvoeren.

Projecten

- We werken aan het verbeteren van de zwemwaterkwaliteit in de Zegerplas, Elfhoeven, Klinkenbergerplas en het Oosterduinse Meer.
- De projecten die we uitvoeren om de KRW-doelen te behalen in de plas Broekvelden-Vettenbroek te Reeuwijk en de Zoetermeerse plas te Zoetermeer hebben als bijkomend effect dat de zwemwaterkwaliteit in die plassen verbetert (zie ook bij 1. We realiseren schone grotere wateren).

Routines

- We meten minimaal tweewekelijks de zwemwaterkwaliteit en rapporteren deze aan de omgevingsdienst van de provincie. Op basis van onze metingen informeert de provincie het publiek met zwemwaarschuwingen.
- Samen met belanghebbenden werken we aan het verbeteren van locaties die in de kwaliteitsklasse 'slecht' vallen en onderzoeken wat nodig is om locaties van 'aanvaardbaar' naar 'goed' of 'uitstekend' te krijgen.
- We onderzoeken samen met gemeenten welke maatregelen mogelijk zijn voor locaties waar regelmatig blauwalgenoverlast optreedt.

4. We stimuleren watergebonden recreatie en werken aan vaarweg- en nautisch beheer

Rijnland beheert en bedient drie schutsluizen voor de beroeps- en recreatievaart en is vaarwegbeheerder van de doorgaande recreatieve vaarwegen. Dat wil zeggen dat Rijnland het vaarwegprofiel onderhoudt en het beheer voert, zoals het afkondigen van stremmingen.

Rijnland heeft beperkte middelen beschikbaar om initiatieven van derden op het gebied van watergebonden recreatie te stimuleren. Dit kunnen onder andere wandelpaden langs water, openbare vissteigers en informatieborden zijn.

Beleidsontwikkelingen

- De rol van Rijnland in het vaarweg- en nautisch beheer is nog niet altijd voldoende helder. In 2025 bekeek het college hoe Rijnland die rol wil opvatten. In 2026 komen we tot een strategie en vervolgen we het gesprek met provincies en gemeenten.

Projecten

- We voeren werkzaamheden uit aan de Grote Sluis Spaarndam. In 2025 namen we maatregelen tegen de MIC-bacterie. In 2026 start de voorbereiding voor renovatie van de roldeur en modernisering van de aansturing.
- We starten met de uitvoeringsfase voor de Sluis den Ham.
- Andere sluizen, die geen waterhuishoudkundige functie hebben, dragen we de komende jaren over.
  - Sluis Aardam: in 2026 streven we naar bestuurlijke afstemming met de gemeente Nieuwkoop.
  - Beneden- en Bovensluis Aalsmeer: in 2026 voltooien we het onderzoek met de gemeente om de sluis over te dragen en hebben we de vervolgstappen in beeld.

Routines

- Rijnland beheert en bedient drie schutsluizen voor de beroeps- en recreatievaart, in opdracht van de provincies. Het onderhoud verrekenen we volgens de overeenkomst vaarwegbeheer.
- In 2025 hebben we de inspectie naar de staat van de sluizen afgerond. In 2026 vertalen we dit naar onderhoudsplannen en een LTAP (Lange Termijn Asset Planning) inclusief middelen.

Financieel

Schoon en gezond water, in € mln

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Bruto investeringen	13,0	9,8	14,0	12,0	8,5	0,5	0,3
Exploitatielasten	14,6	16,8	18,8	20,4	20,9	24,3	24,3
Exploitatiebaten	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto Exploitatiekosten	14,5	16,7	18,8	20,4	20,9	24,3	24,3

Investeringen

De belangrijkste investeringsuitgaven in 2026 Schoon en gezond water zijn voor de KRW-maatregelen (€ 12,1 mln) en cluster landbouw € 1,1 (waaronder de inspiratiepolders), maatregelen zwemwater €0,3 mln en blauwalg bestrijding € 0,2 mln.

Exploitatie

De belangrijkste exploitatiekosten in 2026:

- Het monitoren van de waterkwaliteit € 6,4 mln
- Kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater € 4,5 mln
- Gebiedsgerichte- en themaplannen € 5,7 mln
- Vergunningverlening, meldingen en toezicht € 1,5 mln

Ontwikkelingen

De netto exploitatiekosten stijgen in 2026 per saldo met € 2,1 mln ten opzichte van de programmabegroting 2025. Dit betreft nagenoeg structurele kosten, op de extra kosten voor de KRW Impuls na. Deze zijn nu incidenteel voorzien. Dit is als volgt te verklaren:

€ 2 mln hogere lasten:

- € 0,9 mln stijgende kosten personeel door cao-ontwikkelingen, extra fte en verschuiving uren tussen de programma's, zie [personeelskosten voor details](#)
- € 0,2 mln hogere kapitaallasten
- € 0,2 mln stijgende laboratoriumkosten (AQUON)
- € 0,2 mln stijgende kosten laboratoriumonderzoek in verband met de KRW Impuls
- € 0,2 mln hogere onderhoudskosten door groeiend areaal natuurvriendelijke oevers en hogere onderhoudskosten en defos-installaties
- € 0,1 mln lagere kosten aan chemicaliën. Door droogte in 2025, waren er extra chemicaliën nodig voor de defos-installaties
- € 0,4 mln hogere overige kosten

€ 0,1 lagere baten:

- € 0,1 mln lagere bijdrage vanuit derden. In 2025 zijn er bijdragen vanuit de provincies voor waterkwaliteitsonderzoek. Voor 2026 zijn eventuele bijdragen nog niet bekend zijn.

Programma Waterketen

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Harry Kortman

Directeur: Henrik Hooimeijer

Resultaatmanager: Menno Schaap

Het programma Waterketen draagt bij aan het programma Schoon en Gezond Water. Het afvalwater van inwoners en bedrijven zuiveren we op een doelmatige manier en ontdoen we van schadelijke stoffen voor mens en milieu. De laatste jaren blijkt dit een steeds grotere uitdaging. De effecten van medicijnresten en stoffen zoals PFAS op het water op de lange termijn worden steeds duidelijker. Onder andere doordat we deze stoffen niet heel makkelijk uit het water kunnen verwijderen.

In de Waterketen bouwen we veel. Dat betekent dat we onze bestaande zuiveringsinstallaties en andere assets vernieuwen, verbeteren of vervangen. We spannen ons in om onze zuiveringskringen in goede staat te krijgen en te houden, zodat ze blijven voldoen aan de eisen van deze tijd en voorbereid zijn op toekomstige opgaven. Daarbij hebben we oog voor de balans tussen duurzaam bouwen (circulair, uitstootvrij, biodivers) enerzijds, en kosten, risico's en prestaties anderzijds. Waar mogelijk en impactvol leggen we belangrijke keuzes op dit gebied voor aan het bestuur.

Doelen WBP6

Rijnland zuivert afvalwater tot een goede effluentkwaliteit, volgens de normen uit het Besluit Activiteiten Leefomgeving en het Maatwerkbesluit lozingen afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's). Rijnland neemt daarvoor de met de gemeenten afgesproken hoeveelheid afvalwater af.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #11 t/m #13, #25

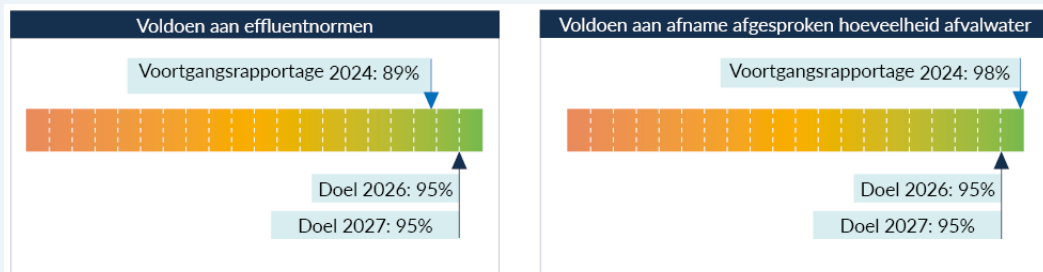
Stand van zaken

In de vorige coalitieperiode zijn we gestart met het op orde brengen van onze assets. Dit omvangrijke investeringsprogramma zetten we de komende jaren onverminderd voort. Zo starten we de voorbereiding voor zowel de AWZI Gouda als de Zuiveringskring Zwaanshoek. Daarnaast begint de bouw op AWZI Haarlem Waarderpolder. Verder hebben we onverminderd aandacht voor het verbeteren van onze zuiveringsresultaten.

Zie ook: [Voortgangsrapportage WBP6 - 2024](#)

Indicatoren

Belangrijkste resultaten 2026

- We voldoen voor 95% aan het Besluit Activiteiten Leefomgeving (BAL) en het Maatwerkbesluit Lozingen AWZI's.
- We ronden het Definitief Ontwerp van AWZI Haarlem Waarderpolder af en starten met de uitvoering.
- We starten met de vervanging van de persleiding in het stedelijk gebied van Hoofddorp.
- We zetten de vervanging van de persleidingen in het agrarisch gebied van Hoofddorp voort.
- We ronden de eerste variantenstudies af voor AWZI Gouda.
- We voeren voor kantoorlocaties energiebesparende maatregelen door.

Totaal

Investerings 2026: € 72,8 mln

Exploitatie 2026: € 114,3 mln

Wat is ons doel?

Rijnland zuivert afvalwater van huishoudens en bedrijven. Hiermee dragen we in het gebied van Rijnland bij aan de volksgezondheid, de waterkwaliteit en een gezonde leefomgeving. We doen dit zo efficiënt en duurzaam mogelijk.

Het coalitieakkoord 'Rijnland op peil' uit 2023 geeft een impuls aan de waterketen. Dit betekent dat we enerzijds de lijn uit het vorige coalitieakkoord doorzetten; hierin kreeg het op orde brengen van de assets in de waterketen de hoogste prioriteit. Anderzijds betekent dit dat we extra investeren om te voldoen aan nieuwe eisen van de Europese Unie en nieuwe uitdagingen, zoals strengere normen voor stikstof en fosfaat, het verwijderen van medicijnresten en dat we werken aan duurzaamheid en circulariteit.

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We zorgen voor goede zuiveringsprestaties.
2. We brengen de assets verder op orde.
3. We verduurzamen de waterketen.
4. We innoveren.

1. We zorgen voor goede zuiveringsprestaties (#11)

We zorgen ervoor dat de zuiveringen voldoen aan de lozingseisen, nu en in de toekomst. De normen voor de effluentkwaliteit liggen vast in het Besluit Activiteiten Leefomgeving. De meeste Rijnlandse zuiveringen lozen op het eigen boezemwater. Daarom heeft Rijnland voor die zuiveringen strengere normen vastgelegd in het zogenaamde Maatwerkbesluit.

Vanwege de slechte waterkwaliteit in heel Europa heeft de Europese Unie aanscherping van de normen vastgesteld. De richtlijn moet nog worden omgezet in Nederlandse wetgeving. Zolang deze nationale regelgeving niet is vastgesteld, is onduidelijk op welke locaties extra stoffen uit het afvalwater moeten worden verwijderd en tot welk niveau.

Naar verwachting zijn voor ongeveer een derde van de Rijnlandse zuiveringen aanvullende maatregelen nodig. Uit die richtlijn volgt ook dat we waarschijnlijk bij ruim de helft van de zuiveringen medicijnresten moeten verwijderen. Hoewel we ons goed hebben voorbereid en middelen in de begroting hebben gereserveerd, blijft er onzekerheid over de exacte invulling van de komende opgaven. We volgen de ontwikkelingen nauwgezet en zijn klaar om waar nodig bij te sturen.

We bouwen voort op de ingezette koers vanuit onze waterketenstrategie en het WBP6. Tegelijkertijd, toetsen en schalen we actief kansrijke technieken op. Daarmee staan we stevig in de startblokken om tijdig te kunnen voldoen aan toekomstige eisen.

Beleidsontwikkelingen

- We passen het Maatwerkbesluit aan op basis van de omzetting van de herziene Europese richtlijn stedelijk afvalwater (EU-RSA) in Nederlandse wetgeving.

Projecten

- Dataportaal: met gemeenten delen we over en weer gegevens. Hiermee kunnen we beter en efficiënter sturen op de hele keten en reduceren we kosten. In 2026 hebben we de eerste analysetools beschikbaar in een online samenwerkingsomgeving (dataportaal) op basis van de uitgewisselde en beschikbare gegevens.
- Advanced Monitoring en Control (AMC): met behulp van slimme software verbeteren we de effluentkwaliteit. In 2026 wordt het project 'Advanced Monitoring and Control' gegund aan een leverancier, waarna we starten met de uitrol van AMC op de eerste assets binnen Rijnland.

Routines

- Onze zuiveringen voldoen voor 95% aan de lozingseisen zoals vastgelegd in het Besluit Activiteiten Leefomgeving en het Maatwerkbesluit.
- We verwerken de hoeveelheden afvalwater zoals afgesproken met gemeenten en vastgesteld in (actuele) akkoorden. In 2026 nemen we 95% van het afvalwater af overeenkomstig de afspraken in de akkoorden.
- We zorgen ervoor dat de zuiveringen voldoen aan de (lozings)eisen door ons te focussen op het lange termijn investeringsprogramma en de onderhoudsconcepten.

2. We brengen de assets verder op orde (#11)

Voor het transporteren en zuiveren van afvalwater gebruiken we veel en moeilijke assets: 17 zuiveringen, 88 rioolgemaal en ongeveer 270 kilometer persleiding. De afgelopen jaren is vastgesteld dat de assets in de waterketen niet in goede staat verkeren. Daarom is besloten tot een groot investeringsprogramma waarvan de Lange Termijn Asset Planning (LTAP) de basis vormt. Dit is ook afgesproken in het coalitieakkoord (#11). Ondanks dat verschillende projecten afgerond zijn, starten we nieuwe projecten op om de assets uiterlijk in 2030 op orde te brengen. Daarnaast voeren we het onderhoud beter en risicogestuurd uit en we blijven die aanpak optimaliseren. Door goede keuzes te maken in de volgorde van de werkzaamheden verlagen we het risico op grote storingen en calamiteiten. We kunnen deze nooit helemaal voorkomen. We passen ook nieuwe ontwikkelingen toe zoals modulair bouwen (Verdygo), Systems Engineering (SE) en de Asset Health Indicator (AHI).

Beleidsontwikkelingen

- Om sector breed zo efficiënt mogelijk de ambities voor de waterketen te realiseren, ondanks de schaarste in de markt, zetten we in op nauwe samenwerking binnen de sector. Door deze samenwerking benutten we beschikbare kennis en capaciteit optimaal en vergroten we de kans om onze doelstellingen te verwezenlijken.
- Rijnland zet zich verder in om de fysieke veiligheid op onze locaties verder te vergroten. We renoveren nooddouches, bliksemafleiding en brengen noodverlichting aan op basis van de huidige wettelijke eisen.

Projecten

- We ronden voor AWZI Haarlem Waarderpolder in 2026 het definitief ontwerp (DO) af en we sluiten realisatieovereenkomsten af voor de verschillende deelprojecten. Zodra de vergunning is verstrekt, starten we met de uitvoering van de eerste deelprojecten.
- We starten met de vervanging van de persleiding in het stedelijk gebied in Hoofddorp. Ook zetten we de vervanging van de persleidingen in het agrarisch gebied van Hoofddorp voort.
- We ronden de eerste variantenstudies af voor project AWZI Gouda, om een keuze te maken tussen nieuwbouw, renovatie of een combinatie.

- De inventarisaties en onderzoeken zijn uitgevoerd in project kring Zwaanshoek en we maken we een start met de variantenstudie. De uitvoering van de derde roostergoedverwijdering en het bestek voor de centrifuges zijn naar voren gehaald ten opzichte van de werkzaamheden in de kring Zwaanshoek. Dit zijn zogenoemde no-regret maatregelen: investeringen die onder alle scenario's waardevol zijn en op korte termijn bijdragen aan het verbeteren van het zuiveringsproces.
- We ronden de bodemsanering van Rijsenhout af.
- We contracteren een aannemer voor het aanleggen van de persleiding in Leimuiden.
- We contracteren een aannemer voor de aanpassingen aan de voorbezinktank en sliblijn (biogas en batterij) in Leiden Zuid-West.
- We starten de aanbesteding voor het derde deel van de werkzaamheden voor AWTL Valkenhorst.
- We ronden de uitvoering van de beluchtingsinstallatie op de AWZI Velsen af.

Routines

- We onderhouden onze assets volgens de onderhoudsconcepten, dus preventief waar dat moet en correctief waar dat kan. De grootste storingen en afwijkingen analyseren we om zo de aanpak continu te verbeteren.

3. We verduurzamen de waterketen (#11, #12 en #13)

Vanwege de strengere Europese eisen aan de effluentkwaliteit op het gebied van stikstof, fosfaat en medicijnresten bouwt Rijnland de komende jaren extra zuiveringstrappen in het zuiveringsproces (#11). Waar mogelijk nemen we dit mee bij geplande renovaties. Daarnaast treffen we maatregelen om de emissies van methaan en lachgas te beperken. Deze broeikasgassen komen vooral vrij in het zuiveringsproces en bij de slibvergisting. We maken regelmatig gebruik van nieuwe, innovatieve technieken, wat gepaard kan gaan met het risico dat deze niet altijd direct optimaal functioneren. Ook bestaat de kans dat dergelijke ontwikkelingen die bijdragen aan de effluentkwaliteit meer energie gaan vragen, waarmee de opgave om energieneutraal te worden onder druk komt te staan. Op de lange termijn verwachten we echter dat juist deze nieuwe technieken tot de beste resultaten leiden en mogelijk voordeliger zijn in de exploitatie. We werken intensief samen met andere partijen, zoals marktpartijen en collega-waterschappen, omdat we gezamenlijk sneller kunnen leren, risico's kunnen delen en innovatieve oplossingen kunnen toetsen in de praktijk. Door kennis en ervaring te bundelen, vergroten we de slagkracht van onze aanpak en zorgen we ervoor dat we als sector efficiënter en effectiever inspelen op de toenemende maatschappelijke en ecologische opgaven. Verder gaan we al ons werk verduurzamen door energie te besparen en op te wekken, door minder primaire grondstoffen te gebruiken en minder afval te produceren (#12, #13). We doen dit conform landelijke afspraken en eerder door de VV vastgestelde doelen.

Projecten

- We nemen bij grotere renovaties zoals de AWZI's Gouda en Zwaanshoek de genoemde duurzaamheidsambities mee.
- We starten met het aanleggen van zonneweides op AWZI Velsen en op AWZI Zwanenburg. Ook zetten we het project Zon op dak voort.
- We ronden de werkzaamheden af voor het energiezuinig maken (label A) van de aangewezen bedrijfsgebouwen.
- We gaan verder met (circulaire) innovaties zoals de poederkool-installatie met Dunea-kool op AWZI Gouda (#25, innovatie).
- We hebben een DO voor de 6 silos op de locaties Noordwijk, Nieuwveen, Bodegraven, Waddinxveen, Nieuwe Wetering en Katwijk.

4. We innoveren (#25)

Om de zuiveringsprestaties te blijven verbeteren, te voldoen aan toekomstige wet- en regelgeving en/of efficiënter te kunnen werken, besteden we aandacht aan de volgende innovaties en pilots:

Beleidsontwikkelingen

- We doen onderzoek naar het verminderen van de uitstoot van lachgas in de waterketen.
- Rijnland ontwikkelt samen met andere waterschappen nieuwe manieren om afvalwater te zuiveren. Ze combineren verschillende zuiveringstechnieken en houden daarbij rekening met toekomstige eisen voor waterkwaliteit, energie, klimaat en hergebruik van materialen. Met dit meerjarige onderzoek willen ze samen een effectieve en betaalbare oplossing vinden voor de zuiveringsuitdagingen van de toekomst.

Projecten

- We werken samen met vijf waterschappen, EVIDES, Delfluent Services, Royal HaskoningDHV en de TU Delft aan het revolutionaire concept van Continu Nereda (projectnaam HARKOS).
- We nemen actief deel in de Verdygo community. Verdygo is een modulair en circulair bouwconcept voor rioolwaterzuiveringen, waarbij gestandaardiseerde modules zorgen voor flexibiliteit, lagere kosten en een duurzame inrichting van onze installaties.
- We zijn bezig om Advanced Monitoring and Control (AMC) te implementeren in de besturing van onze zuiveringen. AMC betekent "slim sturen" met behulp van slimme software.
- We werken samen met de TU Delft (Watermanagement, AI for Sustainable Water Management) en andere partners aan innovaties binnen het Innovation Center for Artificial Intelligence (ICAI-labs).
- Samen met het Ministerie van Defensie (Koninklijke Marine) en enkele andere waterschappen werken we aan een praktijkopstelling om versnelde veroudering te simuleren om daarmee voorspellend onderhoud te ontwikkelen.
- We verkennen het INDENSE®-concept op AWZI Leiden-Noord. Deze technologie selecteert zwaardere slibdeeltjes om de bezinkbaarheid te verbeteren en zo de zuiveringscapaciteit te vergroten.
- We kijken naar diverse nieuwe technieken zoals Nano-bubbles, TheClimateWall en fysisch-chemische zuiveringsmethoden.

Financieel

Waterketen, in € mln

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Bruto investeringen	64,0	65,6	72,8	128,1	131,2	139,7	138,2
Exploitatielasten	118,5	123,2	126,7	129,8	133,6	143,4	152,5
Exploitatiebaten	9,8	12,4	12,3	9,5	9,5	9,3	11,9
Netto Exploitatiekosten	108,7	110,8	114,3	120,3	124,1	134,2	140,6

Investerings

De belangrijkste investeringsuitgaven in 2026 zijn:

- AWZI Haarlem Waarderpolder € 28,2 mln
- Persleiding Hoofddorp € 17,1 mln
- Cluster waterketen 1 € 10,0 mln
- Cluster waterketen 2 € 3,3 mln
- AWZI Zwanenburg € 2,7 mln
- Coalitieakkoord circulair € 2,0 mln
- Energieneutraliteit € 1,9 mln
- Cluster waterketen 3 € 1,8 mln
- Zuiveringskring Zwaanshoek € 1,4 mln
- Zuiveringskring Gouda € 1,3 mln
- Assetmanagement AWZI's € 1,2 mln
- Advanced management control € 0,6 mln
- Coalitieakkoord broeikasgassen € 0,5 mln

Exploitatie

De belangrijkste exploitatiekosten in 2026:

- Awzi's afvalwatertransportsystemen en slibinstallaties:
  - Bouw en verwerving € 38,8 mln
  - Beheer € 40,8 mln
  - Onderhoud € 18,3 mln
- Afvalwaterbehandeling: € 11,1 mln
- Themaplannen waterketenbeleid & rioleringsplannen € 4,4 mln

Ontwikkelingen

De exploitatiekosten stijgen in 2026 per saldo met € 3,5 mln t.o.v. de actuele programmabegroting 2025. De kostenontwikkelingen op bijdrage aan overige en kosten energie zijn incidenteel. De overige posten zijn nagenoeg structureel. Dit is als volgt te verklaren:

€ 3,9 mln hogere lasten:

- € 4,8 mln hogere kapitaallasten door onder andere de oplevering van het project afvalwatersysteem Zwanenburg, het project Vrijvalleiding Voorschoten en vervanging elektrische installaties AWZI Katwijk.
- € 0,6 mln lagere personeelskosten door cao-ontwikkelingen, extra fte en verschuiving uren tussen de programma's, zie [personeelskosten voor details](#).
- € 0,2 mln lagere energiekosten door lagere energieprijzen in 2026 t.o.v. 2025
- € 0,3 mln lagere kosten installatie en beheer software (SAAS). In 2025 zijn de werkzaamheden databureau waterketen geïntensiveerd wat leidde tot hogere kosten in 2025.
- € 0,3 mln lagere onderhoudskosten aan de assets vanwege buiten gebruik stellen van AWZI-Schalkwijk en Heemstede. Daarnaast is het onderhoud van de bedrijfsgebouwen op de zuiveringen overgedragen aan de afdeling facilitair (Programma BOD).
- € 0,4 mln hogere kosten voor onderzoek door enerzijds een tijdelijke verschuiving (€ 0,3 mln) binnen hetzelfde programma van onderzoeksbudget naar databureau waterketen (SAAS) die afloopt. En anderzijds door hogere kosten van € 0,1 mln omdat in 2025 het budget voor circulair tijdelijk verlaagd is.
- € 0,1 mln hogere kosten voor bijdragen aan overige t.b.v. GTS (partij voor biogaslevering) conform afgesloten overeenkomst.
- € 0,5 mln hogere kosten voor grensoverschrijdend afvalwater (GOAW)
- De laboratoriumkosten (AQUON) zijn in 2026 lager met €0,2 in verband met de KRW Impuls in 2025. Hiervoor worden op zuiveringen extra metingen uitgevoerd. Vanaf 2027 vindt er weer een stijging van de laboratoriumkosten plaats in verband met de verwachte metingen voor de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater.
- € 0,3 mln lagere overige kosten.

€ 0,4 mln hogere baten:

- € 1,2 mln minder activeren van uren.
- € 2,0 mln meer opbrengsten grond voormalig zuiveringsterreinen.
- De bijdrage van het rijk is € 0,4 mln lager opgenomen. Dit in verband met minder metingen voor de Riool surveillance (voorheen COVID-bemonstering), die vergoed worden vanuit het RIVM.

Thema

Rijnland circulair en klimaatneutraal

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Hans Schouffoer

Directeur: Henrik Hooimeijer

Resultaatmanager: Menno Schaap

Rijnland zet samen met partners in op circulair werken door de kringloop van water, energie en grondstoffen zoveel mogelijk te sluiten. De activiteiten en de bijbehorende kosten staan voor het programma Rijnland Circulair in de diverse bestuursprogramma's.

Doelen WBP6

De VV heeft als doel vastgesteld dat Rijnland in 2050 100% circulair is. Dit betekent 100% hernieuwbaar, 100% emissieloos en 100% afvalvrij. Met als tussendoelen voor 2030 energieneutraal, 50% minder primaire grondstoffen, 49% lagere uitstoot van broeikasgassen en al ons werk circulair aanbesteed. Deze doelstellingen zijn in lijn met de ambities van de sector en het Rijk, zoals vastgelegd in het Grondstoffenakkoord, het Nationaal Programma Circulaire Economie en de gezamenlijke strategie van de Unie van Waterschappen en de Rijksoverheid.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #12, #13, #25

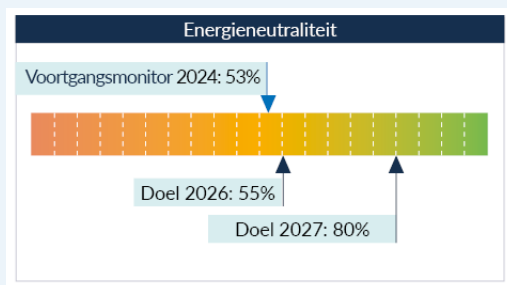
Stand van zaken

In 2024 heeft de VV het Afwegingskader Rijnland circulair vastgesteld, dat richting geeft aan kosteneffectieve en impactvolle circulariteit. Minder emissies, minder gebruik van primaire grondstoffen en energie staan centraal. Waar Rijnland al jaren werkt aan energieneutraliteit zijn de andere twee doelen nieuwer en staat ook de monitoring landelijk nog in de kinderschoenen. In 2026 implementeren we een monitoringsmethodiek en voeren we het actieplan 2026 uit.

Rijnland werkt aan energieneutraliteit (met als doelstelling: energieneutraal in 2030), met een langzaam dalend energieverbruik, vooral in het primaire zuiveringsproces. Klimaatverandering en nieuwe taken, zoals het verwijderen van medicijnresten, verhogen echter de energiebehoefte. Als gevolg hiervan raakt het doel (100% van het eigen verbruik zelf duurzaam opwekken in 2030) verder uit zicht, ondanks de gestaag groeiende eigen opwek. Een inventarisatie van resterende opwekkansen op eigen terrein heeft uitgewezen dat die onvoldoende potentieel bieden om aan de resterende opwekopgave te voldoen. Daarom worden in 2025 en 2026 nieuwe beleidsvoorstellen aan de VV gedaan om alsnog energieneutraliteit te bereiken, waarbij we nadrukkelijk kijken naar de kosteneffectiviteit van de alternatieven buiten Rijnlandse terreinen.

Zie ook: [Voortgangsrapportage WBP6 - 2024](#)

Indicatoren

Per 2026 is het doel om een extra 30% in de pijplijn te hebben (nog niet gerealiseerd, maar dermate gevorderd dat dit op termijn gaat lukken).

Overige indicatoren, zie [Klimaatmonitor 2024](#).

Landelijk werken de waterschappen en Unie van Waterschappen aan een monitoringsaanpak en rekenmethodiek voor deze doelen. Het is bijvoorbeeld nu nog onduidelijk hoe we primaire grondstofgebruik kunnen monitoren. Vooruitlopend op maar in afstemming met de landelijke ontwikkelingen ontwikkelen we monitoring voor Rijnland Circulair, inclusief maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI).

Belangrijkste resultaten 2026

- We realiseren zonnepanelen op AWZI Velsen en AWZI Zwanenburg en op alle geschikte daken vanuit het project Zon op dak, zie ook de bestuursprogramma's.
- We verkennen meerdere aquathermie-initiatieven zoals de winning van warmte uit onze zuiveringen Leiden-Noord en Gouda. We doen nieuwe beleidsvoorstellen om Rijnland Energieneutraal 2030 te kunnen realiseren, zie ook het programma Waterketen.
- We implementeren de gekozen monitoringssystematiek voor Rijnland Circulair.
- We voeren het actieplan circulair 2026 uit.

Wat is ons doel?

Rijnland heeft als doel gesteld om in 2050 100% circulair te zijn. Dit betekent 100% hernieuwbaar, 100% emissieloos en 100% afvalvrij. Rijnland heeft diverse tussendoelen voor 2030 gesteld waaronder energieneutraal in 2030. Voor een aantal onderwerpen weten we al precies wat we moeten doen, maar voor andere onderwerpen is dat nog minder zeker aangezien circulariteit een transitie is. De VV heeft in 2024 een afwegingskader vastgesteld om goede en duurzame keuzes te maken en de balans te vinden tussen beproefde en kosteneffectieve methoden (#12 en #13) en innovaties (#25).

Wat doen we daarvoor?

Om deze themadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We streven naar energieneutraliteit.
2. We verminderen emissies van broeikasgassen en streven naar klimaatneutraliteit.
3. We verlagen hoeveel afval we produceren en hoeveel primaire grondstoffen we gebruiken.

1. We streven naar energieneutraliteit

Rijnland streeft naar energieneutraliteit in 2030. In 2024 zijn we dit voor 53,3%. Het door de VV vastgestelde uitvoeringsprogramma bestaat uit een mix van maatregelen voor energiebesparing en energieopwekking (zon, wind en biogas). Voor Rijnland Energieneutraal 2030, dat als apart programma loopt binnen Rijnland, zijn initiatieven vanaf het moment dat ze in de projectfase zijn beland terug te vinden in de bestuursprogramma's.

De opwek die Rijnland tot nu toe gerealiseerd heeft, bestaat voornamelijk uit zon en biogas. Initiatieven om windenergie op te wekken zijn in de praktijk vaak lastig te realiseren, bijvoorbeeld door vergunningprocedures. Netcongestie beperkt de mogelijkheden om opwek uit zon volledig te benutten. Om alsnog de doelstelling Rijnland Energieneutraal 2030 te bereiken bereiden we een beleidsvoorstel voor dat Rijnland meer ruimte geeft om haar doelen te bereiken. Daarnaast wil Rijnland een actieve bijdrage leveren aan de energietransitie in de regio, met name door de inzet van warmte uit water (aquathermie), bijvoorbeeld door met warmte uit AWZI Leiden-Noord ruim 1.000 woningen te verwarmen in de regio. In de komende jaren gaan we hiermee door, aangemoedigd door de actuele netcongestieproblematiek. Dit maakt aquathermie een aantrekkelijk alternatief voor elektrisch verwarmen. De warmteopbrengst uit deze projecten telt mee voor onze doelstelling 'energieneutraal in 2030'. Ook door samen met gemeenten, provincie en netbeheerders aan de Regionale Energiestrategieën (RES) te werken, leveren we een bijdrage aan de energietransitie van de regio.

2. We verminderen emissies en streven naar klimaatneutraliteit (#13)

Rijnland streeft naar klimaatneutraliteit in 2030 conform de ambitie van de UvW (#13). In het Klimaatakkoord is hiertoe als tussendoel 49% CO₂-reductie ten opzichte van 1990 afgesproken. Het gaat daarbij om zogenaamde CO₂-equivalenten, dus ook andere broeikasgassen zoals methaan en lachgas.

Ruim 88% van de broeikasgasemissies betreft methaan en lachgas uit het zuiveringsproces. We onderzoeken nu over hoeveel lachgas het gaat. Informatie en technieken ontbreken nog om deze broeikasgassen duidelijk te reduceren. Innovaties kunnen bovendien mislukken en/of minder goed werken dan verwacht. De komende jaren zullen we dus, met anderen zoals de STOWA (het kenniscentrum voor de waterschappen), moeten onderzoeken en experimenteren met nieuwe technieken.

3. We verlagen hoeveel afval we produceren en hoeveel primaire grondstoffen we gebruiken (#13)

Rijnland is in transitie naar een circulair waterschap in 2050. Hiertoe sluiten we zoveel mogelijk de kringlopen van water, energie en grondstoffen. Onderdeel hiervan is dat we minder primaire grondstoffen gebruiken maar in plaats daarvan hergebruikte of hernieuwbare varianten. In 2020 had 98,5% van alle grondstoffen die Rijnland inkocht nog een primaire oorsprong.

We treffen de volgende maatregelen in 2026:

- We implementeren de maatregelen uit het actieplan circulair 2026 en ontwikkelen nieuwe maatregelen in lijn met het in 2024 vastgestelde afwegingskader circulair (#13).
- We implementeren de gekozen monitoringsystematiek voor circulariteit.
- We besteden ons werk zo veel mogelijk circulair aan.
- De overige maatregelen staan beschreven in de diverse bestuursprogramma's.

Financieel

De activiteiten en kosten van de Rijnland-brede thema's staan in de diverse bestuursprogramma's, zo ook energie en circulariteit. De meeste maatregelen vallen onder het programma Waterketen, zoals het beperken van emissies van broeikasgassen. In het coalitieakkoord zijn extra middelen hiervoor opgenomen. Ook voor circulaire varianten zijn middelen opgenomen. Daarnaast loopt circulariteit in veel projecten en werkzaamheden integraal mee; het uitsplitsen naar circulaire kosten (en baten) is dan vaak niet mogelijk. Daarnaast is het vaak niet goed mogelijk om de maatschappelijke baten financieel uit te drukken. De CO₂-beprijzing is hiervan een voorbeeld. Landelijk wordt er gewerkt aan een betere en meer uniforme aanpak.

Thema Water en Bodem Sturend

In één oogopslag

Portefeuillehouder: Marjon Verkleij-Lemmers

Directeur: Henrik Hooimeijer

Resultaatmanager: Carel van Belois

Door klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen wordt de uitvoering van de waterschapstaken steeds complexer. Daarom stellen we duidelijke regels en kaders vast. We spreken onze partners daarop aan en stimuleren hen tot een klimaatbestendige ruimtelijke inrichting.

Doelen WBP6

Alle gebieden in Rijnland zijn in 2050 klimaatbestendig.
Dit betekent dat:

- Alle nieuw te ontwikkelen gebieden in Rijnland klimaatbestendig worden ingericht.
- Bestaande gebieden stap voor stap klimaatbestendig worden gemaakt.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #14 t/m #20

Stand van zaken

Op het gebied van het instrumentarium is het rapport Toekomst Gericht Waterbeheer Rijnland (TGWR) opgeleverd, zie hiervoor ook Programma Voldoende Water. Met de andere waterschappen in Zuid-Holland en de provincie Zuid-Holland stelde Rijnland de onderlegger Water en Bodem Sturend op. Met deze producten kunnen we steeds concreter aangegeven wat de opgaven zijn voor het klimaatbestendig maken van ons beheergebied. Als vervolg op de Rijnlandse regels werken we aan eenduidige klimaatregelgeving van de waterschappen in (West-)Nederland.

Rijnland is door enkele gemeenten en de beide provincies betrokken bij het herzien van hun omgevingsbeleid. Zo betrekken beide provincies Rijnland bij het uitwerken van hun omgevingsbeleid (omgevingsvisie, -programma, -verordening en omgevingsplannen) om Water en Bodem Sturend daarin te borgen. De gemeente Leiden betreft Rijnland bij het uitwerken hoe het thema Water aandacht moet krijgen in de omgevingsvisie.

In het Deltaprogramma Centraal Holland is het maatregelenpakket wateroverlast bestuurlijk vastgesteld en ook op landelijk niveau (Bestuurlijk overleg leefomgeving (BOL)) geagendeerd en is voor het thema zoetwater afgesproken dat met de medeoverheden uitgewerkt gaat worden welke maatregelen in water én ruimtelijke ordening nodig zijn.

Zie ook: [Voortgangsrapportage WBP6 - 2024](#)

Indicatoren

Er is landelijk geen enkele indicator voor het klimaatbestendig ingericht zijn van een gebied. Niet voor nieuw te ontwikkelen gebieden en niet voor bestaand gebied. Het is van belang hierin landelijk vergelijkbaar op te trekken en daarom hanteren we binnen Rijnland nog geen indicator voor het klimaatbestendig zijn van ons gebied.

Belangrijkste resultaten 2026

De belangrijkste resultaten die we in 2026 willen realiseren zijn:

- In Lisserbroek, Nieuw-Vennep West en Park21 (Haarlemmermeer) worden de waterstructuurplannen vastgesteld, als invulling voor de Stedenbouwkundige Programma's van Eisen (SPvE). Daarnaast ontwerpt Rijnland een voorkeursroute voor de toepassing van het Verbeterd Droogmakerij Systeem (VDS) in deze gebiedsontwikkelingen in de Haarlemmermeerpolder.
- In Centraal Holland wordt het startdossier MIRT-verkenning voor het maatregelenpakket wateroverlast vastgesteld en wordt een zoetwaterstrategie vastgesteld, gericht op het ruimtelijk domein. Ook wordt een voorkeursstrategie Centraal Holland opgesteld voor de herijking van het Deltaprogramma.
- We organiseren een (vervolg op het eerste) Kenniscongres Water, Bodem en Ruimtelijke Ordening.

Ook in 2026 is Water en Bodem Sturend een speerpunt binnen Rijnland om de Rijnlandse organisatie te ontwikkelen op het omgaan met de veranderende vraag in het ruimtelijk speelveld.

Wat is ons doel?

Door klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen wordt de uitvoering van de waterschapstaken steeds complexer. We spreken onze partners aan op een klimaatbestendige ruimtelijke inrichting en daarvoor stellen we duidelijke regels en kaders vast.

Wat doen we daarvoor?

Op het thema Water en Bodem Sturend ondernemen we acties op drie sporen:

1. We adviseren actief in (grote) ruimtelijke gebiedsontwikkelingen.
2. We ontwikkelen onze Rijnlandse beleidskaders & regels verder.
3. We werken (mee) aan het beïnvloeden van provinciale en landelijke regelgeving.

Op basis van de klimaatregels in de Waterschapsverordening zijn we actief in grote woningbouwontwikkelingen, zoals Valkenhorst, Gnephoek en ontwikkelingen in de Haarlemmermeer. Ook nemen we actief deel aan de gebiedsprocessen waarin wordt gewerkt aan de transitie van het landelijk gebied. Op basis van de ervaring in deze gebiedsontwikkelingen werken we aan de verdere ontwikkeling van de organisatie op het beïnvloeden van gebiedsontwikkelingen.

1. We adviseren actief in (grote) ruimtelijke gebiedsontwikkelingen

- Voor Gnephoek wordt de uitwerkingsovereenkomst Water gesloten met de gemeente Alphen aan den Rijn met specifieke afspraken over water in het vervolg van de gebiedsontwikkeling. Dit gaat op basis van het Masterplan Gnephoek.
- We behandelen de vergunningaanvraag voor de aanpassing van het watersysteem voor de gebiedsontwikkeling van Valkenhorst. Zo mogelijk wordt deze ook verleend.
- In Noord-Holland en in Zuid-Holland wordt onder leiding van de Provincies met diverse betrokkenen (overheden en belanghebbenden) verder gewerkt aan (de uitvoering van) de gebiedsplannen voor de transitie-opgaven van het landelijk gebied. In Zuid-Holland wordt dat gebiedsdekkend gedaan en in Noord-Holland in het gebied 'Binnenduintrand Zuid-Kennemerland'.

2. We ontwikkelen onze Rijnlandse beleidskaders & regels verder

- In 2026 hebben we een eerste bestuurlijke gespreksronde over het aanpassen van de klimaatregel in de waterschapsverordening voor herstructurering van de bestaande bebouwde gebieden. We werken (mee) aan het beïnvloeden van provinciale en landelijke regelgeving.

3. We werken (mee) aan het beïnvloeden van provinciale en landelijke regelgeving.

- Naar aanleiding van de vastgestelde omgevingsvisies voor de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland agenderen wij enkele grote ruimtelijke vraagstukken die voortvloeien uit het Water en Bodem Sturend-gedachtengoed om met de provincie het gesprek aan te gaan over benodigde keuzes in de ruimtelijke ordening. Deze gaan vooral over de impact van toenemend zoetwatertekort en verzilting op de houdbaarheid van ruimtelijke gebruiksfuncties op lange termijn.

Financieel

De activiteiten en kosten van de Rijnland-brede thema's zijn opgenomen in de diverse bestuursprogramma's. Om het thema Water en Bodem Sturend een impuls te geven heeft het college vanaf 2024 extra formatie beschikbaar gesteld (€ 0,4 mln).

Programma Bestuur, organisatie en dienstverlening

In één oogopslag

Portefeuillehouders: Rogier van der Sande (calamiteitenzorg, communicatie), Jan de Vries (financiën), Marjon Verkleij-Lemmers (HRM, huisvesting, digitalisering), Henk Hazenoot (innovatie).

Directeur: Mariël Middendorp (bestuurszaken, concerncontrol), Frank Hoevenaars (bedrijfsvoering)

Het creëren van de randvoorwaarden voor een slagvaardige organisatie van het Hoogheemraadschap.

In dit programmahoofdstuk BOD leggen we de relatie met de gemaakte afspraken uit het coalitieakkoord. Een breder beeld over huidig beleid, beleidsvoornemens, een stand van zaken ten aanzien van de Rijnlandse bedrijfsvoering en de rechtmatigheidsverantwoording nieuwe stijl is te raadplegen in paragraaf 4 'Bedrijfsvoering'.

Doelen WBP6

Rijnland-brede sturing en ondersteuning, gericht op het realiseren van de doelen uit het WBP6 en het coalitieakkoord, middels een effectieve en efficiënte organisatie.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #21 t/m #25

Stand van zaken

De Rijnlandse besturing, organisatie en dienstverlening functioneert op een goed niveau en blijft in ontwikkeling, op vele terreinen tegelijk. Dat is nodig omdat we werken in een dynamische omgeving: we moeten blijven leren, groeien en vooruitkijken. Daarbij streven we naar een toonaangevend niveau binnen de waterschappen, waarbij we tegelijk blijven werken aan kostenbewustzijn, doelmatigheid en doeltreffendheid.

Kengetallen

Rijnland heeft ruim 900 mensen in dienst: 943 medewerkers, 879 voltijdsequivalenten (fte), waarvan 50 fte inhuur (5,7%). Organisatie breed zijn deze mensen aan het werk voor onder meer beleid, projecten, beheer, onderhoud, bedrijfsvoering, bestuur, organisatie en dienstverlening, met de bijbehorende faciliteiten.

Belangrijkste resultaten 2026

- We spelen in op de veranderende arbeidsmarkt door ons te focussen op aantrekkelijk werkgeverschap en een passend personeelsbestand.
- We zetten in op de verdere ontwikkeling van de lerende organisatie.
- We hebben aandacht voor diversiteit, inclusie en sociale veiligheid en zijn wendbaar en inzetbaar.
- We zetten veiligheid voorop door onze medewerkers en extern ingehuurde mensen te beschermen.
- We zorgen voor een betrouwbare, veilige en robuuste ICT en gaan zorgvuldig om met persoonsgegevens (AVG/privacy).
- We verbeteren de fysieke toegangsbeveiliging.
- We gaan door met de digitale transformatie en ontwikkeling van data gestuurd werken en AI.
- We bieden ondersteuning aan onze medewerkers op de impact van AI.
- We geven ondersteuning aan Rijnland-brede onderwerpen.
- We zijn voorbereid op mogelijke calamiteiten en zijn wendbaar.
- We hebben oog voor innovaties en leggen het accent op een goede borging.
- We stellen het participatiebeleid en de participatieverordening vast.

Totaal

Investerings 2026: € 1,4 mln

Exploitatie 2026: € 54,7 mln

Wat is ons doel?

Een deel van de activiteiten van Rijnland is overkoepelend voor of ondersteunend aan de hele organisatie. Voor zover deze activiteiten niet specifiek onder één van de primaire bestuursprogramma's vallen, brengen we deze onder in het programma Bestuur, Organisatie en Dienstverlening. Deze activiteiten hebben alle hetzelfde doel: het middels een effectieve en efficiënte organisatie uitvoering geven aan het WBP6 en het coalitieakkoord.

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We spelen in op de veranderende arbeidsmarkt;
2. We zetten veiligheid voorop;
3. We hebben aandacht voor digitale transformatie en data gestuurd werken;
4. We geven goede ondersteuning aan de overige Rijnland-brede onderwerpen.

1. We spelen in op de veranderende arbeidsmarkt (#21 en #22)

- Aantrekkelijk werkgeverschap (#21)
  - Ook in 2026 blijft Rijnland inzetten op arbeidsmarktprofilering. Door herkenbare campagnes en innovatieve arbeidsvoorwaarden werken we aan Rijnland als beste werkgever van de regio.
  - Het aantrekken van jong talent (scholen en universiteiten) blijft een belangrijk onderdeel van onze arbeidsmarktstrategie. Dit doen we door het verder ontwikkelen van campus recruitment en door het professionaliseren van onze stage- en traineeprogramma's.
  - We werven actief en innovatief met een zorgvuldige selectie (norm: 70 dagen doorlooptijd). Het blijft belangrijk om in contact te komen met toekomstige medewerkers.
- Passend personeelsbestand (#22)
  - De komende jaren zien we een versnelde uitstroom richting AOW. Ondanks dat, zetten we ons in om het uitstroompercentage onder de 10% te houden.
  - Het binden en boeien van eigen medewerkers blijft een belangrijke pijler van onze HR-strategie. Dit doen we onder andere door het verder ontwikkelen van het concept "Rijnland – een lerende organisatie", waarbinnen medewerkers gestimuleerd en uitgedaagd worden te (blijven) werken aan de eigen (loopbaan)ontwikkeling.
  - Moeilijk vervulbare vacatures zullen we met specifieke interventies oplossen. Denk daarbij aan het starten van klasjes, om junior medewerkers versneld te laten door ontwikkelen. Maar ook aan specifiek gerichte arbeidsmarktcampagnes om in contact te komen met gekwalificeerde (toekomstige) collega's.
- Diversiteit, inclusie en sociale veiligheid
  - De visie van Rijnland is dat het personeelsbeleid een afspiegeling moet zijn van de maatschappij. Het benutten van meerwaarde van de verschillen tussen collega's draagt bij aan een succesvolle(re) organisatie.
  - Met Verschil Verrijkt zetten we in op sociale en psychologische veiligheid. Wij willen een organisatie zijn waar iedereen zich herkend en erkend voelt. Niet om hoe je eruitziet, of wat je doet in je vrije tijd, maar om de bijdrage die je levert aan de doelstellingen van Rijnland.
  - Participatiewet-banen. Wij committeren ons aan de geldende quota (voor 2026 is dit 32 participatiewetbanen, dat we overigens nu al hebben bereikt). Dit doen we omdat we de meerwaarde zien van het inzetten van deze medewerkers, niet alleen vanwege eerder genoemde argumenten, maar ook omdat Rijnland daarmee een maatschappelijke bijdrage levert.
- Wendbaar en inzetbaar
  - We sturen op een ziekteverzuimpercentage van maximaal 4%.
  - Ook in de komende jaren blijft Rijnland vol inzetten op de (persoonlijke) ontwikkeling van onze medewerkers

- Monitoring en sturing
  - We blijven investeren in het verder ontwikkelen van onze HR-dashboards, als data gedreven instrument voor het uitvoeren van metingen en om te kunnen bijsturen.

2. We zetten veiligheid voorop

- We beschermen medewerkers en extern gecontracteerde mensen
Op het gebied van arbo-veiligheid maakten we de afgelopen jaren grote stappen. Begin 2026 wordt met een geplande audit bekend of we Rijnland kunnen certificeren op trede 3 van de Veiligheidscultuurladder. De organisatie met overlegstructuren en rollen, beleid en processen staat. De belangrijkste doorlopende opgave is het vergroten van bewustwording, cultuur en gedrag en meldingsbereidheid. Hier zetten we in 2026 op in door te focussen op het gedrag van medewerkers en leidinggevendenden in het vervolg op de training Zien, Handelen, Leren over een veilige werkcultuur. Daarnaast staat arbo-veiligheid sterk in verbinding met sociale en psychologische veiligheid. Deze thema's vragen aandacht in een breder kader, zoals in het programma Verschil Verrijkt.
- We zorgen voor betrouwbare, veilige en robuuste ICT
We beschermen bedrijfsinformatie en persoonsgegevens, door digitale veiligheid, informatiebeveiliging en privacy. De focus voor de komende jaren ligt op het continu bewaken en verbeteren van onze op risico gebaseerde informatieveiligheid (BIO niveau 3 tot 4) en het beheersbaar maken van de applicatiekosten. We bouwen voort op de 'Nota digitaal op koers' aan een betrouwbare, veilige en robuuste ICT waarin business en IT integraal samenwerken aan de digitale transformatie.

- We gaan zorgvuldig om met persoonsgegevens
De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en privacy hebben doorlopend onze aandacht. Burgers, medewerkers en bedrijven moeten erop kunnen vertrouwen dat hun gegevens en belangen in veilige handen zijn. We hebben een vast jaarplan en werken aan specifieke acties in de hele organisatie om de veiligheid van persoonsgegevens te waarborgen. Daarbij is interne bewustwording van alle medewerkers een belangrijk aandachtspunt. Rijnland groeit naar een privacy volwassenheidsniveau 4, waarbij we voldoen aan de wet- en regelgeving en actief anticiperen op wijzigingen. De functionaris gegevensbescherming (FG) houdt toezicht.
- We verbeteren de fysieke toegangsbeveiliging
De fysieke toegangsbeveiliging van Rijnland brengen we in 2026 op een hoger niveau. Dit is noodzakelijk vanwege een toegenomen dreigingsniveau en overeenkomstig het gestelde in de Europese CER-richtlijn, specifiek in de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (beoogde vaststelling begin 2026). De eerste fase van de fysieke toegangsmaatregelen is gereed: we beheren alle functionele locaties van Rijnland centraal en deze zijn toegankelijk via een centralist, toegangspassysteem en/of elektromechanische sloten. Ook hebben we het cameratoezicht en bijbehorende autorisaties ingeregeld. Aan de hand van in 2025 uitgevoerde risico-inventarisaties is informatie bekend over zoneringen, weerstandklassen en maatregelen die wij dit jaar dienen te nemen om de totale fysieke toegangsbeveiliging op een aanvaardbaar niveau te brengen. Deze maatregelen vragen om additionele investeringen in verband met de gewijzigde regelgeving.

3. We hebben aandacht voor digitale transformatie en data gestuurd werken

De impact van digitalisering wordt nu zichtbaar binnen ons waterschap: data geeft nieuwe inzichten en *Artificial Intelligence* (AI) helpt met het verhogen van de productiviteit. Dit heeft als gevolg dat in bijna elk proces IT-ondersteuning noodzakelijk is. We werken toe naar een data gestuurd Rijnland onder het motto 'Digitaal Voorop', zoals past bij de bestuurlijk vastgestelde visie voor de digitale transformatie. We investeren in digitale middelen waarmee we onze processen slimmer kunnen inrichten of versimpelen en in kwaliteit verhogen. Daarbij kijken we niet alleen naar financiële mogelijkheden, maar ook naar maatschappelijke meerwaarde of kwaliteitsverhoging. Als toonaangevend waterschap heeft D&H in 2025 de ambitie bepaald voor het gebruik van AI binnen Rijnland. D&H heeft gekozen voor het ambitieniveau 'innovatiebouwer', wat een ambitieus maar gebalanceerd midden is tussen gelegenheidsinnovator en innovatieleider. We investeren in 2026 in zowel het digitaal verandervermogen van alle Rijnlanders als in digitale innovaties, zoals het gebruik van AI. Zo versterken we niet alleen onze innovatiecapaciteiten, maar bereiden wij onze medewerkers beter voor op de toekomst. Dit is van cruciaal belang kijkend naar de vergrijzing en de noodzaak om als organisatie relevant te blijven in een snel veranderende wereld.

4. We ondersteunen Rijnland-brede onderwerpen (#23, #24 en #25)

- #23 Goed opdrachtgeverschap
Door doelgericht en transparant samen te werken met de markt geeft Rijnland invulling aan goed opdrachtgeverschap. Het document '*Rijnland en de Markt*' vormt daarbij het kader voor onze rol als opdrachtgever. We sturen op slimme en efficiënte samenwerking, waarbij kosteneffectiviteit centraal staat. We bieden heldere kaders en voeren de regie, terwijl we marktpartijen ruimte geven om kennis, innovatie en duurzame oplossingen in te brengen. Daarbij maken we bewust gebruik van de lokale expertise van opdrachtnemers, wat bijdraagt aan praktische en toekomstbestendige oplossingen die aansluiten bij de kenmerken van ons werkgebied. In een tijd van toenemende schaarste in de markt vraagt dit om intensievere

samenwerking en afstemming. Met de jaarlijkse marktdag brengen we opdrachtnemers en Rijnland samen om kennis te delen, verwachtingen te verhelderen en onze samenwerking verder te versterken.

- **#24 Werken aan een waterbewuste omgeving**
Door middel van publiekscommunicatie werken wij aan het groter maken van het waterbewustzijn en de bekendheid van het werk van Rijnland. We informeren de inwoners over de taken van ons waterschap, de uitdagingen waar we voor staan en hoe zij hieraan kunnen meewerken. De Unie van Waterschappen start in 2026 een landelijke campagne, Rijnland sluit hierbij aan door deze campagne te vertalen naar onze eigen regio. Daarnaast voeren we het plan van aanpak uit om op onze locaties te laten zien wat we doen. Dit doen we door het plaatsen van (extra) communicatiemiddelen, zoals borden en vlaggen. Het bestuur draagt actief bij aan de publiekscommunicatie in onze regio door hier elk jaar 150.000 euro voor uit te trekken. Dit komt bovenop het communicatiebudget dat we onder meer gebruiken voor onze normale communicatie- en educatieactiviteiten.
- **#25 Oog voor innovatie, accent op borging**
Nieuwe ontwikkelingen kunnen ons werk duurzamer, beter en vaak ook efficiënter maken. We hebben daarbij oog voor kansen die zich op de korte en de lange termijn voordoen. We werken integraal en betrekken meerdere disciplines van Rijnland bij innovaties. Dit komt het innovatief vermogen van Rijnland ten goede. We proberen innovatie zoveel mogelijk in ons reguliere werk en bijbehorende bestuursprogramma's te verankeren. Daarnaast benutten we het stimuleringsbudget voor innovatie voor initiatieven (pilots) waar geen regulier budget voor beschikbaar is. We zetten extra in op digitale (AI-)ontwikkelingen. Kenmerk van innovaties is dat de opbrengsten voor de organisatie en de markt pas na verloop van tijd zichtbaar worden. In 2026 zetten we extra in op het borgen van pilots. Ook organiseren we een innovatiemarkt waarbij bestuur en medewerkers kennis kunnen maken met de innovatieve ontwikkelingen/pilots.
- **Crisisbeheersing en weerbaarheid**Kijkend naar onder andere klimaatverandering is Rijnland met de eigen calamiteitenorganisatie voorbereid op mogelijke (waterstaatkundige) calamiteiten die zich in het Rijnlandse beheergebied kunnen voor doen. Denk bijvoorbeeld aan overstromingen, maar ook aan waterkwaliteitsincidenten zoals illegale lozingen of incidenten op één van de afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's). De calamiteitenorganisatie bestaat uit eigen medewerkers en komt bij alarmering in actie. Ook hebben we een calamiteitenplan opgesteld, een goede bezetting, is een opleiding, training en oefenprogramma beschikbaar en maakt het betrokken team evaluaties van alle opschalingen. Twee aspecten van de in 2025 herziene calamiteitenbestrijdingsplannen van het calamiteitenplan vragen in 2026 om extra aandacht:
  - De bedrijfscontinuïteit, met name de digitale kwetsbaarheid en een onderliggend risico van een grote stroomstoring. Met name op deze aspecten gaan we in 2026 aanvullend opleiden, trainen en oefenen;
  - De weerbaarheid van de ambtelijke organisatie, assets, processen en medewerkerspopulatie in het algemeen. En tegelijkertijd ook deze weerbaarheid in relatie tot het verhoogde dreigingsniveau op verschillende vlakken. Een in 2025 uitgevoerde weerbaarheidsanalyse bevat aanbevelingen het doorvoeren van extra maatregelen op dit thema. Deze aanbevelingen zijn omgezet naar een plan met toegewezen acties om de mogelijke risico's te kunnen beheersen en zo te zorgen voor een weerbaarder Rijnland. In 2026 werken we de acties uit dit plan verder uit.
- **We stellen de participatieverordening en -beleid vast.**
In 2026 stellen we de participatieverordening en het participatiebeleid vast. Participatie is een structureel en essentieel onderdeel van het werk van het Hoogheemraadschap van Rijnland. Het stelt ons in staat een waterschap te zijn vóór en mét onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Wij verbinden onze kerntaken – waterveiligheid, schoon en

voldoende zoet water – met bredere maatschappelijke opgaven zoals klimaatverandering, woningbouw, landbouw, natuur, energietransitie en economische groei. Het is dus zeker niet nieuw voor Rijnland; we kennen een lange traditie van participatie. Door dit vast te leggen in een verordening en beleid creëren we transparantie over hoe we dit invullen en voldoen we aan de wettelijke taak om dit voor 1 januari 2027 vast te stellen.

- **Wet open overheid**

Rijnland maakt de documenten waarop de Wet open overheid (Woo) van toepassing is openbaar. Dit geldt zowel voor verzoeken op grond van de Woo als voor de actieve openbaarmaking. De informatiehuishouding van Rijnland is hierop aangepast. Meer informatie daarover leest u in de openbaarheidsparagraaf.

Financieel

B.O.D., in € mln

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Bruto investeringen	3,2	1,6	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Exploitatielasten	54,7	60,6	63,6	65,7	67,0	68,4	69,9
Exploitatiebaten	8,7	8,7	8,9	9,0	9,1	9,2	9,4
Netto Exploitatiekosten	45,9	51,9	54,7	56,6	57,9	59,2	60,5

Investeringsen

De belangrijkste investeringsuitgaven in 2026 voor BOD zijn het aanleggen van nieuwe warmte- en koudebronnen t.b.v. hoofdkantoor € 0,6 mln, Fysieke toegang € 0,4 mln en het vervangen van de hardware van de liften op het hoofdkantoor € 0,4 mln.

Exploitatie

De belangrijkste exploitatiekosten in 2026:

• Bestuur, bestuursondersteuning, externe communicatie en bestuurlijk en juridische zaken	€ 13,6 mln
• Interne faciliteiten/Huisvesting incl. auto lease	€ 9,9 mln
• Comptabiliteit, control en financieel beleid	€ 6,5 mln
• Heffen en invorderen BSGR	€ 7,6 mln
• Personeels-en organisatiebeleid incl. centraal management	€ 9,8 mln
• Gebiedsgerichte plannen, calamiteitenplannen, plannen van derden en calamiteitenbestrijding watersystemen	€ 4,2 mln
• Kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en milieuzorg en – beheer	€ 2,6 mln

Ontwikkelingen

De netto exploitatiekosten stijgen in 2026 per saldo met € 2,8 mln t.o.v. de programmabegroting 2025. De kosten betreffen nagenoeg structurele kosten en zijn als volgt te verklaren:

€ 2,3 mln hogere lasten:

- Hogere kapitaallasten van € 0,5 mln. In 2025 wordt het project gebouwbeheersysteem opgeleverd.
- De ICT-kosten stijgen met € 0,7 mln. Uitbesteding ICT en ICT-advies stijgen gezamenlijk met € 1,1 mln, voornamelijk door extra uitgaven aan AI. De kosten voor software dalen € 0,7 mln. In de begroting van 2025 zijn hogere projectkosten geraamd welke niet doorlopen in 2026 (zoals het GIS-project). Als laatst stijgen de kosten voor telefonie met € 0,2 mln.
- € 1,0 mln lagere kosten voor onderhoud. In 2025 zat een eenmalige ophoging voor de gevelrenovatie van circa € 1,0 mln
- € 0,7 mln meer bijdrage in de WOZ kosten. De afgelopen jaren (2022-2025) kregen de waterschappen een korting uit het coalitieakkoord kabinet Rutte IV.
- € 0,6 mln hogere kosten voor het Waterschapshuis door lagere kosten in 2025.
- € 0,1 mln lagere personeelskosten door cao-ontwikkelingen, extra fte en verschuiving uren tussen de programma's, zie personeelskosten voor details
- € 0,5 mln hogere bijdrage aan derden. Voornamelijk hogere kosten BSGR (€ 0,4 mln)
- € 0,1 mln lagere kosten voor financiële en economische diensten door eenmalige kosten t.b.v. salarisadministratie in 2025.
- € 0,5 mln hogere overige kosten (archief, beveiliging, contributie voor de UvW, bijdrage aan het rijk, etc.)

€ 0,5 mln lagere baten:

- De opbrengsten samenwerkingsovereenkomsten stijgen met € 0,4 mln. Dit komt doordat we hogere ICT-kosten hebben. Deze vallen binnen de I&A samenwerking en belasten we gedeeltelijk door aan de HHSK.
- € 0,9 mln lagere overhead doorbelasting naar de overige programma's. Dit komt voornamelijk door lagere onderhoudskosten (lees gevelrenovatie) aan het hoofdkantoor.

Deel II

Financiële begroting

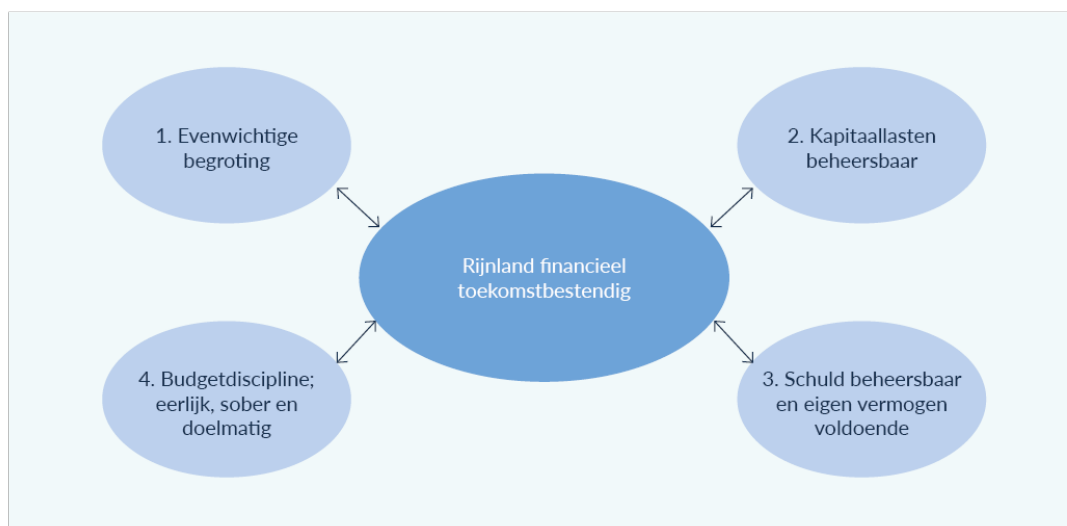

Financieel beleid en financiële uitwerking

Rijnland financieel toekomstbestendig

In dit hoofdstuk volgt het financiële beleid en de financiële uitwerking van de Begroting 2026 en het Meerjarenperspectief 2026-2030. We houden in 2026 vast aan de inhoudelijke doelen en ambities uit het coalitieakkoord en het [WBP6](#) en aan de financiële doelen uit het coalitieakkoord. De VV stelt alleen de begroting voor 2026 vast. Het doorzicht naar de jaren 2027-2030 (het MJP) is een prognose, die met meer onzekerheid omgeven is.

Om Rijnland financieel toekomstbestendig te houden onderscheiden we vier pijlers, zoals hiernaast afgebeeld. In dit hoofdstuk gaan we wat dieper in op deze pijlers.

Pijler 1: Evenwichtige begroting

Een evenwichtige begroting wil zeggen dat de jaarlijkse lasten gedekt worden door de jaarlijkse baten. De term die de toezichthouder hiervoor hanteert is een structureel sluitende begroting. Rijnland kent een realistische begroting, al jaren is de voorspellende waarde van de begroting groot. We wijken in onze jaarrekeningen niet veel af aan de lasten- en batenkant van de begroting. Onze accountant is daar tevreden over en dat willen we zo houden.

We berekenen de onvermijdelijke hogere kosten door

We kwamen met onze aanpak bij het coalitieakkoord (voorjaar 2023) uit op een lastendrukstijging van 8% in 2026. Er zijn momenteel onvoorziene ontwikkelingen en kostenstijgingen die nauwelijks te beïnvloeden zijn, zoals contractuele verplichtingen, doorberekende kosten van verbonden partijen en andere prijsverhogingen. We kiezen ervoor om conform het coalitieakkoord de noodzakelijke en onvermijdelijke hogere kosten door te berekenen. Dit resulteert in een totale lastendrukstijging van 9,5% voor 2026.

Het coalitieakkoord rekent voor 2027 een lastendrukstijging van 8% en voor de jaren na 2027 is het rekenkundige uitgangspunt een lastendrukstijging van 5%.

Zie toelichting 1 voor de tarieven en praktijksituaties bij de lastendrukstijging van 9,5%-8%-5%-5%-5%.

We krijgen een structureel sluitende begroting

Rijnland heeft voor een groot deel structurele baten tegenover de structurele lasten staan. Vanaf het MJP 2025-2029 worden opbrengsten van grote vastgoed verkopen gestort in de reserve schuldreductie waardoor deze niet meer als algemeen dekkingsmiddel gelden. Opbrengsten van kleinere vastgoed verkopen worden in het MJP 2026-2030 vanaf 2027 ook in deze reserve gestort. Daarnaast zorgt een hogere lastendrukstijging ervoor dat we niet onevenredig veel op onze reserves leunen en we juist reserves kunnen opbouwen. Daarmee voldoen we aan de eisen van een evenwichtige begroting, wat belangrijk is voor ons en voor onze toezichthouders; de provincies Noord- en Zuid-Holland.

Toetsing aan coalitieakkoord

#26: Een verantwoorde, toekomstgerichte lastendrukontwikkeling:

- Het is niet gelukt om de groei van belastingomvang in 2026 te beperken tot 8%;
- ✓ Het is gelukt om zorg te dragen voor een toekomstgerichte verantwoorde lastendrukontwikkeling.

Pijler 2: Kapitaallasten beheersbaar

We blijven bestuurbaar

Het overgrote deel van onze exploitatiekosten ligt langdurig vast. Het gaat daarbij om rente en afschrijving (kapitaallasten), personele lasten (dienstverbanden), meerjarencontracten voor energie, inkoop van grondstoffen en slibverwerking en de kosten van verbonden partijen, onderhoud en beheer. Bijna 30% van de begroting bestaat uit rente en afschrijving van onze investeringsprojecten. Als een uitvoeringskrediet eenmaal is goedgekeurd en het

investeringsproject gestart, zijn de daaruit volgende kapitaallasten niet meer beïnvloedbaar. Door het groeiende investeringsvolume maar ook als de rente weer stijgt kan het aandeel kapitaallasten in onze begroting groter worden dan de afgesproken 34% waardoor de bestuurlijke ruimte vermindert. Daarom vinden we het verstandig om de belastingopbrengst van 2026 te verhogen, zodat de stijging van kapitaallasten meer gelijke tred houdt met de belastingopbrengst. Daarmee kan Rijnland op langere termijn het roer in eigen hand blijven houden.

We blijven binnen onze norm

De kapitaallasten gaan de komende jaren stijgen als gevolg van de investeringen die we gaan doen. In de jaren 2026 tot en met 2030 blijven we desondanks onder onze norm van 34%.

We nemen geleidelijk meer in exploitatie, in plaats van te lenen

De [Nota Vaste Activabeleid](#) is in 2024 vastgesteld. Daarin is gekozen om het activeren van de personele lasten af te bouwen. In deze begroting stoppen we met het activeren van de personele lasten in het Waterketen programma (€ 2,5 mln) met uitzondering van de grote projecten. Voor het MJP 2027-2031 hebben we de ambitie om meer lasten direct binnen de exploitatie op te vangen en zo het investeringsvolume te verlagen, zoals het stoppen van activeren van alle personele lasten in de andere programma's.

Toetsing aan coalitieakkoord

#27: Duurzaam financieel beleid

- ✓ Het is gelukt om het aandeel kapitaallasten (rente en afschrijving) in de begroting op maximaal 34% te houden t.o.v. de jaarlijkse belastingomvang. Wel moeten we de hoogte van het investeringsvolume nauwlettend in de gaten houden.

Pijler 3: Schuld beheersbaar en eigen vermogen voldoende

We versterken onze reserves, met het oog op de toekomst

De investeringen zullen de komende jaren sterk stijgen terwijl de schulden, onder invloed van grote investeringen in afgelopen jaren, al sterk zijn gestegen. Om de schuld ten opzichte van onze belastingopbrengsten onder onze norm van 300% te krijgen in 2030, is de ruimte om te lenen voor het financieren van de investeringen aan grenzen gebonden. Met de lastendrukstijging van 9,5%-8%-5%-5%-5% versterken we de reserves en ontstaat de financiële ruimte om te investeren voor de toekomst.

Toetsing aan coalitieakkoord

#27: Duurzaam financieel beleid - we beheersen de schuldenpositie

- ✓ We laten de schuld niet hoger oplopen dan circa driemaal de jaarlijkse belastingopbrengst (300%). Dit lukt in deze bestuursperiode;
- ✓ We lenen alleen voor investeringsprojecten, niet om tekorten in de exploitatiebegroting op te lossen;
- ✓ We laten financiële meevallers, zoals hoger dividend van de Nederlandse Waterschapsbank en eventuele meeropbrengst van belastingheffing, toevloeien naar de egalisereserves in tegenstelling tot andere jaren in de reserve schuldreductie.

- In het coalitieakkoord spraken we af om de bestemmingsreserve schuldreductie niet aan te vullen maar in stand te houden. Vanaf het MJP 2025-2029 wordt deze reserve wel aangevuld, namelijk met de opbrengsten die we verwachten te krijgen van grote vastgoedverkopen. Het MJP 2026-2030 stelt daarnaast voor om de reserve vanaf 2027 ook aan te vullen met de opbrengsten uit de kleine vastgoedverkopen. Dit heeft een gunstig effect op de schuldenpositie.

Pijler 4: Budgetdiscipline; eerlijk, sober en doelmatig

We blijven scherp op waar we kosten kunnen vermijden

Als laatste is het verstandig omgaan met gemeenschapsgeld door het ambtelijk apparaat een belangrijke factor, dit heeft alles te maken met houding en gedrag. Kopen we slim in, blijven we binnen de door de VV geautoriseerde budgetten en gaan we efficiënt en effectief met onze middelen om? Met name dit aspect blijven het college en DT nauwlettend bewaken. Aspecten die bijdragen aan het gewenste gedrag zijn verwachtingenmanagement, voorbeeldgedrag, draagvlak creëren en transparantie, bespreekbaarheid en sanctioneerbaarheid van afspraken en regels. We houden ons aan coalitieakkoord #26: We blijven scherp op waar we kosten kunnen vermijden.

Toetsing aan coalitieakkoord

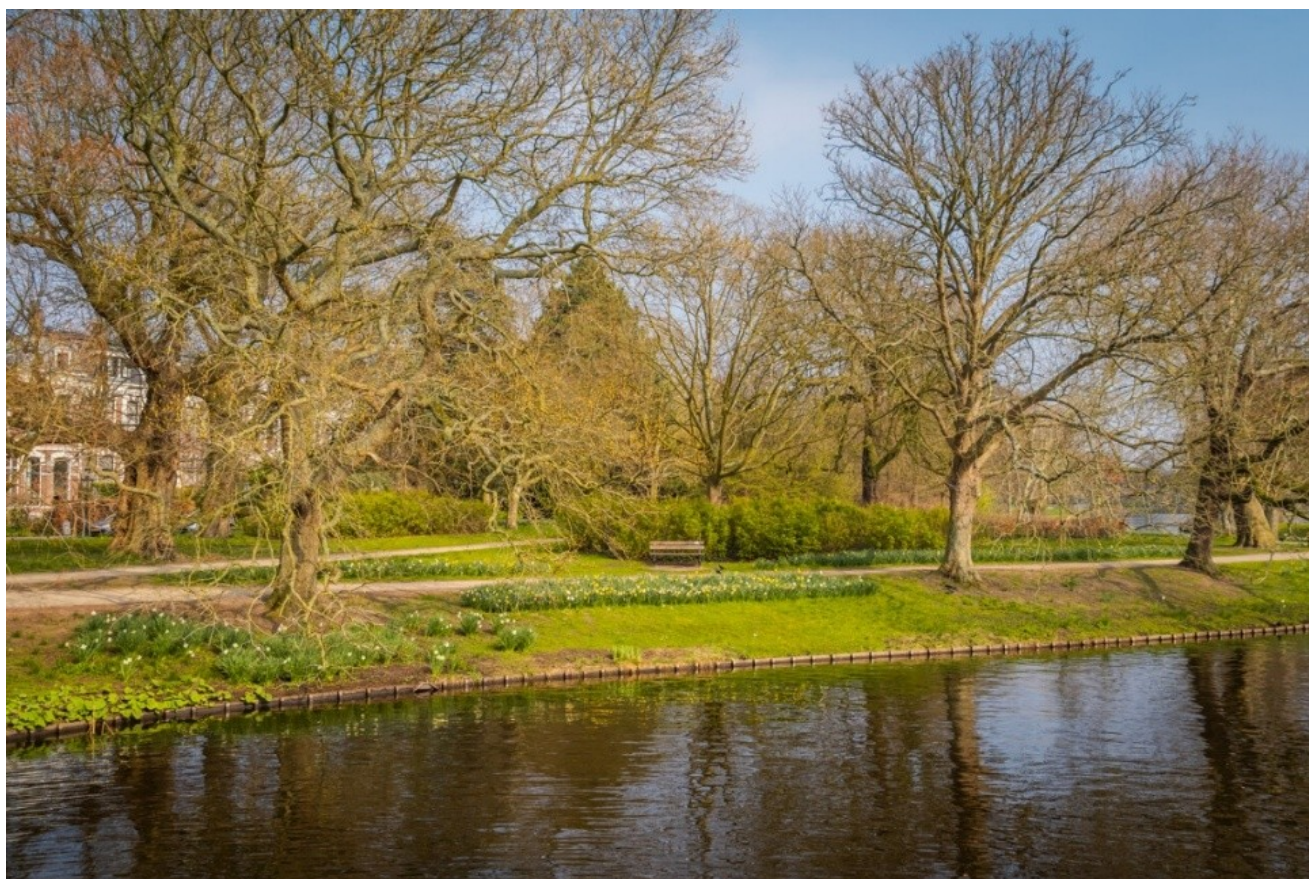
#28: Eerlijke verdeling van kosten – wederkerigheid

- V** We vragen bij nieuwe projecten om een eerlijke bijdrage van belanghebbende partijen;
- V** We lobbyen richting Rijk en provincie, voor het vrijmaken van (NPLG-) gelden en een eerlijke kostenverdeling;
- V** We spreken Rijk en provincie aan op hun verantwoordelijkheid in het vrijmaken van de benodigde gelden. Een andere verdeling van de ruimte mag niet leiden tot het zomaar verleggen van de kosten naar het waterschap of een categorie belastingbetalers wanneer hier geen duidelijk voordeel tegenover staat;
- V** De balans in de kostenverdeling tussen de verschillende belastingcategorieën is zoveel mogelijk overeind gehouden bij de invoering van het nieuwe belastingstelsel (2026) en actualisering van de Rijnlandse kostentoedelingsverordening (2025).

Conclusie

Bij de begrote lastendrukstijging versterken we de reserves, ontstaat de financiële ruimte om te investeren en voldoen we, op basis van de informatie die we nu hebben, in 2030 aan alle normen, al dan niet door onszelf gesteld. We nemen verantwoordelijkheid door zaken nu aan te pakken en wentelen niet af op de volgende generaties.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Pijler 1. Lastendrukstijging	9,5%	8%	5%	5%	5%
Pijler 1. Belastingopbrengsten (in mln)	332	359	377	395	415
Pijler 2. Totale kapitaallasten (in mln)	88	93	99	115	122
Pijler 2. Kapitaallasten % van de belastingopbrengsten	27%	26%	26%	29%	29%
Pijler 3. Totale schuldenpositie (in mln)	972	1.065	1.147	1.200	1.239
Pijler 3. Eigen vermogen (in mln)	63	86	112	141	179
Pijler 3. Schuld 01/01 % van de belastingopbrengsten	274%	271%	283%	290%	289%
Pijler 3. Schuld 31/12 % van de belastingopbrengsten	293%	297%	304%	303%	298%

Rekenkundige uitgangspunten

In deze toelichting vindt u de Rijnland-brede rekenkundige uitgangspunten over prijzen, rente, de belastingeenheden, de kengetallen voor heffen en invorderen, etc. e.e.a. vergeleken met de Begroting 2025 en MJP 2025-2029.

Rekenkundige uitgangspunten

1. **Concernbrede korting:** 10% op onderhanden werk en 25% op toekomstig werk, voor realisatieprognose investeringsprojecten en berekening kapitaallasten voor de jaren na het begrotingsjaar (zelfde als in Begroting 2025 en MJP 2025-2029). Voor het begrotingsjaar geldt sinds deze programmabegroting voor de realisatieprognose investeringsprojecten een korting van 5% op zowel onderhanden als toekomstig werk;
2. **Rente:** Bij de berekening van de rentelasten is voor 2026-2030 uitgegaan van de volgende rentepercentages: bestaande langlopende geldleningen, 2,1% (1,9% in Begroting 2025 en MJP 2025-2029), kortlopende leningen 2,1% (3,75% in Begroting 2025 en MJP 2025-2029) en langlopende geldleningen 3,4% (3,75% in Begroting 2025 en MJP 2025-2029).
3. **Inflatie:** Voor het kleine gedeelte van exploitatiekosten, niet zijnde personeelskosten of kapitaallasten, en die niet meerjarig zijn vastgelegd rekenen we met de verwachte prijsindex materiële overheidsconsumptie (IMOC) op basis van de macro economische verkenningen van het Centraal Planbureau. Voor 2026 is dat 2,1% (2,2% voor 2025 in Begroting 2025 en MJP 2025-2029). Voor de jaren na 2026 rekenen we zoals gebruikelijk met 2% inflatie (streeflijn Europese Centrale Bank) minus 1%-punt efficiencykorting.
4. **Loon e.a. personele kosten:** Voor 2026 is de cao-stijging 1% vanaf 1 januari plus het jaargemiddelde prijsindexcijfer (CPI) over 2025 vanaf 1 maart 2026. Met een verwachte CPI-stijging van 3,2% komt dat neer op ongeveer 4,1% (2,5% in Begroting 2025 en MJP 2025-2029). Vanaf 2027 rekenen we structureel met een cao-stijging van 2,5%.
5. **Doorzichten lange termijn:** We rekenen na deze coalitieperiode (vanaf 2028) met een lastendrukstijging van 5% per jaar, net zoals in de vorige meerjarenperspectieven. Dit is een rekenkundige aanname. Het kan nodig zijn om deze aanname bij een volgend meerjarenperspectief of in de nieuwe bestuursperiode te herzien, afhankelijk van bestuurlijke keuzes die dan worden gemaakt.

Belastingeenheden

6. **Ingezetenen:** Het aantal woonruimtes neemt toe: in 2026 met 9.000 (op basis van de realisatie van 2025) en voor de jaren 2026-2029 met 1%.
7. **Gebouwd:** In 2026 wordt voor het eerst onderscheid gemaakt naar woningen en niet-woningen omdat de WOZ-waardestijging verschillend is. Sinds een aantal jaren stijgt de waarde van woningen sneller dan die van bedrijfspanden. Deze werkwijze voorkomt dat de woningeigenaren een steeds groter aandeel binnen de categorie gebouwd gaan dragen. Voor woningen is rekening gehouden met een waardestijging van 7,2% en voor niet-woningen met 0,1%. Daarnaast is rekening gehouden met een volumeontwikkeling (met name nieuwbouw) van 1,5%. Voor de jaren 2027 en verder wordt uitgegaan van 2% waardestijging en 1% jaarlijkse groei van het volume.
8. **Ongebouwd en Natuur:** Met de invoering van het nieuwe belastingstelsel is de 'weeffout' in het belastingstelsel hersteld. Deze hield in dat sterke waardestijgingen binnen de categorie het aandeel van geheel ongebouwd mee omhoog trok. Omdat de kostentoedeling nu niet meer op waardeverhoudingen is gebaseerd, maar op hectaren, is dat effect verdwenen. Voor wegen is tot en met 2025 rekening gehouden met een tariefdifferentiatie van 400%. Met ingang van 2026 (nieuw belastingstelsel) bedraagt de tariefdifferentiatie voor wegen

maximaal 100% en daarom is het tarief per hectare voor openbare wegen opvallend sterk verlaagd. Met het herstel van de genoemde weeffout is een hoge tariefdifferentiatie voor wegen niet meer nodig. Oppervlakte: het aantal hectares ongebouwd is in de Begroting 2026 verlaagd op basis van actuele informatie van TAUW. Voor de jaren na 2026 is rekening gehouden met een jaarlijkse afname van 100 hectare. Ook het aantal ha. natuur is aangepast op actuele informatie van TAUW. In voorgaande jaren is steeds rekening gehouden met een kleine jaarlijkse afname van het areaal, maar nu blijkt dat de afname per jaar verwaarloosbaar is.

9. **Zuiveringsheffing en Verontreinigingsheffing:** Het aantal vervuilingseenheden (v.e.) woningen stijgt sterker dan voorheen op basis van actuele informatie en daarna jaarlijks met 5.000 v.e. als gevolg van groei.
10. **Kwijtschelding:** In 2026 wordt rekening gehouden met 34.000 huishoudens (was in 2025: 30.000) en met 60.000 vervuilingseenheden (v.e.) voor woningen (was in 2025: 55.000).
11. **Oninbaar:** In 2026 wordt rekening gehouden met het niet betalen door 3.000 ingezetenen, 1.500 zuiveringseenheden bedrijven en 7.000 vervuilingseenheden woningen (gelijk aan 2025).

Totaal aantal belastingeenheden, rekening houdend met aandeel oninbaar en kwijtschelding

Categorie	Eenheid	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Omslag Ingezetenen	Woonruimte	535.000	544.000	549.000	554.000	560.000	566.000
Omslag Gebouwd	WOZ-waarden x € 1 mln	332.936	348.633	358.467	369.221	380.297	391.706
Omslag Ongebouwd Overig	Hectare	79.600	68.200	68.100	68.000	67.900	67.800
Omslag Natuur	Hectare	20.250	21.200	21.200	21.200	21.200	21.200
Zuiverings- en verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheden, incl. directe lozers 4.000 v.e.	1.521.000	1.565.500	1.570.500	1.575.500	1.580.500	1.585.500

Kengetallen heffen en invorderen

Rijnland heeft sinds 2011 de heffing en invordering uitbesteed aan de Belasting samenwerking Gouwe-Rijnland. De indicatoren voor 2026 zijn:

Indicatoren	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Perceptiekosten (% belastingopbrengst)	2,2%	2,0%	1,8%
Bedrag oninbaar(€)	936.287	1.165.840	1.303.655
Bedrag oninbaar (% belastingopbrengst)	0,35%	0,38%	0,39%
Bedrag kwijtschelding (€)	8.278.803	9.277.400	10.639.800
Bedrag kwijtschelding (% belastingopbrengst)	3,09%	3,06%	3,20%
Toegewezen kwijtscheldingsverzoeken (%)	84,0%	85%	85%
Kwijtscheldingsnorm	100%	100%	100%

Lasten en baten

Het overzicht van baten en lasten en de algemene dekkingsmiddelen ziet er als volgt uit:

De netto lasten van € 327,4 mln worden voor € 4,5 mln gedekt door dividendinkomsten en voor € 332,1 mln door belasting te heffen (een 9,5% lastendrukstijging t.o.v. de vastgestelde begroting 2025). Het verschil van € 9,3 mln wordt toegevoegd aan de algemene reserve, de egalisereserves en bestemmingsreserve (m.n. de reserve schuldreductie). Hiermee komt de algemene reserve op de 5% van de netto exploitatielasten.

Overzicht van lasten en baten per programma, in € mln

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Verschil 2025-2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Waterveiligheid								
Exploitatielasten	41,1	43,8	47,3	3,5	46,6	50,9	54,7	57,3
Exploitatiebaten	3,0	3,0	2,4	-/-0,6	2,4	2,4	2,5	2,5
Netto Exploitatiekosten	38,0	40,8	45,0	4,1	44,2	48,5	52,2	54,8
Voldoende water								
Exploitatielasten	88,0	91,3	102,4	11,1	104,9	109,0	106,1	106,6
Exploitatiebaten	8,6	4,7	7,8	3,2	5,9	5,4	4,9	4,7
Netto Exploitatiekosten	79,4	86,6	94,6	7,9	98,9	103,6	101,2	101,8
Schoon en gezond water								
Exploitatielasten	14,6	16,8	18,8	1,9	20,4	20,9	24,3	24,3
Exploitatiebaten	0,2	0,1	0,0	-/-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto Exploitatiekosten	14,5	16,7	18,8	2,0	20,4	20,9	24,3	24,3
Waterketen								
Exploitatielasten	118,5	123,2	126,7	3,4	129,8	133,6	143,4	152,5
Exploitatiebaten	9,8	12,4	12,3	-/-0,1	9,5	9,5	9,3	11,9
Netto Exploitatiekosten	108,7	110,8	114,3	3,5	120,3	124,1	134,2	140,6
BOD								
Exploitatielasten	54,7	60,6	63,6	3,0	65,7	67,0	68,4	69,9
Exploitatiebaten	8,7	8,7	8,9	0,2	9,0	9,1	9,2	9,4
Netto Exploitatiekosten	45,9	51,9	54,7	2,8	56,6	57,9	59,2	60,5
Totaal netto exploitatiekosten	286,5	307,0	327,4	20,4	340,4	355,0	371,1	381,9
Dividenden en overige inkomsten	-/-4,7	-/-4,3	-/-4,5	-/-0,2	-/-4,5	-/-4,5	-/-4,5	-/-4,5
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-/-11,5	-/-2,6	-/-3,2	-/-0,6	-/-0,2	-/-0,2	-/-0,2	-/-5,2
Egalisatie van tarieven	-/-2,3	0,6	4,0	3,5	13,4	14,4	27,2	41,7
Toevoegingen bestemmingsreserves	0,0	3,2	7,2	4,0	8,7	11,0	1,5	1,0
Toevoegingen aan algemene reserves	-/-0,5	1,9	1,2	-/-0,6	0,9	0,9	0,3	0,3
Resultaat	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Op te brengen belastingen	268,1	305,6	332,1	26,5	358,7	376,6	395,5	415,2

Algemene dekkingsmiddelen/Belastingopbrengst

De totale geraamde belastingopbrengst is € 332,1 mln en wordt voor € 149,7 mln euro opgebracht door de zuiveringsheffing en voor € 182,4 mln door de watersysteemheffing. In toelichting 4 zijn de baten en lasten per watertaak weergegeven. We rekenen op € 4,5 mln dividend van de Nederlandse Waterschapsbank.

In 2026 betalen we geen vennootschapsbelasting en ramen we € 0 voor onvoorzien.

Bedragen in € mln.

Omschrijving	Jaar-rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Verschil 2025-2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Opbrengst ingezetenen	69,5	72,0	88,6	16,6	101,5	102,5	106,7	111,8
Opbrengst gebouwd	66,5	77,7	84,1	6,4	89,8	96,9	104,0	111,1
Opbrengst ongebouwd/overigen	4,9	5,6	7,5	1,9	7,9	8,3	8,6	8,9
Opbrengst wegen	3,4	3,9	1,8	-/-2,1	1,9	2,0	2,0	2,1
Opbrengst natuur	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	22,5	25,6	28,6	3,0	29,9	31,6	32,9	34,1
Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	100,6	120,4	121,1	0,7	127,2	134,8	140,7	146,6
Opbrengst verontreinigingsheffing	0,7	0,4	0,4	0,0	0,4	0,4	0,4	0,5
<i>Totaal</i>	<i>268,1</i>	<i>305,6</i>	<i>332,1</i>	<i>26,5</i>	<i>358,7</i>	<i>376,6</i>	<i>395,5</i>	<i>415,2</i>
Dividenden en overige inkomsten	-/-4,7	-/-4,3	-/-4,5	-/-0,2	-/-4,5	-/-4,5	-/-4,5	-/-4,5
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-/-11,5	-/-2,6	-/-3,2	-/-0,6	-/-0,2	-/-0,2	-/-0,2	-/-5,2
Egalisatie van tarieven	-/-2,3	0,6	4,0	3,5	13,4	14,4	27,2	41,7
Toevoegingen bestemmingsreserves	0,0	3,2	7,2	4,0	8,7	11,0	1,5	1,0
Toevoegingen aan algemene reserves	-/-0,5	1,9	1,2	-/-0,6	0,9	0,9	0,3	0,3
Resultaat	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Totaal</i>	<i>-/-18,4</i>	<i>-/-1,4</i>	<i>4,8</i>	<i>6,1</i>	<i>18,3</i>	<i>21,6</i>	<i>24,4</i>	<i>33,3</i>
<i>Totaal gedekt: saldo lasten en baten</i>	<i>286,5</i>	<i>307,0</i>	<i>327,4</i>	<i>20,4</i>	<i>340,4</i>	<i>355,0</i>	<i>371,1</i>	<i>381,9</i>

Investeringsen

Uit de tabel hiernaast wordt duidelijk dat we in 2026 bruto € 153,2 mln gaan investeren. Voor een uitgebreider overzicht, zie toelichting 8.

Investeringsprojecten

Prognoses per cluster, in € mln

Omschrijving	t/m 2025	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Onderhandenwerk	601,2	119,2	144,1	175,2	130,3	95,5	61,5
Toekomstig werk	0,5	0,5	9,1	37,5	80,4	103,8	151,1
Totaal Rijnlandbreed bruto	601,7	119,7	153,2	212,7	210,6	199,3	212,6
Totaal bijdragen derden	7,6	8,6	5,7	1,2	0,0	0,0	0,0
Totaal bijdragen derden toekomstig werk	0,0	0,0	0,2	0,2	0,5	0,5	4,4
Totaal netto	594,1	111,1	147,2	211,3	210,1	198,8	208,2
Af: Concernbrede korting	0,0	0,0	7,7	26,9	33,1	35,5	43,9
Netto	594,1	111,1	139,6	184,4	177,0	163,3	164,3

Balans

De geprognosticeerde begin- en eindbalans van het begrotingsjaar is als volgt:

Balans per 1-1-2026 tot en met 31-12-2030, in € mln

Omschrijving	Primo 2026	Ultimo 2026	Ultimo 2027	Ultimo 2028	Ultimo 2029	Ultimo 2030
ACTIVA						
Vaste activa	970	1.043	1.159	1.266	1.348	1.425
Vlottende activa	46	46	49	49	45	45
Totaal activa	1.016	1.089	1.208	1.316	1.393	1.470
PASSIVA						
Vaste passiva						
Eigen vermogen						
<i>Algemene reserves</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>18</i>	<i>19</i>
<i>Bestemmingsreserve tariefegalisatie</i>	<i>22</i>	<i>26</i>	<i>39</i>	<i>54</i>	<i>81</i>	<i>123</i>
<i>Overige bestemmingsreserves</i>	<i>17</i>	<i>21</i>	<i>29</i>	<i>40</i>	<i>41</i>	<i>37</i>
Totaal eigen vermogen	54	63	86	112	141	179
Voorzieningen	8	8	8	8	8	8
Vaste schulden	832	896	995	1.077	1.122	1.161
Totaal vaste passiva	893	967	1.089	1.197	1.270	1.347
Vlottende passiva	123	122	119	119	123	123
Totaal passiva	1.016	1.089	1.208	1.316	1.393	1.470

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de verwachting is dat we toegroeien naar € 1,5 miljard boekwaarde van vaste activa in 2030. De opgebouwde schuld die nodig is om de investeringen te kunnen doen bouwt naar verwachting op naar € 1,2 miljard in 2030. Om de schuldpositie beperkt te houden zal de benodigde reservepositie ook moeten groeien, naar € 179 mln in 2030.

Vanaf 2026 worden meer kosten die samenhangen met investeringen, direct in het jaar van aangaan gedekt. Het voornemen is om dit verder door te voeren in de volgende begroting. Door het minder activeren wordt er minder aan de vaste activa toegevoegd. Aan de andere kant voegen we dan minder aan de reserves toe, omdat we de ruimte in de begroting gebruiken om de extra kosten in de exploitatie direct te dekken.

Deel III

Paragrafen

§ 1. Financiële positie

De paragraaf financiële positie besteedt aandacht aan de financiering, het weerstandsvermogen en de risicobeheersing, de reserves en voorzieningen en de financiële kengetallen.

§ 1.1 Financiering

Voor de financiering van de vaste activa maakt Rijnland gebruik van reserves en voorzieningen, en van langlopende geldleningen die in voorgaande jaren zijn afgesloten. Als deze middelen niet toereikend zijn, worden de vaste activa gefinancierd met kortlopende geldleningen, vlottende schuld en nieuwe langgeldleningen. Vlottende schuld bestaat uit het verschil tussen de kortlopende vorderingen en schulden. Het volgende overzicht laat de standen zien per 1 januari 2026 en 31 december 2026.

Bedragen in € mln

Omschrijving	Stand 1 januari 2026	Stand 31 december 2026
Te financieren vaste activa	969,2	1.041,7
Financiering		
Reserves	53,8	63,1
Voorzieningen	7,8	7,7
Kort vreemd vermogen	73,3	76,5
Bestaande langlopende geldleningen	801,8	757,9
Nog af te sluiten langlopende geldlening 2025	30,0	28,5
Af te sluiten langlopende geldleningen 2026	n.v.t.	110,0
Netto vlottende schuld	2,5	-2,0
Totaal financiering	969,2	1.041,7

Prognose kasgeldlimiet per kwartaal

Netto vlottende schuld 2026 per kwartaal, in € mln

Omschrijving	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
primo maand 1	72,9	108,0	51,0	74,2
primo maand 2	89,8	88,5	46,7	90,5
primo maand 3	107,6	56,3	60,6	143,8

Ruimte kasgeldlimiet, in € mln

Omschrijving	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Gemiddeld	90,1	84,3	52,8	102,8
Kasgeldlimiet (KGL)	82,5	82,5	82,5	82,5
Ruimte onder KGL	0,0	0,0	29,7	0,0
Overschrijding KGL	7,6	1,8	0,0	20,3

Berekening kasgeldlimiet, in € mln

Omschrijving	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Begrotingstotaal	358,7	358,7	358,7	358,7
Percentage	23%	23%	23%	23%
Kasgeldlimiet	82,5	82,5	82,5	82,5

Het wettelijk kader is de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido). Deze schrijft voor tot welk bedrag kortlopende geldleningen mogen worden afgesloten. Voor Rijnland betekent deze kasgeldlimiet dat in 2026 de kortgeldschuld gemiddeld per kwartaal maximaal € 82,5 mln mag bedragen (23% van het begrotingstotaal). Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de kasgeldlimiet niet langer dan twee kwartalen wordt overschreden. Door het afsluiten van langgeldleningen voorkomen we dat een overschrijding van de kasgeldlimiet te lang (meer dan drie kwartalen) aanhoudt.

Toetsing renterisiconorm

Berekening renterisico, in € mln

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Renteherzieningen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aflossingen	45,4	45,4	50,9	58,4	70,9
Renterisico	45,4	45,4	50,9	58,4	70,9

Toetsing rente risiconorm, in € mln

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Renterisiconorm (RRN)	107,6	107,6	107,6	107,6	107,6
Ruimte onder RRN	62,2	62,2	56,7	49,2	36,7
Overschrijding RRN	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Berekening renterisiconorm, in € mln

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Begrotingstotaal 2026	358,7	358,7	358,7	358,7	358,7
Percentage	30%	30%	30%	30%	30%
Renterisiconorm	107,6	107,6	107,6	107,6	107,6

Ook moet Rijnland aan de renterisiconorm voldoen die in deze wet is beschreven. De renterisiconorm is ingevoerd om renterisico's te beperken. Rijnland voldoet hieraan ruim. Het af te lossen bedrag in 2026 ad € 45,4 mln op langlopende geldleningen blijft binnen de renterisiconorm van € 107,6 mln (30% van het begrotingstotaal).

In het begrotingsjaar doen zich naar verwachting geen ontwikkelingen voor die ten opzichte van voorgaande jaren een relevante invloed uitoefenen op het risicoprofiel, de financiële posities, de vermogenswaarden en de geldstromen. Daarom is het risicoprofiel van de Rijnlandse financiering laag. In de leningenportefeuille vaste schuld bevindt zich geen enkele lening met de mogelijkheid van renteherziening tijdens de looptijd. Rijnland loopt geen krediet-, koers- en valutarisico's. Slechts forse wijzigingen in de aangenomen rentepercentages voor op te nemen en uit te zetten kort geld en/of lang geld kunnen het voorliggende begrotingsbeeld in negatieve of positieve zin beïnvloeden.

Het gemiddelde rentepercentage van de bestaande langgeldportefeuille bedraagt 2,1%. Rijnland streeft bij het aantrekken van vreemd vermogen naar een zo voordelig mogelijke financiering van de vaste activa, met inachtneming van de financieringsvoorschriften. Conform het delegatiebesluit zijn dijkgraaf en hoogheemraden gemachtigd tot het aangaan van geldleningen. Op basis van de uitgangspunten uit het Treasurystatuut, de Nota Reserves en Voorzieningen en de huidige verwachtingen op de geld- en kapitaalmarkt hanteren we in deze begroting de volgende rentepercentages:

- af te sluiten langlopende geldleningen 3,40% (2025: 3,75%)
- af te sluiten kortlopende geldleningen 2,10% (2025: 3,75%)

Aan de eigen financieringsmiddelen en aan de netto vlottende schuld rekenen we geen rente toe.

Renteomslag

Er wordt pas overgegaan tot het aantrekken van externe financieringsmiddelen als de liquiditeitspositie van het waterschap daar aanleiding toe geeft. Mede gelet op het bovenstaande worden de beschikbare financieringsmiddelen niet aangewend voor financiering per project maar voor de financiering van het gehele complex van vaste activa. Het omslagpercentage voor 2026 over de boekwaarde per 1 januari is 2,20% (2025 2,19%).

§ 1.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Context

Sinds 2009 is risicomanagement vanuit een financieel perspectief opgenomen in wet- en regelgeving via de risicoparagraaf. Deze heeft als doel een oordeel te geven of het Rijnlandse weerstandsvermogen voldoende bestand is tegen de mogelijke risicovolle gebeurtenissen die - al dan niet bewust - niet voldoende zijn begroot.

De verdere kaders en hulpmiddelen staan in eerder vastgesteld [beleid](#) over risicomanagement, zoals de minimaal voorgeschreven ondergrens van de algemene reserve. In deze paragraaf lichten we de volgende soorten risico's en hun impact kort toe.

Strategische risico's

Door het bestuur vrijwillig geaccepteerde risico's, gerelateerd aan de strategie en keuzes van het waterschap. De acceptatie ontstaat, omdat we de opbrengsten van de strategie hoger inschatten dan de mogelijke nadelen van bijbehorende risico's.

Externe, niet beïnvloedbare risico's

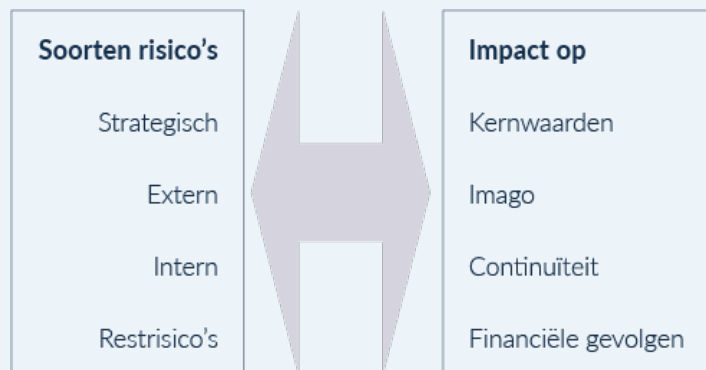
Risico's, soms met een enorme impact, die zich grotendeels buiten de invloedsfeer van het waterschap bevinden. We kunnen ze niet voorkomen (regen), maar we kunnen ons wel voorbereiden op de impact (paraplu).

Interne, vermijdbare risico's

Interne risico's die in principe goed beïnvloedbaar zijn. Actief voorkómen is meestal de beste aanpak. Het bekendste voorbeeld zijn de continuïteitsrisico's in routinematige operationele processen, zoals adequaat onderhoud van een installatie.

Restrisico's

Dit zijn risico's waarvan de mogelijke financiële gevolgen niet of niet volledig zijn gedekt in deze begroting en meerjarenraming. Mochten ze zich, ondanks de genomen beheersmaatregelen, voordoen, dan is via de VV een beroep op de algemene reserve mogelijk.

2. Rijnlandse beleidslijn

Ieder waterschap is in feite een risicogestuurde én resultaatgerichte organisatie. Een handelwijze die is verankerd in de missie van droge voeten en voldoende, schoon water. In risicogestuurd werken staat afwegen centraal. Niet alle belangen en activiteiten kunnen even zwaar meewegen in de besluitvorming. Een belang of wegingsfactor die aan betekenis heeft gewonnen is beschikken over voldoende weerbaarheid en veerkracht

De Rijnlandse organisatie is al jaren bezig om de basis verder op orde te brengen en te houden. We moeten blijven investeren om keringen te versterken, zuiveringen en poldergemalen te vernieuwen. De investeringen hiervoor zullen de komende vijf jaar boven de half miljard euro uitkomen. Hoewel we liever geen concessies doen aan gestelde doelen en opgaven staan onder meer de KRW-doelen onder druk, net als het (tijdig) behalen van energie- en klimaatneutraliteit.

Ook ontstaan soms nauwelijks voorspelbare ontwikkelingen. Bevers kunnen bijvoorbeeld – net als bij de omliggende waterschappen - voor tonnen aan schade zorgen, exotische waterplanten zijn moeilijk te bestrijden. Ook oplopende geopolitieke spanningen en wispelturig of weinig consistent rijksbeleid maken het er niet eenvoudiger op.

We houden in deze begroting rekening met beheersmaatregelen voor droogte, wateroverlast en de uiteenlopende gevolgen van klimaatverandering, zij het tot op zekere hoogte en in het besef dat er waarschijnlijk ook in 2026 weerrecords zullen worden doorbroken.

Rekening houdend met deze risico's is het ieder jaar minder eenvoudig om concrete uitspraken te doen over de financiële robuustheid van het begrote weerstandsvermogen. De begroting is al met al één van de instrumenten waar weerbaarheid en veerkracht zo goed mogelijk wordt gepland. Naast plannen zoals deze begroting gaat Rijnland in 2026 ook oefenen met (calamiteiten)scenario's. Ook zal veerkracht getoond moeten worden als De Situatie er om vraagt en moeten we kunnen herstellen na uiteenlopende disrupties, zoals regionale en langdurige stroomuitval. Aan het einde van 2026 behoort de organisatie idealiter nog weerbaarder en veerkrachtiger te zijn dan ze is.

3. Risicobeheersmaatregelen 2026 en verder

Al met al voldoende financieel robuust ...

De conclusie is dat deze begroting voldoende robuust is voor 2026. Een mogelijke, niet begrote inzet van de algemene en/of egaliseringsreserves is niet uitgesloten, gezien de omstandigheden waar we rekening mee hebben kunnen houden. Net als in vorige begrotingen is het voor de jaren daarna minder zeker.

In financieel opzicht is de begroting voldoende robuust. De reserves worden de komende jaren opgehoogd om onder meer tegenwicht te bieden aan de hogere schuldpositie. De wateropgaven en assets op orde krijgen vragen immers om grote investeringen die met vreemd vermogen worden gefinancierd. Daar behoort een in verhouding groter wordend eigen vermogen tegenover te staan, omdat anders de Rijnlandse schuldenpositie boven de afgesproken kaders gaat uitkomen. Tegenover de verwachte schuld in 2030 van € 1,2 miljard staat dan een eigen vermogen van circa ruim € 0,2 miljard.

Qua (bedrijfs)continuïteit staat de robuustheid enigszins onder druk. Niet alles kan binnen de vijf jaar van dit meerjarenplan. De organisatie heeft weliswaar beter zicht gekregen in achterstallig onderhoud, maar moet soms langer door met (te) oude assets en wordt soms verrast door 'onbekende' assets, zoals oeververdedingen. In principe accepteren we niet dat we instandhoudingsachterstanden oplopen, hoogstens bij de assets met een betrekkelijk laag risicoprofiel. Meer hierover in de paragraaf 'asset management'.

... maar schokbestendigheid en benodigde veerkracht is moeilijk te begroten

Het watersysteem is een van de maatschappelijke puzzelstukken waarmee de samenleving een complexe puzzel probeert te leggen. Andere puzzelstukken zijn onder meer de woningnood (waar en hoe bijvoorbeeld te bouwen in diepe polders?), meerdere vormen van schaarste (personeel, materieel), de stikstofproblematiek, vervuild oppervlaktewater, digitalisering en de noodzaak om duurzaam en circulair te handelen.

In combinatie met externe invloeden zoals de klimaatverandering en oplopende geopolitieke spanningen is in feite sprake van te veel puzzelstukken om deze puzzel naar ieders

tevredenheid te leggen. Het huidige watersysteem loopt daarmee tegen zijn grenzen aan. Dit geheel van externe risico's zijn weliswaar slow risks, maar ze kunnen zich in meer of mindere mate in 2026 voordoen.

... daarom werk maken van verbeterde weerbaarheid en veerkracht

Rijnland werkt eraan om weerbaarder en schokbestendiger te worden. Aanleiding zijn onder meer recente signalen van de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) en de NCTV, waar ook cyberrisico's nadrukkelijk worden genoemd. In 2026 werken we aan meer inzicht en draagvlak over wat we in risicovolle situaties minimaal moeten kunnen leveren. Ook de vraag hoe lang we in staat zijn om dergelijke situaties het hoofd te bieden wordt van antwoorden voorzien. Antwoorden en inzichten zijn er nu enigszins, maar eerder op basis van expert judgement en nog niet voorzien van voldoende bewustwording en draagvlak.

Een hulpmiddel hiervoor is onderstaand schema.

Legenda:

- Veilig & Robuust: wat kunnen we doen om (opzettelijke) verstoringen te voorkomen?
- Redundant & Autonoom: wat kunnen we doen om invloeden van buiten zo klein mogelijk te maken?
- Plannen & Oefenen: hoe bereiden we ons voor op de repressie en effecten van verstoringen?
- Veerkrachtig & Flexibel: hoe optimaliseren we ons aanpassings- en herstelvermogen?

Al met al is niet alles (voldoende) planbaar en daarmee te begroten. Dit betekent dat Rijnland uiteenlopende risico's tot op zekere hoogte moet accepteren, ook omdat we niet alles kunnen weten. We begroten bijvoorbeeld wél de financiële gevolgen van extra (nood)pompen, maar niet herstelschade van ICT-uitval of meer noodzakelijke inhuur dan waarmee in deze begroting is rekening gehouden. Ook kan de kapitaalmarktrente hoger uitvallen, net als de cao, de inflatie of

de bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Bovendien kunnen verwijderingskosten voor exotische waterplanten door aanhoudende weerrecords boven deze begroting uitkomen.

Alles overwegende is de Rijnlandse organisatie op veel risico's voorbereid. Veerkracht in de P&C-cyclus komt ook neer op het bijsturen en keuzes durven heroverwegen. Temporiseren ligt dan het meest voor de hand, gevolgd door extra onttrekken uit de reserves of nader versoberen in bestaande werkzaamheden. Rekening houdend met deze eventueel in te zetten veerkracht acht het college dit jaarplan **voldoende robuust**.

Een overzicht van de meest actuele restrisico's staat in de bijlage onder toelichting 2.

§ 1.3 Reserves en voorzieningen

De stand van de reserves en voorzieningen is als volgt:

Verloop reserves € mln	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene reserves	15,1	16,3	17,2	18,1	18,4	18,7
Egalisatie reserves	21,9	26,0	39,4	53,8	81,1	122,8
Overige bestemmingsreserves	16,8	20,8	29,3	40,1	41,4	37,2
Totaal reserves	53,8	63,1	85,9	112,0	140,8	178,6
Totaal Voorzieningen	6,0	6,0	5,9	5,9	5,8	5,8

De volgende tabellen geven een overzicht van alle huidige Reserves en Voorzieningen. Voorstellen voor toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden altijd voorgelegd aan de VV.

Eigen vermogen

Algemene reserves

De algemene reserves bestaan uit een algemene reserve voor Watersysteembeheer en een algemene reserve voor Zuiveringsbeheer.

Onderdeel	Doel	Functie	Mutatie	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Algemene reserves	Zonder specifieke bestemming, dient als weerstandsvermogen	Bufferfunctie	Jaarlijks berekening of alg.res. aan 5%-eis voldoet, op basis daarvan eventueel voorstel tot toevoeging dan wel onttrekking	Min. per taak: 5% van de jaarlijkse netto exploitatiekost en Max: n.v.t.	N.v.t.

Egalisatie reserves

Voor watersysteembeheer zijn er voor alle omslagen egalisatiereserves en voor zuiveringsbeheer is er een egalisatiereserve voor de zuiveringsheffing.

Onderdeel	Doel	Functie	Mutatie	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Egalisatiereserves	Het voorkomen van aanzienlijke fluctuaties van tarieven	Egalisatiefunctie	Deze reserves worden aangevuld indien een overschot aan belasting is geïnd voor de categorie en aan deze reserves wordt onttrokken om aanzienlijke tariefstijgingen te voorkomen	Min: 0 Max: Er is geen maximale hoogte vastgesteld voor deze reserves	N.v.t.

Bestemmingsreserves

Onderdeel	Doel	Functie	Mutatie	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Subsidie aanleg NVO	Uitvoeren van "Verordening subsidies NVO en vispaaiplaatsen"	Bestedings-functie	Jaarlijks wordt in begroting vastgesteld welk bedrag wordt toegevoegd. Bij verstrekken van subsidie natuur-vriendelijke oever wordt onttrokken	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2019 Tot: n.v.t.
Erfgoedpanden	Onderhoud Gemeenlands-huis Leiden en Polderhuis Hoofddorp	Bestedings-functie	Bij kosten voor instandhouding Gemeenlands-huis en Polderhuis wordt onttrokken. Aan deze reserve wordt niet toegevoegd (gevoed door overdracht onderhouds-reserve 2019)	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2019 Tot: n.v.t.
Frictiekosten	Bekostigen van strategische personeels-planning (SPP)	Bestedings-functie	Bij het vormen van deze reserve is eenmalig een toevoeging gedaan. Onttrekkingen dienen als kostendekking bij uitstroom en dubbel salaris en voor creëren leerwerkplekken	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2017 Tot: n.v.t.

Onderdeel	Doel	Functie	Mutatie	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Vitaliteit	Het bekostigen van gezondheidsbevorderende maatregelen	Bestedings-functie	Eenmalige storting uit voormalig, door medewerkers opgebracht hulpfonds. Onttrekkingen voor gezondheidsbevorderende maatregelen	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2019 Tot: n.n.b.
PFOS saneringen	Bekostigen van saneringen PFOS-verontreinigingen op Schiphol	Bestedings-functie	Bij het vormen van deze reserve is eenmalig een toevoeging gedaan. Onttrekkingen bij dekken van saneringskosten	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2010 Tot: n.n.b.
Baggerwerken *	Het financieren van achterstanden in baggerwerk en om uitgaven te egaliseren.	Egalisatiefunctie	Onttrekkingen voor uitgaven aan baggerwerk. Toevoegingen zijn n.v.t.	Deze reserve wordt afgebouwd en in 2026 opgeheven	Vanaf: 2018 Tot: 2026
Schuldreductie	Uitvoering geven aan het verbeteren van de schuldpositie	Financierings-functie	Het incidentele gedeelte van opbrengsten vastgoed-verkopen wordt aan deze reserve toegevoegd. Onttrekkingen voor schuld-reducerende maatregelen	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2019 Tot: n.n.b.

Onderdeel	Doel	Functie	Mutatie	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Project-gebonden eigen bijdrage HWBP	Tekorten en overschotten t.o.v. de 10% project-gebonden eigen bijdrage egaliseren en om overschotten beschikbaar te houden voor subsidiabele kosten aan HWBP-projecten	Bestedings-functie	Overschotten dan wel tekorten van het HWBP-programma	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve.	Vanaf: 2024 Tot: n.n.b.
Kapitaallasten	Opvangen van hoge stijgingen van de kapitaallasten als gevolg van grote projecten	Egalisatie- en inkomensfunctie	A.d.h.v. de hoogte van de kapitaallasten wordt er jaarlijks vanuit de belastinginkomsten een bedrag toegevoegd aan deze reserve dan wel onttrokken zodra het meerjarenbeeld te veel verstoord wordt door de kapitaallasten	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve.	Vanaf: 2024 Tot: 2035

* Deze reserve wordt afgebouwd en in 2026 opgeheven. Vanaf 2024 worden de jaarlijkse kosten voor baggeren in de begroting opgenomen.

Toelichting functies

Egalisatiefunctie: Het voorkomen van aanzienlijke tariefsfluctuaties

Bestedingsfunctie: Om besteed te worden, de besteding heeft een incidenteel karakter

Financieringsfunctie: Het financieren van kapitaallasten, zonder beroep te doen op de geld- en kapitaalmarkt

Inkomensfunctie: Het structureel onttrekken van gelden ter dekking van structurele lasten, zoals kapitaallasten

Vreemd vermogen

Voorziening

Onderdeel	Doel	Functie	Toevoegingen	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Wachtgeld- en pensioensverplichtingen dagelijks bestuur	Bekostigen van uitgaven m.b.t. wachtgeld- en pensioensverplichtingen voor hoogheemraden		Eventuele toevoegingen worden gebaseerd op de jaarlijkse actuariële berekeningen. Onttrekkingen voor betaling van wachtgeld- of pensioenverplichtingen van hoogheemraden	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2009 Tot: n.v.t.

Algemene reserves

Om in 2026 te voldoen aan de norm voor de algemene reserve van 5% van de netto kosten voor egalisatie wordt er € 1,2 mln toegevoegd aan deze reserve. Ook in de jaren erna wordt de algemene reserve verhoogd naar 5% van de netto kosten voor egalisatie (met resp. € 0,9 mln, € 0,9 mln, € 0,3 mln, en € 0,3 mln).

Egalisatiereserves

In 2026 wordt per saldo € 4,0 mln toegevoegd aan de egalisatiereserves. In de jaren erna is er voldoende ruimte om deze reserves verder te voeden. In de tabel hieronder is dat zichtbaar.

De egalisatiereserve Omslag ingezetenen is begin 2026 negatief, zal in 2026 nog negatiever worden, maar zal met de toevoeging in 2027 weer een positief saldo krijgen. Hierdoor valt de al hoge tariefstijging van de omslag ingezetenen in 2026 niet nog hoger uit.

Verloop egalistatie-reserves, € mln	Saldo 01-01-2026	mutatie 2026	mutatie 2027	mutatie 2028	mutatie 2029	mutatie 2030	Saldo 31-12-2030
Omslag ingezetenen	-1,8	-3,3	5,1	1,2	2,9	6,1	10,2
Omslag gebouwd	14,8	-1,4	0,4	3,2	7,9	13,2	38,1
Omslag ongebouwd/overige	-0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,4	0,8
Omslag natuurterreinen	0,3	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	0,2
Zuiveringsheffing	8,7	8,7	7,8	10,0	16,2	22,0	73,4
Totaal	21,9	4,0	13,4	14,4	27,2	41,7	122,8

Onttrekking aan overige bestemmingsreserves

In 2026 wordt €3,0 mln onttrokken aan de reserve schuldreductie om de afbouw van het activeren van uren op de waterketen en het niet meer activeren van kosten voor het reinigen van zuiveringsinstallaties te dekken.

Structurele onttrekkingen aan reserves

Jaarlijks wordt € 0,15 mln onttrokken aan de reserve PFOS-saneringen en € 0,05 mln aan de reserve erfgoedpanden.

Toevoegingen aan overige bestemmingsreserves

In 2026 wordt € 2 mln toegevoegd aan de reserve voor kapitaallasten (met name voor het project Haarlem Waarderpolder). De toevoegingen voor 2027 en 2028 betreffen € 5,0 mln en € 8,0 respectievelijk. Daarnaast wordt de reserve schuldreductie gevoed met de verwachte verkoopopbrengsten van grote vastgoedverkopen in 2026 en vanaf 2027 ook met de verkoopopbrengsten van de kleine vastgoedverkopen.

Stand bestemmingsreserves € mln	Saldo 01-01-2026	Saldo 31-12-2030
Reserve schuldreductie	9,8	21,2
Reserve subsidie natuurvriendelijke oevers	0,2	0,2
Reserve frictiekosten SPP	0,8	0,8
Reserve PFOS Saneringen	1,7	1,0
Reserve baggerwerken	0,0	0,0
Reserve erfgoedpanden	4,2	3,9
Reserve vitaliteit	0,1	0,1
Reserve kapitaallasten	0,0	10,0
Totaal bestemmingsreserves	16,8	37,2

Voorzieningen

De voorzieningen bestaan hoofdzakelijk uit wachtgeld- en pensioenvoorzieningen dagelijks bestuur. Begin 2026 is de stand van de voorzieningen € 6,0 mln.

§ 1.4 Kengetallen

Met de vorige begroting zijn meerdere maatregelen uitgevoerd ter bevordering van de robuustheid van de begroting. Deze maatregelen zijn op termijn schuldreducerend (minder activeren kosten) of beschermen de structurele exploitatie voor incidentele resultaten (incidentele vastgoedverkopen). Het resultaat was dat vanaf 2025 sinds vele jaren weer voor het eerst wordt toegevoegd aan reserves, en dat sinds dat jaar de begroting structureel sluitend is. Met deze begroting zetten we verdere stappen naar een stevigere financiële positie door niet meer eigen personele kosten te activeren voor projecten in de waterketen (excl. grote projecten), niet meer de reinigingskosten van zuiveringsinstallaties te activeren, en per 2027 de incidentele verkoopopbrengsten van kleine vastgoedverkopen uit de structurele exploitatie te halen.

Als we de tarieven met 9,5% verhogen:

- Kunnen we de gestegen lasten in 2026 dekken met structurele baten;
- Wordt onze schuld beheersbaar;
- Gaan de kapitaallasten niet een te groot deel uitmaken van onze begroting;

Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
Lastendrukstijging	9,5%	8%	5%	5%	5%
Belastingopbrengsten (in mln)	332	359	377	395	415
Totale kapitaallasten (in mln)	88	93	99	115	122
Kapitaallasten % van de belastingopbrengsten	27%	26%	26%	29%	29%
Totale schuldenpositie (in mln)	972	1.065	1.147	1.200	1.239
Eigen vermogen (in mln)	63	86	112	141	179
Schuld 01/01 % van de belastingopbrengsten	274%	271%	283%	290%	289%
Schuld 31/12 % van de belastingopbrengsten	293%	297%	304%	303%	298%

Netto schuldquote

De schuldpositie dreigt de komende jaren boven de door de VV vastgestelde norm van 300% uit te komen. Na 2028 zal de relatieve schuldpositie dalen om vanaf 2030 weer onder de norm van 300% te komen.

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio (de kapitaallasten gedeeld door de belastingopbrengsten) zien we oplopen naar 29% in 2029 en blijft daarmee onder ons (eigen) kader van 34%.

Wendbaarheid van de begroting

Als we de landelijke definitie gebruiken voor de wendbaarheid (de kapitaallasten gedeeld door de bruto exploitatiekosten) dan komen we op 25%.

Omschrijving, bedragen in € mln	2026	2027	2028	2029	2030
Totale kapitaallasten	88	93	99	115	122
Totale lasten	359	367	381	397	410
Wendbaarheid van de begroting t.o.v. de totale lasten	25%	25%	26%	29%	30%

EMU-saldo

In € mln, in toelichting 6 wordt het EMU-saldo verder toegelicht.

EMU-saldo	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Bijdrage Rijnland aan het EMU-exploitatiesaldo	-69,8	-63,2	-91,7	-77,3	-46,4	-30,3

§ 2. Assetmanagement: afwegingskader voor herbouw en nieuwbouw

Inleiding

Voor het uitvoeren van onze kerntaken gebruiken wij *assets*. Dit zijn de gemalen, keringen, zuiveringen en andere kapitaalintensieve infrastructuur. Rijnland bouwt, onderhoudt en beheert deze assets. Dat noemen we assetmanagement.

Wettelijk kader

In de programmahoofdstukken eerder in deze begroting staan onze plannen op het gebied van assetmanagement, zoals het bouwen van gemalen en het ophogen van keringen. Het Waterschapsbesluit stelt daarnaast een aparte paragraaf assetmanagement verplicht in de begroting. In deze paragraaf beschrijven we hoe Rijnland assetmanagement toepast en gaan we in op de kaders, de aanpak en de (financiële) consequenties, waarbij we overlap met de programmahoofdstukken zoveel mogelijk proberen te voorkomen.

Assetmanagement draait om het maken van keuzes, over de hele levensduur van een asset. Die maken we op basis van de driehoek van prestaties, kosten en risico's. De bestuurlijk vastgestelde risicomatrix geeft hiervoor het kader; de doelen staan in het Waterbeheerprogramma 6 (WBP) en het coalitieakkoord. Per assetgroep kennen we een of meerdere aparte beleidskaders.

Het maken van de keuzes verloopt volgens een vaste procedure, met als basis de technische levensduur en een praktijktoets. Hiervan maken we een praktisch programmeringsvoorstel, bijvoorbeeld door diverse werken slim te combineren. Tenslotte toetsen we dit voorstel aan de beschikbare middelen. Het bestuur neemt hierover vervolgens het besluit in de begroting.

Hoe staan de assets ervoor en wat is er nodig om ze te laten voldoen?

1. Waterkeringen en bijbehorende kunstwerken – programma Waterveiligheid

Rijnland beheert zo'n 53 kilometer aan primaire keringen en 1100 kilometer aan regionale keringen. Dit zijn de aantallen waarop we rapporteren aan provincies. De totale lengte van regionale keringen is 1250 kilometer; de overige 150 kilometer is niet genormeerd. Vandaar dat we daar niet op toetsen.

Het grootste deel van deze keringen voldoet aan de normeringen. Voor de primaire keringen liggen we goed op schema om deze binnen de gestelde termijnen op orde te krijgen. Voor de regionale keringen ligt dit genuanceerder. In 2024 voerden we een nieuwe toetsing uit, die we nu vertalen naar nieuwe concrete afspraken met de provincies. We kiezen daarbij voor een gefaseerde en realistische aanpak. De concrete maatregelen die we treffen en de kosten hiervan staan in het programmahoofdstuk Waterveiligheid.

2. Assetgroep watergangen, waterkwantiteitskunstwerken en gemalen – programma's Voldoende Water en Schoon en Gezond Water

Rijnland beheert 4 boezemgemalen, zo'n 350 poldergemalen en 12.000 kilometer aan watergangen, waarvan een deel tot het boezemstelsel behoort. Het boezemstelsel bestaat uit zo'n 652 benoemde onderdelen, waaronder grote wateren zoals de Oude Rijn, de Kagerplassen, Westeinderplassen en de Leidse grachten. Daarnaast hebben we nog veel andere kunstwerken, zoals inlaten, duikers en stuwen. Van het merendeel van deze assets

kennen we de staat en weten we wat nodig is om ze in goede staat te brengen en houden. De meeste assets verkeren in goede staat, hoewel er met name bij de poldergemalen nog een stevige opgave ligt. Ook hier kiezen we voor een gefaseerde en realistische aanpak. In de hoofdstukken Voldoende Water en Schoon en Gezond Water staat welke maatregelen we treffen en tegen welke kosten.

3. Assetgroep zuiveringstechnische werken – programma Waterketen

Rijnland beheert 17 zuiveringen, 88 rioolgemaal en zo’n 270 kilometer aan persleidingen. Afgelopen jaren voldeed een aanzienlijk deel van deze infrastructuur niet aan de gewenste kwaliteitsnormen. In lijn met besluitpunt #11 uit het coalitieakkoord geven we de waterketen een impuls door onze assets uiterlijk in 2030 op orde te brengen. Dankzij een omvangrijk investeringsprogramma zijn inmiddels veel zuiveringstechnische assets in goede staat. Het programma loopt nog om ook de resterende opgaven gefaseerd en realistisch aan te pakken. Het hoofdstuk Waterketen beschrijft welke maatregelen we treffen en tegen welke kosten.

Beschikbare middelen

In de tabel hieronder staan de kosten per assetgroep of programma. Het gaat alleen om de directe kosten om de assets op orde te brengen en houden, dus geen kapitaallasten of personeelskosten. Dit wijkt af van de totale kosten per programma zoals opgenomen in de programmahoofdstukken. De kosten in de begroting volstaan om de beschreven maatregelen uit te voeren. Deze maatregelen passen binnen de doelen uit het WBP en het coalitieakkoord.

Assetgroep (programma)	Investerings	Exploitatie
Keringen (Waterveiligheid)	€ 22 mln	€ 3 mln
Watersysteem (Voldoende Water en Schoon en Gezond Water)	€ 53 mln	€ 31 mln
Zuiveringswerken (Waterketen)	€ 68 mln*	€ 11 mln

*excl. stelposten voor energie, broeikasgassen en circulair

§ 3. Bedrijfsvoering

In het programmahoofdstuk BOD leggen we de relatie met de gemaakte afspraken uit het coalitieakkoord. De paragraaf bedrijfsvoering is gebaseerd op de PIOFACH-taken (personeel, informatisering, organisatie, facilitair, automatisering/administratie, communicatie en huisvesting*) en geeft een breder beeld van het huidige beleid, beleidsvoornemens en de stand van zaken ten aanzien van de Rijnlandse bedrijfsvoering. Ook de invulling van de rechtmatigheidsverantwoording in de nieuwe stijl maakt deel uit van de paragraaf bedrijfsvoering.

* In de paragraaf bedrijfsvoering houden we de huidige organisatorische indeling aan. De letterlijke PIOFACH-taken zijn hierin verwerkt.

1. ICT

I. Informatie en Digitalisering binnen Rijnland

Het Rijnlandse beleid en de ontwikkelingen in en rondom I&D is in meerdere recente themabijeenkomsten voor de VV uiteengezet. Het beleid en de strategie zijn eerder vastgelegd in nota's zoals 'Digitaal op Koers' en het 'I&D kompas', vastgesteld door de colleges van Rijnland en HHSK.

De essentie van het I&D beleid- en strategie kan in de onderstaande punten worden samengevat:

1. We zorgen voor betrouwbare, veilige en robuuste ICT.
De afgelopen jaren is er veel gebeurt binnen Veilig & Compliant en Robuust. In 2025 hebben op dit vlak grote veranderingen en opleveringen plaatsgevonden, op gebied van digitale wetgeving, BIO volwassenheidsniveau 4 de oplevering van het datacenter en de moderne werkplek.
2. We werken (continu) aan digitale transformatie en werken data gestuurd.
Rijnland en HHSK stellen 'digitaal voorop'. Digitalisering is weliswaar geen doel op zich, maar maakt in toenemende mate integraal onderdeel uit van de primaire processen. We starten met de invoering van AI en borgen meteen de veiligheid door ons te conformeren aan wetgeving op dit vlak.

II. Resultaatafspraken / prestatie-indicatoren

De resultaatafspraken voor deze beleidsvoornemens zijn gecategoriseerd naar vijf onderdelen. Van belang is te kijken naar de integrale benadering en aanpak tussen deze onderdelen. De I&D-teams hanteren het I&D kompas. Met dit kompas houdt I&D de 'business' gefocust op de belangrijkste elementen uit de digitale visie. Door in het dagelijks werken te toetsen of de uitgevoerde activiteiten in lijn zijn met de richting van het kompas, zorgen de I&D-teams ervoor dat beide waterschappen de goede digitale acties blijven uitvoeren in een tijd van snelle, opeenvolgende digitale veranderingen.

Het I&D kompas bestaat uit vijf duidelijke thema's. Het eerste thema is "*Robuust en betrouwbaar*": de systemen zijn sterk en geven overzicht en sturing. Het tweede thema is "*Veilig en compliant*": alles is goed beveiligd en voldoet aan de regels. *I&D als "waterpartner"* betekent dat samenwerken en goede afspraken maken centraal staan. Bij het thema "*Gebruiker staat centraal*" draait het om gebruiksvriendelijkheid en tevreden gebruikers. Tot slot is er het thema "*Innovatief & digitaalverandermogen*", waarbij nieuwe technologie en vernieuwing belangrijk zijn. Door samen te werken aan deze vijf thema's is de digitale dienstverlening betrouwbaar, veilig, vernieuwend en prettig in het gebruik voor iedereen.

III. Risico's en wijze van beheersen

De toenemende digitalisering in waterbeheer leidt naast kansen ook tot risico's en onzekerheden, die tot op zekere hoogte beheerst moeten worden. Via het landelijk overleg concerncontrollers waterschappen worden vier soorten impact van risicovolle gebeurtenissen geformuleerd:

- (Langdurig) continuïteitsverlies ;
- Financiële gevolgen, zoals niet voldoende begroot ;
- Imago door o.a. niet voldoen aan wettelijke en reguliere vereisten ;
- Gevaar voor kernwaarden.

De belangrijkste risicofactoren die de toenemende digitalisering met zich meebrengt zijn:

- Aanvallen c.q. hacks met (langdurig) continuïteitsverlies of imagoschade als gevolg;
- AI: als doel op zich, het niet kunnen bijbenen van de ontwikkeling en daardoor niet kunnen voldoen aan veiligheidseisen;
- Menselijk handelen: een foutje is snel gemaakt, zeker als digitaal net iets te snel gaat.

Deze factoren kunnen leiden tot uitval van systemen en verlies van data, imagoschade, etc. in meerdere applicaties. Vaak is dan sprake van meerdere oorzaken, van onbedoeld tot kwaadwillig. Van te laat aangeleverde patches of foutgevoelige updates tot hacks bij leveranciers of rechtstreeks bij het waterschap zelf. De I&D-organisatie zelf moet uiteraard de basis op orde hebben.

De thema's en activiteiten uit het I&D-technologiekompas omvatten risicoanalyses en – scans, die voldoende borging bieden voor dergelijke risico's. De beheersmaatregelen zijn onder te verdelen naar IT-general controls (ITGC) algemene IT-maatregelen en specifieke (applicatie) controles maatregelen. Verplichte onderdelen daarbinnen zijn patch- en change-management, systeemontwikkeling, logische toegangsbeveiliging, systeembeheer, continuïteit en incidentmanagement en melden van datalekken. Het directieteam en de portefeuillehouder ontvangen jaarlijks elk kwartaal vanuit de eerste en tweede lijn voortgangsrapportages over de mate van control. Waar nodig toetst de derde lijn of een externe auditor.

IV. Stand van zaken ICT

De actuele stand van zaken en lopende activiteiten van I&D worden nader toegelicht in het programma BOD.

2. Human Resources (HR)

1. HR binnen Rijnland

De in het DT vastgestelde HR-missie bevat het uitgangspunt alle Rijnlanders een inspirerende en veilige werkomgeving te bieden. Persoonlijk leiderschap, vertrouwen en samenwerking staan daarbij centraal. HR levert expertise en draagt daarmee optimaal bij aan het duurzaam verwezenlijken van de missie van Rijnland: *droge voeten en schoon water*”.

Deze missie is uitgewerkt naar een visie voor 2024-2028: *“Over vijf jaar [2029] is Rijnland de beste werkgever in de regio. Al onze medewerkers voelen zich gezien en gewaardeerd. Het is vanzelfsprekend dat zij verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen inzetbaarheid en (loopbaan)ontwikkeling.”*. De drie pijlers van onze HR visie zijn:

1. Aantrekkelijk werkgeverschap;
2. Diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid (DIG);

3. (Duurzame) inzetbaarheid.

II. Resultaatafspraken / prestatie-indicatoren

1a. Aantrekkelijk werkgeverschap: toepassen van de verbeterde arbeidsmarktcampagne

Eén van de belangrijkste punten is het positioneren van Rijnland als aantrekkelijke werkgever op de arbeidsmarkt. Hiertoe hebben we in samenwerking met een extern bureau een concept ontwikkeld waarmee wij onze arbeidsmarktstrategie vorm en inhoud geven: "het échte Waterwerk". In de eerste helft van 2025 hebben we arbeidsmarktcampagnes uitgerold op basis van dit concept. Onderdelen hiervan zijn employer branding en campus recruitment.

Daarnaast heeft Rijnland een actieve bijdrage geleverd aan een landelijke campagne die vanuit het A&O fonds is geïnitieerd om de bekendheid van de waterschappen in Nederland te vergroten. Deze campagne zal in het vierde kwartaal van 2025 worden uitgerold.

1b. Recrutment: zo goed en snel mogelijk vacatures invullen

De arbeidsmarkt is nog steeds krap en blijft dat de komende jaren. Daarnaast stijgt ook de arbeidsmobiliteit nog steeds: werknemers wisselen sneller van baan. Het betekent dat we steeds meer inspanningen moeten verrichten om nieuwe medewerkers aan ons te binden. HR past naast passieve werving meer actieve werving toe in de vorm van *sourcing* (actief kandidaten benaderen) en *referral recruitment* (via de netwerken van onze eigen medewerkers).

2. Programma Verschil Verrijkt

Het in 2024 opgezette programma Verschil Verrijkt ontwikkelt diverse activiteiten op basis van onderstaande thema's:

- Veiligheid is de norm (waaronder sociale en psychologische veiligheid).
- Inclusief leiderschap.
- De kracht van vriendelijkheid.

Deze thema's sluiten aan op de bredere reeds lopende ontwikkelingen in de organisatie. Aan de basis van het programma liggen drie waarden: Werkplezier, Wijsheid en Waardigheid. Deze waarden geven een gevoel van doel en betekenis, zetten aan tot actie in gedrag en bepalen op persoonsniveau wat we wel en niet doen.

3. Inzetbaarheid

In de huidige tijd waarin veel van het verandervermogen van organisatie en medewerkers gevraagd wordt en de arbeidsmarkt nog steeds krap is, blijft inzetbaarheid onverminderd onder de aandacht. Inzetbaarheid betekent openstaan voor de ontwikkelingen die gaande zijn, de eigen talenten kennen en deze ontplooiën in de richting die nodig is om de op handen zijnde ontwikkelingen bij te kunnen benen. Zo blijven we wendbaar en vitaal. Inzetbaarheid is dan ook speerpunt in de HR-visie en maakt deel uit van het competentieprofiel van de Rijnlander op Weg. In het opleidingsaanbod zijn gerichte interventies opgenomen ten behoeve van dit competentieprofiel voor teams en individuele medewerkers.

De Wet banenafpraak betekent voor Rijnland het realiseren van banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We vinden het belangrijk dat we duurzame banen realiseren waarbij uitzicht is op een vast dienstverband. Dit is onderdeel van DIG. Het quotum voor Rijnland ligt op 32.

III. Risico's en wijze van beheersen

Zaken zoals de krappe arbeidsmarkt en de toenemende vergrijzing leiden tot risico's en onzekerheden, die tot op zekere hoogte beheerst moeten worden. De belangrijkste risicofactor voor HR is het onvoldoende (snel) kunnen invullen van openstaande vacatures. Deze factor kan leiden tot hogere werkdruk voor bestaande teams, bij voortduring vergroot dit de kans op ziekteverzuim. Daarnaast kan het leiden tot continuïteitverlies door onvoldoende bezetting van cruciale functies. Door de ingezette beheersmaatregelen en het uitrollen en consequent verbeteren van de drie HR-pijlers blijft Rijnland qua HR voldoende in control.

IV. Stand van zaken HR

De actuele stand van zaken en lopende activiteiten van HR worden nader toegelicht in het programma BOD.

3. Veiligheid

I. Veilig werken binnen Rijnland

We beschermen mensen, door goede arbeidsomstandigheden en sociale veiligheid. Ondanks dat het aantal ongevallen met letsel of verzuim gelukkig laag is, willen we risico's verder beperken. Het doel voor veilig werken is om te groeien naar trede drie op de door de NEN erkende Veiligheidsladder (Safety Culture Ladder) in 2026. Uit de laatste meting resulteerde een score van 2,5. Het Rijnlandse arbobeleid is vastgelegd in het ArboKompas. Ook beschermen we de organisatie door het verbeteren van de fysieke toegangsbeveiliging.

II Resultaatafspraken / prestatie-indicatoren

- We voeren het veiligheidsprogramma Zien, Handelen, Leren uit via een stuurgroep en veiligheidsambassadeurs;
- We houden frequent *safety walks* op locaties;
- Knelpunten uit de Risico-Inventarisatie & Evaluatie pakken we risico gestuurd aan;
- We onderschrijven de Governance Code Bouw en voeren daarmee actief inkoopbeleid op veilig en gezond werken;
- Met het project fysieke toegang nemen we organisatorische en technische maatregelen om onze terreinen en gebouwen te beveiligen.

III. Risico's en wijze van beheersen

Ondanks alle voorzorgsmaatregelen is een serieus veiligheidsincident niet uit te sluiten. De medewerker zelf heeft al met al ook een grote verantwoordelijkheid. Door te groeien op de veiligheidsladder worden dergelijke veiligheidsrisico's in principe aanvaardbaar klein. De kans dat onbevoegden fysiek toegang hebben tot Rijnlandse locaties en installaties wordt eveneens kleiner, maar is zelden volledig uit te sluiten. Alertheid en aanspreekgedrag behoort dan steeds vanzelfsprekender te zijn.

IV. Stand van zaken Veilig werken

De actuele stand van zaken en lopende activiteiten voor veilig werken worden nader toegelicht in het programma BOD.

4. Communicatie

I. Communicatie binnen Rijnland

Team Communicatie werkt inmiddels twee jaar vanuit het principe 'Communiceren met focus'. Jaarlijks bepalen we in het vierde kwartaal wat de prioriteiten zijn van het team in het volgende jaar. Dit doen we aan de hand van een duidelijk afwegingskader, rekening houdend met het coalitieakkoord en de prioriteiten van de directie. Centraal daarbij staat dat wij impact willen maken met onze communicatie.

Een communicatieprioriteit definiëren wij als:

- onderwerpen die bestuurlijk of vanuit de organisatie prioriteit hebben, of naar verwachting krijgen én
- worden ingevuld met concrete maatregelen, projecten of dienstverlening én
- grote impact hebben of gaan hebben op inwoners, belanghebbenden (zoals ondernemers, andere overheden) of medewerkers met kans op risico of succes én waarbij communicatie van toegevoegde waarde is.

In overleg met de verantwoordelijke per onderdeel bekijken we welke inzet nodig is vanuit communicatie om impact te kunnen maken. Voor de onderwerpen die geen prioriteit zijn, bieden we een adviesgesprek aan om de verantwoordelijke op weg te helpen. De ervaringen hiermee van de afgelopen twee jaar zijn positief.

Onderwerpen die voor 2026 in elk geval op de prioriteitenlijst staan zijn:

- Het vergroten van het waterbewustzijn onder inwoners (afpraak in het coalitieakkoord). Onder andere door aan te haken op de nieuwe landelijke publiekscampagne vanuit de Unie van Waterschappen;
- Arbeidsmarktcommunicatie;
- Het starten met de voorbereiding voor de waterschapsverkiezingen in 2027.

Team Communicatie werkt in het jaarplan 2026 het overzicht van de prioriteiten verder uit, net als in voorgaande jaren.

II. Resultaatafspraken / prestatie-indicatoren

1. **Vergroten waterbewustzijn onder inwoners**

De 21 waterschappen zijn in 2025 gestart met het ontwikkelen van een landelijke publiekscampagne die in 2026 wordt uitgevoerd. Op basis van deze campagne stellen wij, gericht op ons gebied, een uitvoeringsplan op met daarin prestatie-indicatoren.

2. **Verbeterde arbeidsmarktcampagne**

Samen met HR (zie bovenstaand) en een extern bureau hebben we een concept ontwikkeld waarmee wij onze arbeidsmarktstrategie vorm en inhoud geven. Hieraan geven we in 2026 een vervolg.

3. **Starten voorbereiding waterschapsverkiezingen**

Inmiddels is een werkgroep gestart om een planning te maken voor de waterschapsverkiezingen in 2027. Team Communicatie stelt in 2026 een communicatieplan op; een regionale vertaling van de landelijke verkiezingscampagne vanuit de Unie van Waterschappen.

III. Risico's en wijze van beheersen

Reputatieschade vormt een risico voor Rijnland, vooral in situaties waarin besluitvorming, uitvoering of communicatie als onduidelijk, traag of niet transparant wordt ervaren. Als team Communicatie beperken we dit risico door proactief en helder te communiceren, zowel intern als extern. We zorgen voor tijdige afstemming met inhoudelijke experts, monitoren publieke opinie en media-aandacht en stellen communicatieplannen op voor gevoelige dossiers. Daarnaast investeren we in goed voorbereid zijn op een crisis door training en opleiding zodat we snel en professioneel kunnen reageren bij incidenten of maatschappelijke onrust.

IV. Stand van zaken Communicatie

De actuele stand van zaken en lopende activiteiten over (publieks)communicatie worden nader toegelicht in het programma BOD.

5. Facilitaire Dienstverlening binnen Rijnland

Op 5 september 2024 heeft de directie het huisvestingsbeleid vastgesteld. Rijnland heeft in haar beheersgebied 26 huisvestingslocaties (de dienstgebouwen en het hoofdkantoor). Het beleid geeft inzicht in en duidelijkheid over de taken en verantwoordelijkheden in beheer en onderhoud van deze locaties. Ook bevat het kaders voor huisvestingsvraagstukken. In 2025 zijn we gestart met de implementatie van dit beleid. Daarnaast hebben we een adviesbureau opdracht gegeven om de conditie van de locaties te inventariseren, waarmee we informatie krijgen voor het opstellen van een Meerjarenonderhoudsbegroting (MJOB) en een Lange Termijn Asset Planning (LTAP). We richten het onderhoudsbeheersysteem Ultimo in voor de objecten van Facilitaire Dienstverlening en verwerken de resultaten van de conditiemeting. We maken we de shift van correctief naar preventief onderhoud en werken assetmanagement binnen de bedrijfsvoering verder uit. De uitkomsten hiervan nemen we mee in het volgende MJP. Aanvullend verdiept een stagiair in het team Facilitaire Dienstverlening zich in september 2025 – februari 2026, in het kader van een afstudeerstage, in het onderwerp assetmanagement.

6. Inkoop & contractmanagement binnen Rijnland

Op 6 juni 2025 heeft de Unie van Waterschappen het nieuwe Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2025 vastgesteld. Aan de hand van dit nieuwe beleid zal ook een nieuw Rijlands uitvoeringskader worden opgesteld. Vaststelling van dit uitvoeringskader volgt in 2026.

Het team Inkoop & Contractmanagement werkt momenteel aan het verder uniformeren en professionaliseren van het contractmanagement bij Rijnland. Hierbij ligt de focus in eerste instantie op de contracten van Bedrijfsvoering. Als onderdeel van de verdere professionalisering van Inkoop en Contractmanagement is een afwegingskader opgesteld voor de contractkeuze. Afhankelijk van de wijze waarop Rijnland het contractmanagement verder wil uniformeren en professionaliseren kunnen wijzigingen optreden in de bezetting. Er worden op dit moment echter geen grote wijzigingen voorzien in de bezetting van het team in 2026. De bezetting bij het inkoopdeel van het team is stabiel.

7. Juridische zaken en vastgoed (JZ&V)

I. JZ&V binnen Rijnland

Juridische zaken en Vastgoed opereren feitelijk als twee zelfstandige teams binnen Rijnland, waarbij op verschillende onderwerpen overlap is. Juridische zaken (JZ) draagt zorg voor de rechtmatigheid binnen Rijnland. Daarnaast ondersteunt JZ de organisatie bij juridische thema's en onderwerpen. Hierbij moet worden gedacht aan juridische advisering op het gebied van aanbestedingen, de Wet Open Overheid (WOO), de behandeling van schadeclaims, het adviseren

van de organisatie en procederen bij bestuursrechtelijke aangelegenheden, het ondersteunen van de bezwaarschriftencommissie en het borgen van de juridische kwaliteit. Vastgoed houdt zich bezig met de contracten van Rijnlandse assets die niet (meer) nodig zijn voor het primaire proces. Deze assets worden dan verkocht of verhuurd. Daarnaast is Vastgoed verantwoordelijk voor het beheer (zowel van contracten als van opbrengsten) van de opstalrechten, zoals die er in grote getalen zijn op de dijk van de ringvaart van de Haarlemmermeer.

II. Resultaatafspraken / prestatie-indicatoren

1. Borgen van rechtmatigheid;
2. Zorgen voor inkomsten.

III. Risico's en wijze van beheersen

Vanuit een juridisch oogpunt is het grootste risico het niet rechtmatig handelen van Rijnland. Als overheidsorganisatie mag daarvan geen sprake zijn. JZ toetst hierop en wordt gelukkig ook betrokken bij onderwerpen in de organisatie waar dit speelt. Mocht toch sprake zijn van onrechtmatigheid, bestaat de mogelijkheid om tijdig te escaleren.

De risico's bij vastgoed zijn voornamelijk financieel. De opbrengsten komen ten goede aan Rijnland. Als deze achterblijven, leidt dat tot minder financiële opbrengsten. Bij opstalrechten (verkoop van bloot eigendom) is altijd sprake is van inkomsten: het gaat immers om een eenmalige verkoopopbrengst of een jaarlijkse retributie. Het tweede risico bij vastgoed is de juridificering van de samenleving. Zeker met de 'Didam-arresten' zijn de te volgen procedures nog belangrijker. Om dit risico te beheersen is het beleid van Rijnland hierop aangepast.

IV. Stand van zaken JZ&V

De actuele stand van zaken over de WOO worden nader toegelicht in het programma BOD.

8. Financieel beleid binnen Rijnland

Het financieel beleid binnen Rijnland is gebaseerd op de 4 pijlers zoals omschreven in onderdeel II Financiële Begroting. Om daar uitvoering aan te geven is een stevige regie op de Planning & Control (P&C)-cyclus van belang. Deze regie vindt plaats vanuit het team Financiën & Subsidies. De financieel adviseurs leveren gevraagd en ongevraagd advies en voeren diverse (financiële) analyses uit. Dit advies is gericht op verantwoording, maar zeker ook op sturing en besluitvorming.

Een aantal hoofdtaken van de financiële functie, te weten de financiële registratiefunctie, de eerstelijnscontroles op financiële mutaties en het verzorgen van de (standaard) rapportages uit het financiële systeem, voeren we uit binnen een gezamenlijke Financiële Eenheid (FE). De FE is het uitvoerings- en expertisecentrum voor het registreren, rapporteren, beheren en controleren van financiële gegevens voor 3 waterschappen. De FE heeft als doel het efficiënt en effectief uitvoeren van financiële taken. Met het doorlopen van toepassingen op het gebied van digitale transformatie maken we de FE toekomstbestendig.

9. Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf het verslagjaar 2025 is de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd. Het college dient een rechtmatigheidsverantwoording af te geven met een toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering van het programmajaarverslag (de jaarrekening). Die toelichting gaat in op het begrotingscriterium (binnen de budgetten blijven), het voorwaardencriterium (handelen conform 'financiële' wetten en regels), en het misbruik en oneigenlijk gebruikscriterium (afwijken van wetten en regels met schade als gevolg).

De VV stelt jaarlijks een normenkader vast met relevante wet- en regelgeving. De eigen regelgeving betreft onder meer de Rijnlandse [financiële verordening](#) en de [controleverordening](#). Hierin staat onder meer dat voor een verklaring van financiële rechtmatigheid minimaal 98% van de uitgaven moeten voldoen aan de normen. We hanteren daarbij een rapportagegrens van € 0,3 mln.

§ 4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties die delen van ons beleid uitvoeren, waarin we een financieel belang hebben (bijvoorbeeld als aandeelhouder) en vrijwel altijd vertegenwoordigd zijn in het bestuur. Rijnland gaat bij het deelnemen in een verbonden partij uit van de drie K's. Dat houdt in dat zij moet bijdragen aan verbetering van kwaliteit, vermindering van kwetsbaarheid en verlaging van kosten. Hierna volgt een overzicht.

1. GR Slibverwerking 2009 (als aandeelhouder in HVC)

Beoogde resultaten voor 2026

Doorontwikkeling fosfaat- en andere grondstoffenterugwinning. Uitvoering van het strategisch meerjarenplan 2022-2028 van HVC. Het verkrijgen van meer inzicht in resultaatontwikkeling en vermogensopbouw van HVC aangaande de slibverwerking.

Risico's voor Rijnland

De risico's van de gemeenschappelijke regeling (GR) zijn beperkt. De GR is alleen de aandeelhouder in HVC en daarnaast een beleidsplatform voor de deelnemers. Het maximaal risico in de GR is het verloren gaan van de aankoop prijs van de aandelen in HVC € 11.000. Een afgeleid risico is de continuïteit van de slibverwerking door HVC. De bedrijfsrisico's zijn afdoende verzekerd en op landelijke schaal wordt gewerkt aan robuuste calamiteitenopvang.

Rijnland staat garant voor zijn aandeel in de leningen die HVC aangaat voor de slibverwerking. Per ultimo 2024 gaat het om een bedrag van € 91,3 mln. Voor de waterschappen waarvan het aandeel van Rijnland in de garantstelling € 16,5 mln is.

2. Nederlandse Waterschapsbank

Beoogde resultaten voor 2026

Betrouwbare partner voor kredietverlening. Voldoen aan hoge duurzaamheidsdoelstellingen. Inzetten op een goed rendement en verhoging van de dividenduitkering binnen de afgesproken uitbetalingsratio van de winst.

Risico's voor Rijnland

Het maximaal risico voor Rijnland is nominale waarde van de aandelen in de NWB (€ 0,8 mln). Mocht de NWB onverhoopt als zelfstandige bank wegvallen, zal Rijnland naar verwachting tegen (iets) hogere tarieven moeten lenen.

3. Belastingssamenwerking Gouwe-Rijnland

Beoogde resultaten voor 2026

Behoud van de ISAE-verklaring. Optimale prijs-kwaliteitverhouding door continue aandacht voor kostenbeheersing waarbij kwaliteit van de dienstverlening minimaal op een gelijk niveau wordt gehouden, maar deze liever nog verbeteren in samenspraak met de deelnemende gemeenten. Er is een kwartiermaker aangesteld om de ICT-systemen en de informatiebeveiliging te verbeteren.

Risico's voor Rijnland

Belastingheffing is voor Rijnland essentieel omdat het nagenoeg de enige bron van inkomsten is en daarom is het risico voor Rijnland groter dan voor de deelnemende gemeenten. De bedrijfsrisico's zijn door de BSGR afdoende beheerst en daarom is er geen reden tot zorg. Ook bij de belangrijkste softwareleverancier (Centric) is de situatie inmiddels verbeterd en daarmee de continuïteit.

4. Unie van Waterschappen

Beoogde resultaten voor 2026

Uitvoering Bestuursprogramma en Bestuursakkoord Water. Lobby op 'wateronderwerpen' in Den Haag en Brussel. Vergroting zichtbaarheid waterschappen en samenwerking met VNG en IPO. Ondersteuning van de waterschappen bij gemeenschappelijke vraagstukken zoals de Omgevingswet, verduurzaming, digitalisering, fiscaliteit en op juridisch gebied.

Risico's voor Rijnland

Geen risico's van betekenis.

5. AQUON

Beoogde resultaten voor 2026

Verdere optimalisatie van de bedrijfsprocessen. Voldoen aan de vraag van de waterschappen naar monsterneming en analyse. Doorontwikkeling van innovaties als sensormonitoring, DNA-gerelateerde technieken en big data. Verbeteren van de informatieveiligheid. Verkenning van de mogelijkheden om ook andere waterschappen aan te laten sluiten.

Risico's voor Rijnland

De risico's zijn uitgebreid opgenomen in de risicoparagraaf van de programmabegroting van AQUON. Voor Rijnland zijn afgeleide risico's personeelstekort en informatieveiligheid. Vanwege de centralisatie in Houten werd een hoger personeelsverloop verwacht dan nu het geval is. Daarnaast heeft AQUON een strategische personeelsplanning uitgewerkt om kennisbehoud te garanderen. Informatieveiligheid is een grote opgave voor een kleine organisatie als AQUON. Inmiddels is het aandachtspunt voor het dagelijks bestuur en heeft AQUON een proces gestart om eind 2026 conform ISO27001 gecertificeerd te zijn.

6. Het Waterschapshuis

Beoogde resultaten voor 2026

Uitvoering van de strategienota 2024 en daarmee de digitale transformatie. Voltooiing van de nieuwe hoofdstructuur van bedrijfsvoering en daarmee het verminderen van afhankelijkheid en kwetsbaarheid van hWh. Overhead steeds aanpassen zodat de ondersteuning gelijke tred houdt met het primaire proces. Werkpakket steeds realistischer begroten zodat de waterschappen zelf ook hun begroting en de uitputting ervan beter kunnen voorspellen. Nu is aan het einde van jaar steeds sprake van enige onderuitputting en worden middelen doorgeschoven naar het volgende jaar. hWh ziet in de programma's een blijvende groeiende stroom van (innovatieve) projecten. Jaarlijks moet het evenwicht tussen groei en prioriteren moeten worden gevonden; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. hWh heeft de afgelopen jaren bewezen een groei in uren aan te kunnen tussen de 10-15%. Blijven werken vanuit het principe 'de juiste persoon op de juiste plek', met daarbij de best passende contractvorm.

Risico's voor Rijnland

Rijnland is voor een aantal diensten van hWh afhankelijk. Deze kunnen anders niet of tegen hoge kosten afgenomen worden. Er is in dit opzicht geen aanleiding om aan de continuïteit van hWh te twijfelen. hWh heeft last van krapte op de arbeidsmarkt en toenemende vergrijzing, maar kan de vacatures vooralsnog goed vervullen.

Het dreigingsniveau voor informatieveiligheid wordt steeds hoger. HWh werkt net als Rijnland aan het realiseren van een volwassenheidsniveau 4. Het algemeen bestuur van hWh heeft opdracht gegeven om dit niveau zo snel mogelijk te bereiken.

7. VOF MeerGrond

Beoogde resultaten voor 2026

Na de overdracht van het terrein aan de gemeente start de onderhoudstermijn. Na maximaal twee jaar kan MeerGrond definitief worden ontbonden.

Risico's voor Rijnland

Wanneer het bestemmingsplan niet in de huidige vorm definitief kan worden, loopt de overdracht van het terrein verdere vertraging op en blijven de exploitatiekosten voor MeerGrond en Rijnland doorlopen. Deze bedragen voor Rijnland circa € 25.000 per jaar. Intussen zal de gemeente een gewijzigd bestemmingsplan in procedure brengen. Inclusief zienswijzen en bezwaarprocedures kan definitieve vaststelling nog geruime tijd duren.

Deel IV

Toelichtingen

Toelichting 1. Hoe komen we van kosten tot tarieven?

A. Schematisch

Onderstaande tabellen geven weer hoe de kosten worden toegedeeld naar de belastingcategorieën. De omvang van de op te brengen belastingen, gedeeld door het aantal belastingeenheden bepaalt het tarief.

I. Kostentoedelingspercentages

Omschrijving	Watersysteemtaak Ingezetenen	Watersysteemtaak Gebouwd	Watersysteemtaak Ongebouwd	Watersysteemtaak Natuur
Percentage	50,00%	44,90%	5,04%	0,06%

II. Van kosten naar belastingen, € 1.000

Omschrijving	Watersys- teemtaak Ingezetenen	Watersys- teemtaak Gebouwd	Watersys- teemtaak Ongebouwd	Watersys- teemtaak Natuur	Zuiverings- heffing	Verontreiniging s-heffing	Totaal
Kosten watersysteembeheer	90.943	81.667	9.167	109	n.v.t.	n.v.t.	181.886
Kosten zuiveringsbeheer	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	138.405	n.v.t.	138.405
Belangencategorie- kosten heffen, invorderen, verkiezingen	1.208	3.943	92	14	2.547	n.v.t.	7.803
Mutatie Egalisatiereserves zuiveringsheffing	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	8.749	n.v.t.	8.749
Mutatie Egalisatiereserve omslagtariet	-3.331	-1.382	23	-14	n.v.t.	n.v.t.	-4.703
Overheveling verontr.hef. naar watersyst.beh.	-192	-172	-19	0	n.v.t.	383	0
<i>Totaal belastingen</i>	88.628	84.055	9.263	109	149.701	383	332.140

III. Belastingeenheden

Omschrijving	Watersysteem - taak Ingezetenen	Watersysteem -taak Gebouwd woningen	Watersysteem -taak Gebouwd niet- woningen	Watersysteem -taak Ongebouwd	Watersysteem -taak Natuur	Zuiverings- heffing	Verontrein- igingsheffing
Aantal	544.000	304.956.203	43.676.360	68.200	21.200	1.561.500	4.000
Eenheid	Woonruimtes	€ WOZ-waarde	€ WOZ-waarde	Hectare	Hectare	V.E.	V.E.

IV. Tarieven, deze worden berekend door het totaal op te brengen belastingen (uit tabel II) te delen door het aantal belastingeenheden (uit tabel III)

Omschrijving	Watersysteem -taak Ingezetenen	Watersysteem -taak Gebouwd Woningen	Watersysteem -taak Gebouwd Niet- woningen	Watersysteem -taak Ongebouwd	Watersysteem -taak Natuur	Zuiverings- heffing	Verontrein- igingsheffing
2026	€162,92	0,0239%	0,0256%	€135,82	€ 5,15	€ 95,87	€ 95,87
2025	€134,64	0,0231%	0,0231%	€118,88	€ 5,06	€ 95,24	€ 95,24
<i>Vershil</i>	<i>21,0%</i>	<i>3,7%</i>	<i>11,0%</i>	<i>14,2%</i>	<i>1,8%</i>	<i>0,7%</i>	<i>0,7%</i>

Deze tarieven gelden voor 2026. De jaren erna zijn indicatief en berekenen we elk jaar opnieuw op basis van de uitgangspunten en de stand van de reserves van dat jaar.

Nr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Vershil 2026 t.o.v. 2025	Vershil 2026 t.o.v. 2025 in %
1	Ingezetenenomslag per woonruimte (€)	134,64	162,92	184,90	185,00	190,50	197,50	28,28	21,0%
2a.	Omslag gebouwd van de WOZ-waarde woningen	0,0231%	0,0239%	0,0248%	0,0260%	0,0271%	0,0281%	0,0009%	3,7%
2b.	Omslag gebouwd van de WOZ-waarde niet-woningen	0,0231%	0,0256%	0,0265%	0,0278%	0,0290%	0,0300%	0,0025%	11,0%
3	Omslag ongebouwd overig per ha. (€)	118,88	135,82	143,60	150,78	157,00	163,00	16,94	14,2%
4	Omslag wegen per ha. (€)	594,41	271,64	287,20	301,56	314,00	326,00	-322,77	-54,3%
5	Omslag natuur per ha. (€)	5,06	5,15	5,20	5,25	5,35	5,55	0,09	1,8%
6	Zuiveringsheffing per v.e. (€)	95,24	95,87	100,28	105,90	110,08	114,28	0,63	0,7%

B. Uitleg ontwikkelingen

Totale lastendrukontwikkeling: plus 9,5%

De totale belastingopbrengst (lastendruk) bedraagt € 332 mln, en stijgt met 9,5% ten opzichte van de vastgestelde begroting 2025 (€ 303 mln). De ontwikkeling van de afzonderlijke tarieven wijkt hiervan af. Dit leggen we hier uit.

Hoe kan het dat de tarieven zich verschillend ontwikkelen?

De stijging (of daling) van de afzonderlijke tarieven per belastingcategorie hangt af van:

1. De kostenontwikkeling bij de beide afzonderlijke waterschapstaken: het watersysteembeheer en het zuiveringsbeheer.
2. Het bedrag dat we storten of onttrekken uit de egaliseringsreserve van de desbetreffende belastingcategorie.
3. De toe- of afname van het aantal belastingeenheden per belastingcategorie. Het tarief daalt als we het bedrag, dat een belastingcategorie moet opbrengen, verdelen over een groter aantal belastingeenheden (en het tarief stijgt bij een vermindering van het aantal belastingeenheden).

Hoe ontwikkelen de tarieven zich in 2026?

1. De zuiveringsheffing stijgt relatief minder, dit komt door hogere kosten, maar het aantal vervuilingseenheden waarover de kosten verdeeld worden, stijgt harder.
2. Het tarief voor de watersysteemheffing voor de ingezetenen stijgt met 21% het meest. Het aantal woonruimtes neemt weinig toe met maar ongeveer 1,5%. De kosten stijgen daarentegen wel veel meer voor de watersysteemtaak dan voor de zuiveringsheffing waardoor dit tarief het meeste stijgt.
3. Zoals gemeld bij de rekenkundige uitgangspunten is er in 2026 voor het eerst een onderscheid tussen woningen en niet-woningen bij de omslag gebouwd. Onder belastingeenheden is daar toegelicht dat met ingang van 2026 een verschillend tarief wordt gehanteerd voor woningen en voor niet-woningen wegens een groot verschil in waardeontwikkeling.
4. De omslag 'ongebouwd overig' stijgt als gevolg van kostenstijging en een daling van het aantal belastingeenheden (hectaren) waarover de kosten verdeeld worden. Hier komt bij dat de tariefdifferentiatie voor wegen 100% is (tot en met 2025: 400%). Ook daardoor daalt het aantal belastingeenheden.
5. De omslag 'natuur' stijgt doordat de kosten sneller stijgen dan het aantal belastingeenheden (hectaren).

C. Praktijksituaties

Praktijksituaties zijn altijd een mix van toepassing van verschillende heffingen. Afhankelijk van de situatie kunnen we een belastingplichtige aanslaan voor een ingezetendeel, één of meer vervuilingseenheden, een deel gebouwd en/of een deel natuur. Hierdoor is bijna geen enkele praktijksituatie hetzelfde. In 2026 stijgt de ingezetenenomslag met 21,0% en omslag ongebouwd overig met 14,2%. Dat betekent dat de praktijksituaties waarin het aandeel ingezetenenomslag en/of omslag ongebouwd overig relatief groot is te maken krijgen met hogere bijdragen. De heffingen voor de waterketen stijgen minder. Bij elkaar geeft dat het volgende effect op een aantal veelvoorkomende praktijksituaties:

Nr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Vershil 2026 t.o.v. 2025	Vershil 2026 t.o.v. 2025 in %
1	Eenpersoonshuishouden, geen eigenaar	230	259	285	291	301	312	29	12,6%
2	Meerpersoonshuishouden, geen eigenaar	420	451	486	503	521	540	30	7,2%
3a	Meerpersoonshuishouden, woning WOZ-waarde € 370.000	506	539	577	599	621	644	33	6,6%
3b	Meerpersoonshuishouden, woning WOZ-waarde € 500.000	536	570	610	633	656	681	34	6,4%
4	Procesindustrie, WOZ- waarde € 30 mln, 1.400 v.e.	140.256	141.909	148.353	156.603	162.805	169.004	1.653	1,2%
5	Groothandel, WOZ-waarde € 2,4 mln, 10 v.e.	1.506	1.574	1.640	1.726	1.796	1.864	68	4,5%
6	Klein bedrijf, WOZ-waarde € 600.000, 3 v.e.	424	441	460	485	504	523	17	4,1%
7	Agrarisch bedrijf, WOZ- waarde € 3,48 mln, 40 ha, 3 v.e.	5.844	6.613	6.968	7.317	7.619	7.908	768	13,1%
8	Glastuinbouwbedrijf, WOZ-waarde € 420.000, 3 v.e	383	395	412	435	452	469	13	3,3%
9	Natuurgebied, opp. 10 ha.	51	52	52	53	54	56	1	1,8%

Toelichting ontwikkeling per praktijksituatie

Een opvallende stijging is te zien bij de eenpersoonshuishoudens. De oorzaak hiervan is de sterk gestegen omslag watersysteemheffing die per huishouden vaststaat en geen onderscheid maakt naar het aantal leden van het huishouden. De watersysteemheffing maakt voor een eenpersoonshuishouden het grootste deel van de aanslag waterschapsbelastingen uit en daarom is de procentuele stijging groter dan voor een meerpersoonshuishouden waarbij de zuiveringsheffing het grootste deel van de aanslag bepaalt.

Een andere grote stijging is te zien bij het agrarisch bedrijf. Ook hier is de oorzaak gelegen in de watersysteemheffing. In de kostentoedeling is het aandeel ongebouwd weliswaar gedaald van 5,4 naar 5,04%, maar het effect van een dalend aantal hectaren waarover de kosten worden verdeeld, is groter.

D. Verantwoording van kostentoedeling en -toerekening

Hieronder volgt de wijze waarop Rijnland de netto kosten toerekent naar producten en toedeelt naar belastingcategorieën.

1. Toerekening van kosten en opbrengsten naar beheer- en beleidsproducten

De administratie van Rijnland is ingericht volgens de voorgeschreven productindeling van de Unie van Waterschappen (de wettelijk voorgeschreven structuur). De Rijnlandse bestuursprogramma's zijn verdeeld in tactische doelen, waarbij alle kosten en opbrengsten binnen een tactisch doel verder worden verdeeld naar beheerproducten. Op deze manier past Rijnland het verdelingsmodel van de Unie integraal toe. Deze eenduidige verdeelmethode maakt een goede bedrijfsvergelijking tussen de waterschappen mogelijk.

Het verdelingsmodel is als volgt:

- We verantwoorden de kosten en opbrengsten, waarvan duidelijk is op welk beheerproduct en tactisch doel ze betrekking hebben, direct op dat betreffende beheerproduct en tactisch doel.
- We rekenen de kosten en opbrengsten van een drietal ondersteunende beheerproducten eerst toe naar de stafafdelingen en teams. De ondersteunende beheerproducten zijn: 'Huisvesting', 'Informatiebeleid en Automatisering' en 'Centrale (geo)grafische informatie'.
- Rijnland verzamelt de kosten en opbrengsten die niet direct op een beheerproduct betrekking hebben in eerste instantie per stafafdeling en team en rekent die vervolgens toe aan de ondersteunende- en beheerproducten, op basis van de ureninzet (directe productieve uren x tarief).
- De ondersteunende beheerproducten comptabiliteit, meerjarenraming/begroting en bestuursrapportages verdeelt Rijnland naar de beheerproducten op basis van kosten. Alle overige ondersteunende beheerproducten op basis van uren.

Aan de hand van vastgestelde verdeelsleutels belasten we uiteindelijk alle kosten en opbrengsten van de beheer- en beleidsproducten per tactisch doel door naar enerzijds de bestuursprogramma's en anderzijds de twee taken: watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Beheerproducten en tactische doelen die specifiek voor één taak worden uitgevoerd drukken voor 100% op deze taak. Producten en tactische doelen die bijdragen aan het realiseren van beide taken rekenen we toe op basis van aandachtsintensiteit. Voor de verdeling van de beleidsproducten en belastingcategorieën over de programma's verwijzen we naar Toelichting 4 en 5.

2. Kostentoedeling naar de belastingcategorieën

De watersysteemheffing bestaat uit de taken waterbeheersing, waterkeringbeheer en het passieve deel van waterkwaliteitsbeheer. De zuiveringstaak wordt bekostigd uit de zuiveringsheffing.

De kosten van de taak watersysteembeheer worden toegedeeld naar de desbetreffende belastingcategorieën, met behulp van de percentages uit de kostentoedelingsverordening. Een bijzondere positie nemen de belangencategoriekosten in, dit zijn: heffen, invorderen en verkiezingen. De kosten hiervan worden rechtstreeks toegerekend aan de betrokken belastingcategorieën, op basis van het kostenveroorzakingsbeginsel. Zo zijn onder meer de kosten van de nieuwe bestuursverkiezingen volledig toegerekend naar de categorie ingezetenen (rekening houdend met een verdeling over de twee taken) en de WOZ-kosten naar de categorie gebouwd. Rekening is gehouden met de actualisatie van de Kostentoedelingsverordening 2026-2027.

Conform de wetgeving die inging in 2009 wordt de opbrengst van de directe lozers (verontreinigingsheffing) ten gunste gebracht van de taak watersysteembeheer en met behulp van de percentages uit de kostentoedelingsverordening toegerekend naar de desbetreffende belastingcategorie.

Toelichting 2. Weerstandsvermogen en restrisico's

In aansluiting op de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' volgt hieronder een overzicht van de restrisico's in volgorde van mogelijke financiële gevolgen. Soms is overigens sprake van onzekerheden in afgegeven ramingen. Waar mogelijk zijn de restrisico's te onderscheiden in specifieke dan wel algemene aspecten.

Voldoende robuust

Het college acht deze begroting en de weerstandscapaciteit voldoende robuust om de eventuele gevolgen van de restrisico's te kunnen dekken in 2026. De financiële reserves zijn aangevuld, wat mede heeft geleid tot de gepresenteerde lastendrukstijging. Daar staat een verbetering van de schuldenpositie tegenover. Het beeld na 2026 is minder zeker. Naast mogelijk enkele incidentele tegenvallers is over het algemeen sprake van aanhoudende, met elkaar in verband staande risico's waarvan de financiële gevolgen slechter kunnen uitpakken dan waarmee nu is begroot, ondanks de Rijnlandse beheersmaatregelen.

Achtergrond

Om financiële tegenvallers van de hieronder vermelde restrisico's te kunnen opvangen heeft Rijnland weerstandsvermogen nodig. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

1. De weerstandscapaciteit: de algemene reserves en andere mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
2. Alle risico's waarvoor onvoldoende maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie, de zogeheten restrisico's. Daarbij dienen we rekening te houden met de samenhang en domino-effecten van optredende risicovolle gebeurtenissen.

De VV heeft op 26 september 2012 besloten de ondergrens van de algemene reserves te bepalen op 5% van de totale exploitatiekosten voor egalisatie. Dit is eind 2025 € 13,2 mln. Voor de komende jaren zijn door het stijgen van de exploitatiekosten ook bijstortingen nodig. Desgewenst is de VV in de gelegenheid om de reserve schuldreductie in te zetten.

Impact

De volgende tabel bevat de meest relevante restrisico's, gerangschikt op basis van mogelijke financiële gevolgen voor de exploitatierekening 2026. Bij ieder risico is onderscheid gemaakt of sprake is van een specifiek risico dan wel een algemeen c.q. organisatiebreed risico.

Meest relevante restrisico's

1. Algemeen: hogere personele kosten (Verkleij-Lemmers)

De circa 900 Rijnlanders maken deze begroting waar. Voor de personele kosten is in 2026 ruim € 106 mln begroot. De gehanteerde marge in deze risicoparagraaf is circa plus of min € 2,0 mln. De organisatie zou bijvoorbeeld om uiteenlopende meer inhuurkrachten nodig kunnen hebben dan begroot. Ook pensioenpremies zouden iets hoger kunnen uitvallen dan begroot, net als

uiteenlopende frictiekosten. Daar staan mogelijk lagere kosten tegenover, zoals een hogere dan begrote inzet van IKB-mogelijkheden of langer openstaande vacatures.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

De directie bespreekt per kwartaal de HR-ontwikkelingen en stuurt waar nodig bij, rekening houdend met de gemaakte begrotingsresultaten en zoveel mogelijk binnen de loonsom. Eerder al heeft Rijnland werk gemaakt van extra initiatieven voor recruitment en 'anders' werken (zoals slimmer, hybride en met derden).

2. Specifiek: overlast invasieve exotische waterplanten (Hazenoot)

Deze worden door Rijnland verwijderd. De kosten van de bestrijding van dergelijke exoten kunnen hoger uitpakken dan begroot, mede door de weersomstandigheden.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Via een poldergerichte aanpak, de inzet van participatiemedewerkers en nieuwe afspraken met opdrachtnemers beperkt Rijnland de kans op budgetoverschrijdingen van deze 'exotenoverlast'.

3. Specifiek: incidentele mee- of tegenvallers eigendommen (De Vries)

De afgelopen jaren heeft Rijnland diverse overtollige gronden, terreinen en overige eigendommen met een substantiële boekwinst verkocht. Afgesproken is dat deze incidentele meevallers worden bestemd voor de reserve schuldenreductie, zodat de algemene reserve in geval van tegenvallers niet hoeft worden aangesproken. Voor kleinere grond- en vastgoedverkopen gaat dit in vanaf 2027. Mocht Rijnland minder kleinere objecten verkopen, dan raakt dit de exploitatierekening van 2026.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Rijnland hanteert een middellangetermijn-verkoopplan. De komende jaren is rekening gehouden met de verdere verkoop en is de selectieprocedure (door o.a. het Didam-arrest) aangescherpt. Voor de komende vier jaar is sprake van minder van deze grote incidentele baten.

4. Specifiek: hogere rente (De Vries)

Het verloop van de kapitaalmarktrente is steeds moeilijker in te schatten. De raming van 3,4% voor de komende vijf jaar kan te laag zijn. Op een gemiddeld investeringsniveau van jaarlijks € 150 mln betekent 1% hogere rente € 1,5 mln meer aan exploitatielasten.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Een hogere dan begrote rente betekent voor het eerste begrotingsjaar dat Rijnland deze moet accepteren. De in uitvoering zijnde projecten kunnen we niet gedeeltelijk stopzetten. Mocht blijken dat in 2026 dit budget ontoereikend is en/of elders binnen het programma niet financieel is te compenseren, dan volgt in de bestuursrapportage een begrotingswijziging. Deze kan Rijnland vooralsnog uit de reserves dekken, zij het niet structureel.

5. Specifiek: hogere HWBP-bijdrage dan begroot (Verkleij-Lemmers)

Het HWBP vereist jaarlijks van ieder waterschap een financiële bijdrage. Ondanks deze zorgvuldige totstandkoming en afstemming van deze bijdrage leren de afgelopen jaren dat

telkens een aanvulling is vereist. Rijnland heeft hier maar beperkt invloed op. De kans is verder aanwezig dat de bijdrage aanzienlijk stijgt vanaf 2030. Dit is nog niet in deze begroting verwerkt.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Wanneer de uitvoerende waterschappen in enig jaar minder uitgeven aan uitvoering, moeten alle waterschappen dit samen compenseren via de solidariteitsbijdrage om aan het totaal afgesproken bedrag te komen. Verder stijgen de kosten als gevolg van dezelfde oorzaken als waar Rijnland zelf mee te maken heeft (aannemers, inflatie, financiering, etc.).

6. Algemeen: hogere onderhoudskosten dan begroot (allen)

In deze begroting is gekozen voor een weloverwogen mix van groot onderhoud, preventief, regulier onderhoud en enige mate van correctief onderhoud (reparaties e.d.). Criteria hiervoor zijn bedrijfszekerheid, te leveren prestaties en beschikbaar budget. De kans is aanwezig dat om uiteenlopende redenen méér budget nodig is voor correctief of andersoortig onverwacht onderhoud. Dit kan zich voordoen in ieder programma, bijvoorbeeld via meer schadeherstel aan regionale keringen en onverwachte reparaties aan gemalen of AWZI's. Met name tijdelijke huur van installaties loopt snel op. Onderwerpen met een specifieke onderhoudseigenschappen zoals het verwijderen van exotische waterplanten of graafschade door bevers en muskusratten zijn apart benoemd.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Mocht sprake zijn van meer noodzakelijk onderhoud dan begroot, dan stelt de Rijnlandse onderhoudsorganisatie nieuwe prioriteiten. Is al met al binnen het totaalbudget van het programma geen compensatie mogelijk én het benodigde onderhoud kan niet langer uitgesteld worden, dan kan dit leiden tot een voorstel voor een begrotingswijziging in één van de bestuursrapportages. Een verdere toelichting staat in de paragraaf assetmanagement.

7. Algemeen: herstel na calamiteiten (allen)

Jaarlijks heeft Rijnland te maken met diverse en uiteenlopende calamiteiten. Van persleidingbreuken en aanhoudende droogte tot cyberaanvallen. De bestrijding en het herstel naar de oorspronkelijke of gewenste situatie vergt een noodzakelijke financiering die vaak niet geheel te begroten is.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Mocht sprake zijn van substantiële herstelschade, dan zal hiervoor binnen de lopende begroting dekking voor worden gevonden, indien noodzakelijk met een inzet van de algemene reserves.

8. Algemeen: herstel na calamiteiten (allen)

Het is aannemelijk dat de bever zich in de komende jaren ook in ons gebied zal vestigen. Ervaringen van waterschappen waar dit al het geval is, laten zien dat hierdoor kosten ontstaan voor herstel van graverij in dijken en extra beheerkosten om dit soort schades op te sporen. Rijnland volgt de ontwikkelingen bij andere waterschappen en schuift aan bij de nationale beveraankpak.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Mocht sprake zijn van substantiële herstelschade, dan zal hiervoor binnen de lopende begroting dekking voor worden gevonden, indien noodzakelijk met een inzet van de algemene reserves.

9. Specifiek: bijzondere assets (allen)

Rijnland onderhoudt bijna alle assets adequaat. De enkele uitzonderingen zijn assets die onder water zitten, zoals menginstallaties in zwemwater, meerdere oeververdedigingen en andere watersysteemassets. De kans is aanwezig dat benodigd onderhoud hiervoor niet voldoende is begroot.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Voor deze situaties gelden dezelfde beheersmaatregelen als voor algemeen onderhoud, namelijk prioriteiten herzien en zoveel mogelijk binnen het onderhoudsbudget blijven.

10. Specifiek: meer muskusrattenbeheer (Verkleij-Lemmers)

In de afgelopen jaren hebben we gezien dat onze inspanningen toe moeten nemen om de populatie verder terug te dringen. De kans is aanwezig dat de benodigde inspanningen nog groter blijken. Dit betreft dan vooral extra inzet van bestrijders.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Mocht blijken dat er meer capaciteit en middelen nodig zijn, dan gaat Rijnland in gesprek met HDSR.

11. Algemeen: gewijzigde afschrijvingskosten (allen)

Gedurende 2026 worden tussen de 40 en 50 investeringsprojecten opgeleverd en geactiveerd. Niet ieder project kan rekenen op een strakke deadline. Een voorbeeld is samenwerkingsprojecten. De gehanteerde marge voor meer of minder afschrijvingskosten is geraamd op circa € 1,5 mln hoger / lager.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Het projectmanagement van Rijnland spant zich in om de begrote op te leveren investeringsprojecten op tijd en binnen investeringsraming op te leveren, zodat de marge voor hogere of lagere afschrijvingskosten beperkt blijft.

12. Specifiek: hogere slibkosten (Kortman)

De rijksoverheid overweegt wederom om de vrijstelling voor het verbranden van zuiveringsslib af te schaffen. Rijnland heeft dan geen keus dan de zuiveringsheffing met dit bedrag (jaarlijks € 0,8 tot € 1,0 mln) te verhogen. Deze afschaffing is bewust niet begroot, mede door de demissionaire status van het kabinet.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Mocht de afschaffing ingevoerd worden, dan behoort dekking uit de reserves tot de meest reële financieringsmogelijkheden. Het jaar erna maakt de heffing dan deel uit van de lastendruk.

13. Specifiek: hogere (exploitatie)kosten HWP (Kortman)

De realisatie van het grootste investeringsproject, de nieuwbouw voor AWZI Haarlem Waarderpolder, is de komende jaren in volle gang. De VV is en blijft via reguliere voortgangsrapportages adequaat geïnformeerd. De basis in deze begroting zijn de goedgekeurde kredieten en de bijbehorende begrote verhoogde exploitatiekosten tijdens de verbouwing. Ook de

risicobeheersmaatregelen zijn gedeeld en besproken met de VV, onder meer de P50-basis voor de gehanteerde investeringsraming.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Onder de streep zijn de financiële gevolgen voor de exploitatierekening gedurende 2025-2029 voldoende begroot tot een aanvaardbaar niveau. Het project bevindt zich eind 2025 in de afrondende fase van het voorlopig ontwerp. Hierna kunnen zich nog meerdere risico's voor doen, zoals vertraging en scopewijzigingen.

14. Specifiek: meer of minder belastingopbrengsten (De Vries)

Het is per definitie lastig om de belastingopbrengsten op 1% of nauwkeuriger te begroten, gezien onzekerheden zoals fluctuaties in WOZ-waarde, kwijtscheldingen en oninbare vorderingen.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Rijnland werkt met zo actueel en accuraat mogelijke info over de belastinginkomsten, om verschillen tussen begrote en werkelijke cijfers binnen aanvaardbare bandbreedtes te houden. Dit gebeurt via verbonden partij BSGR. Eventuele mee- en tegenvallers moeten in de lopende begroting worden bestemd via de egalisatiereserves per belastingcategorie. Deze zijn voldoende robuust gedurende 2025-2030.

15. Algemeen: hogere energiekosten (Kortman, Hazenoot)

Zowel de prijzen als de hoeveelheden voor elektriciteitsverbruik en energieopwekking fluctueren. Rijnland gaat al met al meer energie verbruiken de komende jaren en ook opwekken. Dit is enigszins weersafhankelijk. Een relatief nat jaar leidt tot meer elektriciteitsverbruik. Het verloop van de elektriciteitsprijzen is eveneens lastig in te schatten voor vijf jaar.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Rijnland beheerst de energiekosten onder meer via de volgende maatregelen. De organisatie heeft de elektriciteitsprijzen grotendeels vastgezet tot en met 2028. Het begrote verbruik is een reële inschatting van zuinigere, maar ook grotere installaties, zoals straks de AWZI HWP. De energieopwekking is conservatief geraamd.

16. Specifiek: opgeslagen PFOS-bluswater (Schouffoer)

Verjaring van de aansprakelijkstelling van KLM en Schiphol over het met PFOS verontreinigd opgeslagen bluswater uit 2008 is in 2023 (opnieuw) gestuit.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

Mocht het bevoegd gezag (provincie) Rijnland gelasten de verontreiniging te verwijderen, dan kan Rijnland kosten daarvoor trachten te verhalen op KLM en Schiphol. In geval van nieuwe ontwikkelingen wordt de VV tijdig geïnformeerd.

17. Specifiek: afbouw convenanten (Hazenoot)

Rijnland voert met vijf gemeenten gespreken over het afbouwen van eerder afgesloten convenanten over het onderhoud van stedelijk water (baggeren, schonen, maaien). In 2026 is duidelijkheid over de afbouwtrajecten per gemeente (tijdpad, wijze van overdragen en financiële verplichtingen). Vanaf 2027 is gerekend met verlagingen van jaarlijks € 0,6 tot € 0,9 mln. De kans is aanwezig dat de verlagingen zich later voordoen dan waarmee in deze begroting is gerekend.

Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvermogen

De Rijnlandse organisatie spant zich in om vanaf 2026 zo concreet mogelijke afspraken te maken over de afbouw, zodat de eerstvolgende begroting een reëler beeld geeft.

Kleinere restrisico's

Andere restrisico's die vooralsnog minder grote gevolgen en een kleinere kans van optreden hebben, betreffen met name juridische risico's. De afspraak is dat als deze zich in meer of mindere mate zich voordoen, de financiële gevolgen binnen de lopende exploitatiebegroting moeten worden gevonden.

Rijnland heeft een beperkt aantal rechtszaken c.q. juridische risico's lopen. In bijna alle gevallen is sprake van los van elkaar staande incidenten en lopen (hogere) beroepen. De verwachting is dat de juridische risico's beperkt en acceptabel blijven, gezien onder meer Rijnlands goede invulling van de zorgplicht. Gedurende 2025 lopen minder dan tien zaken bij de bestuurs- en civiele rechter. Geen van deze zaken zal bij grondverklaring waarschijnlijk grote juridische of financiële gevolgen hebben voor Rijnland.

Elk kwartaal wordt het college geïnformeerd over de stand van zaken rondom (mogelijke) rechtszaken en juridische risico's. In aanloop naar 2027 (einddatum KRW zonder verder uitstel) kan de achterblijvende waterkwaliteit een issue zijn dat kan worden ingeroepen bij de bestuursrechter.

Toelichting 3. Exploitatie

3.1 Lasten en baten per programma

Omschrijving, bedragen in € mln	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Verschil 2025-2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Waterveiligheid								
Exploitiatielasten	41,1	43,8	47,3	3,5	46,6	50,9	54,7	57,3
Exploitatiebaten	3,0	3,0	2,4	-0,6	2,4	2,4	2,5	2,5
Netto Exploitatiekosten	38,0	40,8	45,0	4,1	44,2	48,5	52,2	54,8
Voldoende water								
Exploitiatielasten	88,0	91,3	102,4	11,1	104,9	108,9	106,1	106,4
Exploitatiebaten	8,6	4,7	7,8	3,2	5,9	5,4	4,9	4,7
Netto Exploitatiekosten	79,4	86,6	94,6	7,9	98,9	103,5	101,2	101,7
Schoon en gezond water								
Exploitiatielasten	14,6	16,8	18,8	1,9	20,4	21,1	24,3	24,4
Exploitatiebaten	0,2	0,1	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto Exploitatiekosten	14,5	16,7	18,8	2,0	20,4	21,1	24,3	24,4
Waterketen								
Exploitiatielasten	118,5	123,2	126,7	3,4	129,8	133,6	143,4	152,5
Exploitatiebaten	9,8	12,4	12,3	-0,1	9,5	9,5	9,3	11,9
Netto Exploitatiekosten	108,7	110,8	114,3	3,5	120,3	124,1	134,2	140,6
BOD								
Exploitiatielasten	54,7	60,6	63,6	3,0	65,7	67,0	68,4	69,9
Exploitatiebaten	8,7	8,7	8,9	0,2	9,0	9,1	9,2	9,4
Netto Exploitatiekosten	45,9	51,9	54,7	2,8	56,6	57,9	59,2	60,5
Totaal netto exploitatiekosten	286,5	307,0	327,4	20,4	340,4	355,0	371,1	381,9
Dekkingsmiddelen								
Dividenden en overige inkomsten	-4,7	-4,3	-4,5	-0,2	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-11,5	-2,6	-3,2	-0,6	-0,2	-0,2	-0,2	-5,2
Egalisatie van tarieven	-2,3	0,6	4,0	3,5	13,4	14,4	27,2	41,7
Toevoegingen bestemmingsreserves	0,0	3,2	7,2	4,0	8,7	11,0	1,5	1,0
Toevoegingen aan algemene reserves	-0,5	1,9	1,2	-0,6	0,9	0,9	0,3	0,3
Resultaat	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Op te brengen belastingen	268,1	305,6	332,1	26,5	358,7	376,6	395,5	415,2

3.2 Kosten- en opbrengstsoorten

Omschrijving, bedragen in € mln	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Verschil 2025-2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Lasten								
Rente en afschrijvingen	74,2	78,3	88,4	10,1	92,7	98,7	114,5	122,0
Personeelslasten	91,5	97,6	103,6	6,0	106,2	108,9	111,6	114,5
Goederen en diensten van derden	132,4	145,0	151,9	6,9	154,8	157,1	152,4	156,1
Bijdragen aan derden	15,6	14,4	14,5	0,1	13,2	16,4	18,0	17,6
Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	3,1	0,4	0,4	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4
<i>Totaal lasten</i>	<i>316,9</i>	<i>335,7</i>	<i>358,7</i>	<i>23,0</i>	<i>367,3</i>	<i>381,5</i>	<i>396,9</i>	<i>410,5</i>
Baten								
Financiële baten	0,1	0,2	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Personeelsbaten	0,8	0,3	0,3	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3
Goederen en diensten aan derden	18,3	19,2	24,5	5,3	19,9	19,6	19,4	22,3
Bijdragen van derden	2,5	2,9	2,4	-0,5	2,5	2,6	2,7	2,6
Interne verrekeningen	8,7	6,2	4,0	-2,2	3,9	3,8	3,3	3,2
<i>Totaal baten</i>	<i>30,4</i>	<i>28,8</i>	<i>31,4</i>	<i>2,6</i>	<i>26,9</i>	<i>26,5</i>	<i>25,8</i>	<i>28,5</i>
<i>Saldo baten en lasten</i>	<i>286,5</i>	<i>307,0</i>	<i>327,4</i>	<i>20,4</i>	<i>340,4</i>	<i>355,0</i>	<i>371,1</i>	<i>381,9</i>
Dekkingsmiddelen								
Dividenden en overige inkomsten	-4,7	-4,3	-4,5	-0,2	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
Onttrekkingen aan reserves	-11,5	-2,6	-3,2	-0,6	-0,2	-0,2	-0,2	-5,2
Egalisatie van tarieven (middels reserves)	-2,3	0,6	4,0	3,5	13,4	14,4	27,2	41,7
Toevoegingen bestemmingsreserves	0,0	3,2	7,2	4,0	8,7	11,0	1,5	1,0
Toevoegingen aan algemene reserves	-0,5	1,9	1,2	-0,6	0,9	0,9	0,3	0,3
Resultaat	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Op te brengen belastingen</i>	<i>268,1</i>	<i>305,6</i>	<i>332,1</i>	<i>26,5</i>	<i>358,7</i>	<i>376,6</i>	<i>395,5</i>	<i>415,2</i>

De toelichting op exploitatierekening, met ontwikkeling meer- en minderkosten 2025-2026 volgt op de volgende pagina's.

Lasten

Rente en afschrijvingen

In totaal stijgen de kosten voor rente en afschrijvingen met € 10,1 mln. Dit betreft € 3,2 mln stijgende rente en € 6,9 mln stijgende afschrijvingslasten. In de hoofdstukken van de programma's worden de grootste verschillen geduid.

Personeelslasten (+ 6,0 mln)

De personele lasten nemen in 2026 toe met € 6,0 mln ten opzichte van de actuele begroting 2025. Het grootste gedeelte van de toename personeelskosten wordt veroorzaakt door de cao 2025-2026, € 2,8 mln.

Daarnaast zijn er diverse mutaties van totaal € 3,2 mln bij de personeelskosten. Dit is voor onder andere voor extra capaciteit. Deze post bestaat onder meer uit de volgende formatie uitbreidingen:

- ICT, diverse functies zoals: informatieadviseurs, Online Security Officer (OSO), senior informatiebeveiligers, data-architect, geodata-engineer, monitoring circulariteit en adviseur geodata, € 0,9 mln
- Innovatiebouwers AI, € 0,5 mln
- Meer vakspecialisten voor onderhoud, € 0,5 mln
- Extra ondersteuning resultaatmanagers, € 0,3 mln
- Coördinator energiebeheer, procesoperator en een projectcoördinator, € 0,3 mln
- Een manager projectbeheersing, technisch manager en een contractmanager ter ondersteuning van de projecten á € 0,3 mln
- KRW Impuls € 0,1 mln
- Eén FTE leggercoördinator (een legger is een register waarin precies staat waar bijvoorbeeld sloten, dijken, wegen of leidingen liggen, hoe breed of diep ze zijn, en wie verantwoordelijk is voor het onderhoud) € 0,1 mln
- Ondersteuning voor extra werk dat voortvloeit uit het nieuwe zaakstelsel € 0,1 mln
- Een repro-dtp'er € 0,1 mln

Goederen en diensten van derden (+ 6,9 mln)

- De kosten voor baggeren stijgen met € 2,7 mln in 2025 in verband met meer lopende baggertrajecten en een hogere prijs.
- Kosten samenwerkingsovereenkomsten stijgen met € 1,5 mln:
  - € 0,4 mln lagere kosten voor de centrale salarisadministratie functioneel beheer (CSF)
  - € 0,7 mln hogere kosten grensoverschrijdend afvalwater (GOAW)
  - € 0,8 mln hogere kosten samenwerking BSGR
  - € 0,3 mln hogere kosten voor muskusrattenbeheer WMNL
  - € 0,1 mln hogere kosten voor de samenwerking met de financiële eenheid
- Bijdrage in rijksfactuur voor WOZ-kosten € 0,7 mln meer. De afgelopen jaren (2022-2025) kregen de waterschappen een korting uit het coalitieakkoord kabinet Rutte IV.
- Bijdrage aan overige stijgt met € 0,7 mln. Dit wordt verklaard voor € 0,5 mln bijdrage voor diepteschouwonderhoud en € 0,2 mln overige kleinere mutaties.
- € 0,6 mln hogere kosten voor het Waterschapshuis. In 2025 vallen de kosten lager uit door minder projecten en een meevaller van € 0,4 mln.
- De ICT-kosten stijgen met € 0,5 mln. Uitbesteding ICT en ICT-advies stijgen gezamenlijk met € 1,1 mln, voornamelijk door extra uitgaven aan AI. De kosten voor software dalen € 0,9 mln. In de begroting van 2025 zijn incidentele hogere projectkosten geraamd die niet doorlopen in 2026 (zoals het GIS-project). Als laatst stijgen de kosten voor telefonie met € 0,2 mln.

- Reinigen zuiveringstanks € 0,4 mln meer. Op basis van de planning van projecten gaan we meer tanks reinigen.
- De kosten onderhoud waterkeringen stijgen met € 0,4 mln doordat er meer schades aan keringen zijn. Dit betekent meer reparaties. Daarnaast zijn er ook indexaties van de onderhoudscontracten.
- Stijgende kosten voor onderzoeken in 2026 á € 0,3 mln.
- Laboratoriumonderzoekskosten stijgen met € 0,2 mln door indexatie van de tarieven (AQUON).
- Bijdragen aan derden (+ € 0,1 mln), in verband met stijgende kosten voor de waterschapsverkiezingen.
- Door een lager elektriciteitsstarief € 0,3 mln minder kosten.
- De kosten voor onderhoud aan zuiveringen dalen met € 0,3 mln. Dit komt doordat we twee zuiveringen hebben gesloten (AWZI Heemstede en AWZI Schalkwijk). Daarnaast zijn er werkzaamheden aan facilitair overgedragen (dienstgebouwen).
- € 1,0 mln minder kosten onderhoud facilitair. In 2025 heeft er gevelonderhoud plaatsgevonden aan het hoofdkantoor.
- € 0,4 mln meer aan kleinere overige mutaties (indexaties, contributies, slib, etc.)

Baten

Financiële baten en personeelsbaten (+ 0,0 mln)

De financiële baten (€0,2 mln) en personeelsbaten (€0,3 mln) zijn in 2026 gelijk aan die van 2025.

Goederen en diensten aan derden (+ 5,3 mln)

De kleine vastgoedverkopen stijgen met € 2,5 mln door afhandeling van de verkoop MeerGrond (€ 1,5 mln) en door opbrengsten van verkopen grond, bermen, water en bloot-eigendom van opstalpercelen (€ 1,0 mln). Daarnaast stijgen de grote vastgoedverkopen (van leegstaande zuiveringsterreinen) met € 2,0 mln. Deze grote vastgoedverkopen worden na realisatie toegevoegd aan de reserve schuldreductie. Verder stijgen de opbrengsten vanuit de doorbelasting I&A organisatie aan HHSK met € 0,4 mln, door stijgende kosten van de I&A organisatie. De opbrengsten van grensoverschrijdend afvalwater (GOAW) stijgen met € 0,2 mln. en tot slot stijgen de opbrengsten vanuit de vastgoedcontracten met € 0,2 mln.

Bijdragen van derden (- 0,5 mln)

De bijdrage van het rijk nemen met € 0,4 mln af in 2026. Dit komt door lagere bijdrage voor de riool surveillance (Covid-bemonstering) en een verkregen subsidie voor de zonneweide in Katwijk in 2025.

Interne verrekeningen (- 2,2 mln)

De interne verrekeningen dalen met € 2,2 mln. Dit zijn de geactiveerde lasten welke we de komende jaren afbouwen om de schuldpositie op termijn te verbeteren.

Dekkingsmiddelen

Onttrekkingen aan reserves

In 2026 wordt € 150.000 onttrokken aan de reserve PFOS-saneringen en € 50.000 onttrokken aan de reserve erfgoedpanden. Ook wordt € 3,0 mln onttrokken aan de reserve schuldreductie om de afbouw van het activeren van uren op de waterketen en het niet meer activeren van kosten voor het reinigen van zuiveringsinstallaties te dekken.

Egalisatie van tarieven

In 2026 wordt per saldo € 4,0 mln toegevoegd aan de egalisatiereserves. In de jaren erna is er voldoende ruimte om deze reserves verder te voeden.

Toevoegingen algemene en bestemmingsreserves

In 2026 wordt € 2,0 mln toegevoegd aan de reserve voor kapitaallasten (met name voor het project Haarlem Waarderpolder). De toevoegingen voor 2027 en 2028 betreffen € 5,0 mln en € 8,0 respectievelijk. Daarnaast wordt de reserve schuldreductie gevoed met de verwachte verkoopopbrengsten van grote vastgoedverkopen in 2026 en vanaf 2027 ook met de verkoopopbrengsten van de kleine vastgoedverkopen.

Om in 2026 te voldoen aan de norm voor de algemene reserve van 5% van de netto kosten voor egalisatie wordt er € 1,2 mln toegevoegd aan deze reserve. Ook in de jaren erna wordt de algemene reserve verhoogd naar 5% van de netto kosten voor egalisatie (met resp. € 0,9 mln, € 0,9 mln, € 0,3 mln, en € 0,3 mln).

Waterschapsbelastingen

Bij de berekening van de waterschapsbelastingen is uitgegaan van een gemiddelde lastendruktoenames van 9,5% in 2026, 8% in 2027 en 5% in de jaren daarna.

Dividend Waterschapsbank

We ramen € 4,5 mln dividend van de Waterschapsbank, € 0,2 mln hoger ten opzichte van 2025.

3.3 Overzicht incidentele lasten en baten

Omschrijving, bedragen in € mln	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Saldo baten en lasten	286,5	307,0	327,4	340,4	355,0	371,1	381,9
Waterschapsbelastingen	268,1	305,6	332,1	358,7	376,6	395,5	415,2
Saldo	-18,4	-1,4	4,8	18,3	21,6	24,4	33,3
Dekkingsmiddelen:							
Dividenden en overige inkomsten	-4,7	-4,3	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5	-4,5
Onttrekkingen aan reserves	-11,5	-2,6	-3,2	-0,2	-0,2	-0,2	-5,2
Egalisatie van tarieven (middels reserves)	-2,3	0,6	4,0	13,4	14,4	27,2	41,7
Toevoegingen bestemmingsreserves	0,0	3,2	7,2	8,7	11,0	1,5	1,0
Mutatie algemene reserves	-0,5	1,9	1,2	0,9	0,9	0,3	0,3
Totaal dekkingsmiddelen	-18,9	-1,4	4,8	18,3	21,6	24,4	33,3
Resultaat	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Waarvan incidentele baten en lasten:							
Verkoopopbrengsten	3,9	4,2	8,8	3,7	3,1	1,6	1,1
Eenmalige afschrijving watergebiedsplanmaatregelen	-2,9						
Opbrengst waterschapsbelastingen over oude jaren	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Incidenteel resultaat	1,2	4,2	8,8	3,7	3,1	1,6	1,1
Mutaties reserves	14,3	-3,0	-9,3	-22,8	-26,1	-28,9	-37,8
Saldo incidenteel en dekking reserves	15,5	1,2	-0,5	-19,1	-23,1	-27,3	-36,7
Structureel resultaat	-14,9	-1,2	0,5	19,1	23,1	27,3	36,7

Bovenstaand overzicht laat zien dat we een structureel sluitende begroting en meerjarenperspectief hebben. Voor de jaren 2026-2030 zijn er per saldo geen onttrekkingen aan de reserves nodig om de begroting te dekken.

Vanaf 2025 worden de incidentele verkoopopbrengsten van grote vastgoedverkopen niet meer gebruikt om de begroting sluitend te maken, maar worden deze opbrengsten ten gunste van de reserve schuldreductie gebracht. Per 2027 worden ook de verkoopopbrengsten van kleine vastgoedverkopen op eenzelfde manier behandeld.

Toelichting 4. Exploitatie: verdeling naar beide waterschapstaken

Zuiveringsbeheer, in € mln

Omschrijving	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto kosten toegerekend aan zuiveringsbeheer	129,7	134,6	137,3
Dividenden en overige inkomsten	-2,3	-2,2	-2,3
Onvoorzien	0,0	0,0	0,0
Totaal nettolasten voor onttrekking/dotatie reserves	127,4	132,4	135,1
Toevoeging bestemmingsreserves	0,0	3,2	7,2
Mutatie algemene reserves	-0,3	0,9	0,0
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-3,3	-0,1	-1,3
Egalisatie van tarieven	-3,5	9,6	8,7
<i>Totaal nettolasten na onttrekking/dotatie reserves</i>	<i>120,2</i>	<i>146,0</i>	<i>149,7</i>
Gederfde opbrengst kwijtschelding en oninbaar waterschapsbelastingen	-5,1	-5,9	-6,6
Bruto opbrengsten waterschapsbelastingen	128,2	151,8	156,3
<i>Totaal netto waterschapsbelastingen</i>	<i>123,1</i>	<i>146,0</i>	<i>149,7</i>
Resultaat	3,0	0,0	0,0

Watersysteembeheer, in € mln

Omschrijving	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto kosten toegerekend aan watersysteembeheer	156,8	172,4	190,0
Dividenden en overige inkomsten	-2,3	-2,2	-2,3
Onvoorzien	0,0	0,0	0,0
Totaal nettolasten voor onttrekking/dotatie reserves	154,5	170,2	187,8
Toevoeging bestemmingsreserves	0,0	0,0	0,0
Mutatie algemene reserves	-0,1	1,0	1,2
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-8,2	-2,5	-1,9
Egalisatie van tarieven	1,2	-9,0	-4,7
<i>Totaal nettolasten na onttrekking/dotatie reserves</i>	<i>147,4</i>	<i>159,6</i>	<i>182,4</i>
Gederfde opbrengst kwijtschelding en oninbaar waterschapsbelastingen	-4,2	-4,2	-6,0
Bruto opbrengsten waterschapsbelastingen	149,3	163,8	188,5
<i>Totaal netto waterschapsbelastingen</i>	<i>145,0</i>	<i>159,6</i>	<i>182,4</i>
Resultaat	-2,4	0,0	0,0

Toelichting 5. Exploitatie: beleidsproducten, kostensoorten en belastingcategorieën

Kosten beleidsproducten vóór doorbelasting in € 1.000

Omschrijving	Water- veiligheid	Voldoende water	Schoon en gezond	Water- keten	BOD	Totaal
Planvorming	1.019	10.772	5.672	3.910	3.949	25.321
Aanleg en onderhoud waterkeringen	43.942	0	0	0	0	43.942
Inrichting en onderhoud watersystemen	0	77.376	11.271	817	233	89.697
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	0	0	0	109.140	0	109.140
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	0	17	0	0	0	17
Regulering	0	6.418	1.626	0	0	8.045
Beheersing van lozingen	0	0	200	480	0	680
Heffing en invordering	0	0	0	0	7.586	7.586
Bestuur en externe communicatie	0	0	0	0	10.687	10.687
Ondersteunende producten	0	0	0	0	32.256	32.256
Onvoorzien en overige inkomsten	0	0	0	0	0	0
Totaal beleidsproducten	44.960	94.582	18.769	114.347	54.711	327.370
Dividenden en overige inkomsten	0	0	0	0	-4.500	-4.500
Onttrekkingen aan reserves	-529	-925	-414	-1.305	-50	-3.224
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	7.204	1.245	8.448
Netto kosten vóór egalisatie	44.432	93.657	18.355	120.245	51.406	328.094

Specificatie kosten opbrengsten per programma (in € mln)

Omschrijving	Jaar- rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Waterveiligheid							
Lasten							
Kapitaalslasten	14,1	16,8	18,0	18,6	19,4	21,2	23,9
Goederen en diensten van derden	5,8	6,1	7,0	7,1	7,2	7,3	7,4
Bijdragen aan derden	14,8	13,6	13,6	12,2	15,5	17,1	16,7
Doorbelaste kosten (exclusief rente)	6,4	7,3	8,7	8,7	8,8	9,1	9,3
Totaal Lasten	41,1	43,8	47,3	46,6	50,9	54,7	57,3
Baten							
Goederen en diensten aan derden	2,5	2,2	2,4	2,4	2,4	2,5	2,5
Interne verrekeningen	0,5	0,8	-	-	-	-	-
Totaal Baten	3,0	3,0	2,4	2,4	2,4	2,5	2,5
Netto Exploitatiekosten Waterveiligheid	38,0	40,8	45,0	44,2	48,5	52,2	54,8
Voldoende water							
Lasten							
Kapitaalslasten	23,5	21,1	24,5	25,5	28,6	31,4	32,2
Goederen en diensten van derden	33,1	38,7	42,0	43,2	43,2	37,4	36,2
Bijdragen aan derden	0,0	-	-	-	-	-	-
Doorbelaste kosten (exclusief rente)	31,4	31,5	35,9	36,1	37,0	37,4	38,0
Totaal Lasten	88,0	91,3	102,4	104,9	108,9	106,1	106,4
Baten							
Goederen en diensten aan derden	4,7	2,5	5,0	3,0	2,5	2,5	2,5
Bijdragen van derden	1,4	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	1,9
Interne verrekeningen	2,4	0,6	1,1	1,1	1,0	0,4	0,3
Totaal Baten	8,6	4,7	7,8	5,9	5,4	4,9	4,7
Netto Exploitatiekosten Voldoende water	79,4	86,6	94,6	98,9	103,5	101,2	101,7
Schoon en gezond water							
Lasten							
Kapitaalslasten	2,0	2,3	2,5	4,3	5,0	7,9	7,8
Goederen en diensten van derden	5,4	6,4	7,0	6,8	6,7	6,7	6,8
Doorbelaste kosten (exclusief rente)	7,2	8,1	9,3	9,3	9,4	9,6	9,8
Totaal Lasten	14,6	16,8	18,8	20,4	21,1	24,3	24,4

Omschrijving	Jaar- rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Baten							
Bijdragen van derden	0,1	0,1	-	-	-	-	-
Interne verrekeningen	0,0	-	-	-	-	-	-
Totaal Baten	0,2	0,1	-	-	-	-	-
Netto Exploitatiekosten Schoon en gezond water	14,5	16,7	18,8	20,4	21,1	24,3	24,4
Waterketen							
Lasten							
Kapitaalslasten	32,6	35,9	40,7	41,9	43,2	51,7	56,6
Goederen en diensten van derden	56,8	57,9	58,3	59,8	61,8	62,3	65,8
Bijdragen aan derden	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	1,7	-	-	-	-	-	-
Doorbelaste kosten (exclusief rente)	27,3	29,4	27,6	27,9	28,4	29,2	29,9
Totaal Lasten	118,5	123,2	126,7	129,8	133,6	143,4	152,5
Baten							
Financiële baten	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Goederen en diensten aan derden	3,6	6,6	8,9	6,2	6,2	5,9	8,5
Bijdragen van derden	0,5	0,7	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Interne verrekeningen	5,6	4,9	2,9	2,8	2,8	2,9	2,9
Totaal Baten	9,8	12,4	12,3	9,5	9,5	9,3	11,9
Netto Exploitatiekosten Waterketen	108,7	110,8	114,3	120,3	124,1	134,2	140,6
B.O.D.							
Lasten							
Kapitaalslasten	1,8	2,2	2,7	2,4	2,5	2,4	1,5
Personeelslasten	1,8	2,0	2,1	2,2	2,2	2,2	2,2
Goederen en diensten van derden	30,6	35,4	36,9	37,2	37,5	38,0	39,1
Bijdragen aan derden	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	1,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Doorbelaste kosten (exclusief rente)	18,4	19,9	20,7	22,8	23,7	24,7	25,9
Totaal Lasten	54,7	60,6	63,6	65,7	67,0	68,4	69,9
Baten							
Financiële baten	0,0	-	-	-	-	-	-

Omschrijving	Jaar- rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Personeelsbaten	0,8	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Goederen en diensten aan derden	7,5	8,0	8,2	8,3	8,4	8,5	8,7
Bijdragen van derden	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Totaal Baten	8,7	8,7	8,9	9,0	9,1	9,2	9,4
Netto Exploitatiekosten B.O.D.	45,9	51,9	54,7	56,6	57,9	59,2	60,5
Totaal							
Totaal programma lasten	316,9	335,7	358,7	367,3	381,5	396,9	410,5
Totaal programma baten	30,4	28,8	31,4	26,9	26,5	25,8	28,5
Netto Exploitatiekosten	286,5	307,0	327,4	340,4	355,0	371,1	381,9

Belastingcategorieën in € 1.000

Omschrijving	Water- veiligheid	Voldoende water	Schoon en gezond	Water- keten	BOD	Totaal
Ingezetenen	22.216	45.957	7.795	0	16.183	92.151
Gebouwd	19.950	41.270	7.000	0	17.390	85.609
Ongebouwd overig	2.239	4.633	786	0	1.601	9.259
Natuur	27	55	9	0	32	123
Zuiveringsheffing	0	1.742	2.765	120.245	16.200	140.952
<i>Netto kosten vóór egalisatie</i>	<i>44.432</i>	<i>93.657</i>	<i>18.355</i>	<i>120.245</i>	<i>51.406</i>	<i>328.094</i>

Toelichting 6. EMU-saldo

In Unieverband is afgesproken dat de waterschappen in hun programmabegroting een toelichting opnemen waaruit hun bijdrage aan het te verwachten EMU-saldo blijkt. In het kader van de Economische en Monetaire Unie (EMU) is vastgelegd dat het begrotingstekort van een lidstaat niet meer mag bedragen dan 3% van het bruto binnenlands product (bbp). Er is een tekort als een land in een jaar meer uitgeeft dan ontvangt. Rijnland is net zoals andere decentrale overheden medeverantwoordelijk voor het Nederlandse EMU-saldo. Daarom zijn afspraken gemaakt met de minister van Financiën, in relatie tot de Wet houdbare overheidsfinanciën (wet Hof).

Uit de tabel EMU-saldo blijkt dat Rijnland op transactiebasis in 2026 méér uitgeeft dan ontvangt, vooral door de investeringsuitgaven. In het baten- en lastenstelsel, dat Rijnland (net zoals andere waterschappen) gebruikt, leiden deze uitgaven niet tot tekorten; maar wel volgens het transactiestelsel waarmee het Rijk en de EMU het exploitatiesaldo bepalen.

EMU-referentiewaarden 2026: De Unie van Waterschappen, IPO en VNG hebben met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden. Deze ruimte bedraagt 0,5% van het bbp. Hierbij is er voor de waterschappen een ruimte van 0,06% bbp. De ruimte voor de waterschappen van 0,06% bbp leidt met de laatste raming van het bbp voor 2026 tot een maximaal EMU-tekort van € 740,6 mln in dat jaar. Dit bedrag is met de vastgestelde verdeelsleutel van de geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar (2025 dus) verdeeld over de waterschappen. Dit leidt tot een verwachte referentiewaarde 2026 voor Rijnland van € 52,5 mln. Een referentiewaarde is geen norm. Het is een indicatie van het aandeel dat een waterschap in de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden heeft. Tot nu toe was de ruimte voor decentrale overheden voldoende. In het geval deze ruimte gaat knellen volgt overleg met de minister.

EMU-saldo (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Raming 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
EMU-exploitatiesaldo						
Bij: Rente toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Bij: Toevoeging aan reserves	8.328	12.494	22.991	26.328	29.054	42.999
Af: Onttrekkingen aan reserves	-5.344	-3.224	-200	-200	-200	-5.200
Totaal EMU-exploitatiesaldo	2.984	9.270	22.791	26.128	28.854	37.799
Invloed investeringen						
Netto-investeringsuitgaven	- 132.967	-139.563	-184.442	-177.031	-163.320	-164.283
Verkoop materiële en immateriële activa	0	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	60.221	67.093	69.952	73.643	88.092	96.210
Totaal Invloed investeringen	-72.746	-72.469	-114.489	-103.389	-75.229	-68.073
Invloed voorzieningen						
Toevoeging aan voorziening	350	350	350	350	350	350
Onttrekkingen aan voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-400	-400	-400	-400	-400	-400
Totaal Invloed voorzieningen	-50	-50	-50	-50	-50	-50
Deelnemingen en aandelen						
Boekwinst	0	0	0	0	0	0
Boekverlies	0	0	0	0	0	0
Totaal Deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	0	0
Bijdrage Rijnland aan het EMU- exploitatiesaldo	-69.812	-63.249	-91.748	-77.311	-46.425	-30.324

Toelichting 7. Openbaarheidsparagraaf Woo, met activiteiten 2026

Per 1 mei 2022 geldt de Wet open overheid (Woo) die regelt dat onder andere de overheid voor de hele samenleving transparant en open moet zijn. In deze paragraaf vermelden we onze activiteiten voor 2026.

1. Actieve openbaarmaking voor verplichte categorieën informatie (art. 3.3 Woo)

De Wet open overheid verplicht waterschappen om documenten uit 15 informatiecategorieën in gefaseerd openbaar te maken. Op dit moment voldoet Rijnland aan de eerste tranche. Rijnland stelt in 2026 in ieder geval de volgende informatiecategorieën openbaar beschikbaar en zorgt voor duurzame toegankelijkheid:

- Algemeen verbindende voorschriften.
- Overige besluiten van algemene strekking.
- Organisatie en werkwijze van Rijnland.
- De bereikbaarheid van bestuursorganen en organisatieonderdelen.
- Vergaderstukken en verslagen van de Verenigde Vergadering en de bestuurscommissies.
- Besluiten op Woo-verzoeken.

In 2026 bereidt Rijnland zich verder voor op de uitbreiding van de actieve openbaarmakingsplicht naar aanvullende informatiecategorieën. De invoering van de tweede tranche is vertraagd en de ingangsdatum is nog onbekend. Rijnland treft tijdig de benodigde maatregelen en zet zich volledig in om vanaf het moment van inwerkingtreding aan de wettelijke verplichtingen te voldoen.

2. Inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan verplichte categorieën (art. 3.1 Woo)

Rijnland richt zich vooral op de openbaarmaking van de informatiecategorieën waarvoor de verplichting al geldt of binnenkort van kracht wordt. Naast deze verplichte openbaarmaking past Rijnland, waar dat haalbaar is, ook de inspanningsverplichting toe. Dat betekent dat Rijnland uit eigen beweging informatie openbaar maakt.

3. Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek; hoofdstuk 4 Woo)

In 2026 werkt Rijnland verder aan het verbeteren van het Woo-behandelingsproces,

- Het efficiënter inrichten van de afhandeling van Woo-verzoeken;
- Het integreren van Woo-verzoeken in het zaakstelsel voor betere traceerbaarheid en transparantie (zie ook hoofdstuk 4.3).
- Het ontwikkelen van een gestandaardiseerde Woo-workflow;
- Het onderzoeken van de inzet van AI-toepassingen voor het ondersteunen van zoek-, selecteer- en anonimiseerprocessen.

Deze maatregelen dragen bij aan een snellere, zorgvuldige en uniforme afhandeling van verzoeken.

4. De informatiehuishouding (Hoofdstuk 6 Woo)

In 2026 zetten we onverminderd in op het versterken van een open en transparante overheid. Onder het motto *Zorgvuldig én Open* wordt gewerkt aan een duurzame verbetering van de informatiehuishouding, met specifieke aandacht voor de Wet open overheid (Woo). De focus ligt op drie samenhangende pijlers:

4.1. Bewustwording en informatiebeheer

We vergroten de bewustwording onder medewerkers over het belang van het zorgvuldig opslaan, beheren en toegankelijk maken van procesgebonden informatie. Dit doen we via trainingen, educatie- en bewustwordingscampagnes, en het versterken van de rol van key-users in het Woo-proces. Goed informatiebeheer vormt de basis voor zowel actieve als passieve openbaarmaking

4.2. Actieve openbaarmaking en publicatieplatform

Naar verwachting zal in 2026 een nieuw publicatieplatform worden geïmplementeerd dat voldoet aan de eisen van de Woo en aansluit op landelijke voorzieningen zoals de Woo-index. Daarbij streven we ook het principe van 'betekenisvolle openbaarmaking' na: we publiceren niet alleen wat wettelijk verplicht is, maar ook informatie die maatschappelijk relevant is. Denk aan beleidsdocumenten, verslagen en besluiten die bijdragen aan publieke verantwoording en vertrouwen.

4.3 Zaakgericht werken en Woo-integratie

We zetten in op het beter benutten van het zaakstelsel voor het Woo-proces. We streven naar een situatie waarin alle Woo-verzoeken en bijbehorende documenten systematisch worden geregistreerd, afgehandeld en beheerd binnen het zaakstelsel. Dit draagt bij aan:

- Een uniforme en transparante Woo-workflow;
- Betere vindbaarheid en toegankelijkheid van relevante documenten
- Vereenvoudiging van de reconstructie van besluitvorming
- Ondersteuning bij actieve openbaarmaking via koppelingen met publicatievoorzieningen

Door het Woo-proces te integreren in het zaakstelsel versterken we de kwaliteit van informatiebeheer en voldoen we beter aan de eisen van openbaarheid en verantwoording.

5. Aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon (art. 4.7 Woo)

Sinds 2023 is de functie Woo-contactpersoon belegd bij het Rijnlandse Klantcontactteam. Per 1 september 2024 heeft Rijnland deze functie belegd bij de Woo-coördinator.

6. Besteding incidentele en structurele middelen

De Rijksoverheid stelt incidentele middelen beschikbaar om de Woo te implementeren en structurele middelen om de extra uitvoeringskosten als gevolg van de Woo te dekken. In 2026 zal

het hoogheemraadschap € 65.779 aan incidentele en € 217.659 aan structurele middelen ontvangen.

Rijnland is voornemens om de volgende activiteiten te realiseren:

- Actieve en passieve openbaarmaking: middelen worden ingezet om de publicatie van de informatiecategorieën voor te bereiden en te publiceren. Waaronder het aanschaffen van een Woo-publicatieplatform.
- Systemen en procedures: het optimaliseren en inrichten van nieuwe systemen en procedures om de uitvoering van de Woo te faciliteren. Denk hierbij aan het verwerken van Woo verzoeken, implementatie van zaakgericht werken en beter gebruik maken van een anonimiseringssoftware.
- Extra en behoud van formatie: er is extra capaciteit begroot om het werk te kunnen uitvoeren en te voldoen aan de wettelijke verplichtingen van de Woo. Denk hierbij aan projectleiders, vakspecialisten en externe inhuur.

Toelichting 8. Investeringsoverzicht

Totaal

In € mln

Omschrijving	t/m 2025	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Onderhandenwerk	601,2	119,2	144,1	175,2	130,3	95,5	61,5
Toekomstig werk	0,5	0,5	9,1	37,5	80,4	103,8	151,1
Totaal Rijnlandbreed bruto	601,7	119,7	153,2	212,7	210,6	199,3	212,6
Totaal bijdragen derden	7,6	8,6	5,7	1,2	0,0	0,0	0,0
Totaal bijdragen derden toekomstig werk	0,0	0,0	0,2	0,2	0,5	0,5	4,4
Totaal netto	594,1	111,1	147,2	211,3	210,1	198,8	208,2
Af: Concernbrede korting	0,0	0,0	7,7	26,9	33,1	35,5	43,9
Netto	594,1	111,1	139,6	184,4	177,0	163,3	164,3

Toelichting

De kolom 't/m 2025' geeft de gemaakte kosten tot en met 2025 weer, plus de prognose voor 2025 ten tijde van het opstellen van de begroting. De ramingen van investeringsprojecten zijn vóór aftrek van concernbrede korting. Voor de investeringen in de tabel die zijn aangegeven met een * zitten kredietvoorstellen bij deze begroting. Voor de overige investeringen volgen kredietvoorstellen in 2026.

1. Onderhanden werk: in voorbereiding of uitvoering, 95% realisatie verwacht in 2026 en 90% realisatie verwacht vanaf 2027

Dit zijn afzonderlijke investeringsprojecten waarvoor het bestuur al een voorbereidings- of uitvoeringskrediet heeft verstrekt. De verwachte realisatie is vanaf 2027 (het jaar na het begrotingsjaar) 90% van het investeringsvolume voor dat jaar (10% concernbrede korting) en de kapitaallasten worden voor 90% meegerekend in de exploitatiekosten van Begroting en MJP. Voor 2026 is de verwachte realisatie 95% (5% concernbrede korting).

2. Toekomstig werk: verwachte kredietaanvragen, 95% realisatie verwacht in 2026 en 75% realisatie verwacht vanaf 2027

Dit zijn meerjarenramingen van vervangings- en andere programma's, die naar verwachting nodig zijn om de beleidsvoornemens te realiseren. Deze ramingen zijn veelal nog niet uitgewerkt naar afzonderlijke projecten. Het bestuur heeft nog geen krediet verstrekt. De verwachte realisatie is vanaf 2027 (zijnde het jaar na het begrotingsjaar) 75% van het investeringsvolume (25% concernbrede korting) en de kapitaallasten worden voor 75% meegerekend in de exploitatiekosten van Begroting en MJP. Voor 2026 is de verwachte realisatie 95% (5% concernbrede korting).

Per programma

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	t/m 2025	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal 2026- 2030
Programma Waterveiligheid								
<i>Onderhandenwerk</i>								
Verbetering IJsseldijk Gouda	6.002	1.235	6.585	1.900	0	0	0	8.485
Cluster Dijkversterking Regionale Keringen Dirk I/VIII*	92.274	13.588	12.660	23.960	28.180	22.850	15.200	102.850
Kunstwerken Spaarndammerdijk	8.324	1.143	1.260	1.250	0	0	0	2.510
Vervangen balgstuwen	830	300	1.500	4.500	5.430	1.000	0	12.430
<i>Totaal onderhandenwerk</i>	<i>107.429</i>	<i>16.266</i>	<i>22.005</i>	<i>31.610</i>	<i>33.610</i>	<i>23.850</i>	<i>15.200</i>	<i>126.275</i>
<i>Toekomstig werk</i>								
Toekomstig werk waterveiligheid	0	0	267	767	535	8.535	24.901	35.004
Noodwaterkeringen		0	0	0	700	1.000	1.000	2.700
Verplaatsen strandbebouwing		0	70	140	210	210	30	660
<i>Totaal toekomstig werk</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>337</i>	<i>907</i>	<i>1.445</i>	<i>9.745</i>	<i>25.931</i>	<i>38.364</i>
Totaal waterveiligheid bruto	107.429	16.266	22.342	32.517	35.055	33.595	41.131	164.639
Totaal bijdragen derden	0	957	5.250	750	0	0	0	6.000
Totaal bijdragen derden toekomstig werk	0	0	241	241	481	481	4.410	5.854
Totaal netto	107.429	15.309	16.852	31.527	34.573	33.113	36.720	152.785

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	t/m 2025	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal 2026- 2030
Programma Voldoende water								
<i>Onderhandenwerk</i>								
Stedelijke waterplannen	2.221	1.146	250	200	300	0	0	750
Piekberging Haarlemmermeer	26.578	350	100	0	0	0	0	100
Voormalig sluizencomplex Halfweg	5.599	600	6.800	7.800	3.700	0	0	18.300
Watergebiedsplannen	25.036	1.530	1.150	2.800	1.400	0	0	5.350
Poldergemalen cluster 2	7.354	555	144	0	0	0	0	144
Poldergemalen cluster 3	57.043	24.728	27.500	13.213	2.085	0	0	42.798
Overnemen en afstoten assets, sluizen bruggen	10	10	390	0	0	0	0	390
Vervangen oeververdediging	1.658	1.410	675	400	0	0	0	1.075
Inventarisatie asbesthoudende bouwmaterialen	30	30	0	0	0	0	0	0
Vergroten doorvoer Krimpenerwaard	844	350	1.000	1.500	406	0	0	2.906
Sluizen en kunstwerken	300	300	1.500	800	300	0	0	2.600
Boezemgemaal Katwijk		300	1.600	1.600	500	0	0	3.700
Boezemgemaal Gouda frequentie-omvormers		150	50	0	0	0	0	50
<i>Totaal onderhandenwerk</i>	<i>126.674</i>	<i>31.459</i>	<i>41.159</i>	<i>28.313</i>	<i>8.691</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>78.163</i>
<i>Toekomstig werk</i>								
Poldergemalen meerjarenraming	0	0	1.375	8.800	18.811	20.000	20.000	68.986
Strategische agenda's mjr	0	0	0	0	0	0	0	0
Watergebiedsplannen meerjarenraming	0	0	0	0	0	0	0	0
Boezemgemalen	0	0	0	0	3.350	1.000	10.500	14.850
Oeververdedigingen	0	0	100	1.500	1.500	1.500	1.500	6.100
Sluizen en Kunstwerken	0	0	0	1.500	2.500	2.000	1.000	7.000
Zoetwaterprogramma (doorvoerroute Krimpenerwaard)	0	0	0	0	1.094	1.025	0	2.119
Minder uren activeren poldergemalen	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Totaal toekomstig werk</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1.475</i>	<i>11.800</i>	<i>27.255</i>	<i>25.525</i>	<i>33.000</i>	<i>99.055</i>
Totaal voldoende water	126.674	31.459	42.634	40.113	35.946	25.525	33.000	177.218
Totaal bijdragen derden toekomstig werk	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen derden	6.500	6.500	400	0	0	0	0	400
Totaal netto	120.174	24.959	42.234	40.113	35.946	25.525	33.000	176.818

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	t/m 2025	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal 2026- 2030
Programma Schoon en gezond water								
<i>Onderhandenwerk</i>								
KRW fase 2	16.068	49	330	0	0	0	0	330
KRW3 Noord	9.488	3.250	5.400	7.800	6.470	0	0	19.670
KRW3 ZUID	16.671	6.370	6.350	1.200	0	0	0	7.550
Cluster planontwikkeling (KRW Synergie)	338	300	300	300	0	0	0	600
Cluster landbouw	6.546	1.140	1.145	1.165	450	0	0	2.760
Blauwalgenbestrijding 2023-2027	1.268	60	195	550	1.000	0	0	1.745
Blauwalgenbestrijding/Nieuwe Meer	1.886	4	0	0	0	0	0	0
<i>Totaal onderhandenwerk</i>	<i>52.265</i>	<i>11.173</i>	<i>13.720</i>	<i>11.015</i>	<i>7.920</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>32.655</i>
<i>Toekomstig werk</i>								
KRW fase 3	0	0	0	650	0	0	0	650
Maatregelen zwemwater *	0	0	300	350	550	500	300	2.000
Blauwalgenbestrijding *	0	0	0	0	0	0	0	0
Coalitieakkoord KRW programma	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Totaal toekomstig werk</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>300</i>	<i>1.000</i>	<i>550</i>	<i>500</i>	<i>300</i>	<i>2.650</i>
Totaal Schoon en gezond water bruto	52.265	11.173	14.020	12.015	8.470	500	300	35.305
Totaal bijdragen derden	583	583	0	0	0	0	0	0
Totaal netto	51.682	10.590	14.020	12.015	8.470	500	300	35.305

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	t/m 2025	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal 2026- 2030
Programma Waterketen								
<i>Onderhandenwerk</i>								
AWZI Zwanenburg	116.110	14.200	2.700	3.140	0	0	0	5.840
Cluster Waterketen 1	69.446	8.159	10.045	9.300	4.345	825	0	24.515
Cluster Waterketen 2	15.642	6.969	3.305	1.615	365	0	0	5.285
AWZI Haarlem Waarderpolder	47.514	18.461	28.247	71.586	74.236	70.591	45.626	290.287
AWZI Zuiveringskringen Alphen ad Rijn (ZANK)	42.965	2.800	170	0	0	0	0	170
Persleidingen Hoofddorp *	10.826	5.200	17.100	14.800	650	0	0	32.550
Vervangen hoofdverdeler installatie awzi Leiden ZW	260	260	190	0	0	0	0	190
Zuiveringskring Gouda	1.153	1.150	1.300	2.350	0	0	0	3.650
Zuiveringskring Zwaanshoek	150	150	1.430	1.160	460	250	700	4.000
Cluster Waterketen 3	566	440	1.780	330	0	0	0	2.110
<i>Totaal onderhandenwerk</i>	<i>304.632</i>	<i>57.789</i>	<i>66.267</i>	<i>104.281</i>	<i>80.056</i>	<i>71.666</i>	<i>46.326</i>	<i>368.597</i>
<i>Toekomstig werk</i>								
Zuiveringskring Gouda *	0	0	0	775	16.233	21.423	12.798	51.228
Zuiveringskring Leiden-N	0	0	140	920	3.460	4.275	9.993	18.788
Zuiveringskring Zwaanshoek	0	0	0	2.698	1.182	0	21.400	25.280
Zuiveringskring Leiden-ZW	0	0	0	0	0	0	2.000	2.000
Zuiveringskring Noordwijk	0	0	0	0	0	550	1.650	2.200
Zuiveringskring Katwijk	0	0	0	0	1.200	3.600	4.800	9.600
Advanced Management & Control		0	600	1.100	1.000	500	0	3.200
Assetmanagement AWZI's	0	0	1.175	5.463	9.054	10.758	11.093	37.542
Assetmanagement AWTs *	0	0	240	800	5.883	4.417	1.045	12.385
Energieneutraliteit	0	0	1.910	3.800	4.000	4.000	3.000	16.710
Coalitieakkoord N&P	0	0	0	0	0	0	1.857	1.857
Coalitieakkoord Micros	0	0	0	0	0	1.900	4.343	6.243
Coalitieakkoord Broeikasgassen	0	0	500	2.400	3.090	10.590	11.885	28.465
Coalitieakkoord Circulair	500	500	2.000	5.850	6.000	6.000	6.000	25.850
<i>Totaal toekomstig werk</i>	<i>500</i>	<i>500</i>	<i>6.565</i>	<i>23.806</i>	<i>51.101</i>	<i>68.013</i>	<i>91.863</i>	<i>241.348</i>
Totaal Waterketen bruto	305.132	58.289	72.832	128.087	131.157	139.679	138.189	609.945

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	t/m 2025	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal 2026- 2030
Totaal bijdragen derden	535	535	70	400	0	0	0	470
Totaal netto	304.597	57.754	72.762	127.687	131.157	139.679	138.189	609.475

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	t/m 2025	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal 2026- 2030
Programma BOD								
<i>Onderhandenwerk</i>								
Cluster bedrijfsvoering	10.248	2.514	929	0	0	0	0	929
<i>Totaal onderhandenwerk</i>	<i>10.248</i>	<i>2.514</i>	<i>929</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>929</i>
<i>Toekomstig werk</i>								
Vervanging hardware liften hoofdkantoor	0	0	425	0	0	0	0	425
<i>Totaal toekomstig werk</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>425</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>425</i>
Totaal BOD bruto	10.248	2.514	1.354	0	0	0	0	1.354
Totaal bijdragen derden	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal netto	10.248	2.514	1.354	0	0	0	0	1.354

Toelichting 9. Begrippen en afkortingen

AHI	Asset Health Indicator
AI	Artificial Intelligence
AMC	Advanced monitoring en control
ANLB	Agrarisch natuur- en landschapsbeheer
A&O	Arbeidsmarkt en opleidingsfonds
Arbo	Arbeidsomstandigheden
ARK	Amsterdam Rijnkanaal
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AWS	Afvalwatersysteem
AWZI	Afvalwater zuiveringsinstallatie
AZA	Alternatieve Zoetwater Aanvoer voor West-Nederland
BAL	Besluit activiteiten leefomgeving
BOB	Beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming.
BOD	Bestuur, Organisatie en Dienstverlening
BOL	Bestuurlijk overleg en leefomgeving
BSGR	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland
Burap	Bestuursrapportage
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CPI	Consumentprijsindex
CSF	Centrale Salarisadministratie Functioneel beheer
DIG	Diversiteit Inclusie en Gelijkwaardigheid
DIRK	Dijkverbetering Regionale Keringen
DKW	Doorvoer Krimpenerwaard
DO	Definitief ontwerp
DT	Directieteam
EMU	Economische en Monetaire Unie
EU-RSA	Europese richtlijn stedelijk afvalwater
FE	Financiële Eenheid
FG	Functionaris gegevensbescherming
fte	Full Time Equivalent
GIS	Geografisch Informatie Systeem
GOAW	Grensoverschrijdenafvalwater
GR	Gemeenschappelijke regeling
HA	Hectare
HDSR	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
HHSK	Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard
HVC	Huisvuilcentrale
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWH	Het Waterschapshuis
HWP	Haarlem Waarderpolder
HRM	Human Resource Management
I&A	Informatisering en automatisering
ICAI	Innovation Center for artificial intelligence
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
ILT	Inspectie leefomgeving en transport
IMOC	Index Materiële Overheidsconsumptie
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
IPO	Interprovinciaal overleg

IT	Informatie Technologie
ITGC	IT General Controls
I&W	Infrastructuur en Waterstaat
JZ	Juridische Zaken
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KWA	Klimaatbestendige Water Aanvoer
KWA+	Capaciteitvergroting KWA
KRW	Kaderrichtlijn Water
LBO1	Eerste landelijke beoordeling overstromingsrisico's
LBO2	Tweede landelijke beoordeling overstromingsrisico's
LTAP	Lange Termijn Asset Planning
LVVN	Landbouw, visserij, voedselzekerheid en natuur
MJOB	Meerjarenonderhoudsbegroting
MJP	Meerjarenperspectief
MIn	Miljoen
MVOI	Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen
N3MP	Nieuwe Driemanspolder
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NUP	Nalevering Uitvoerings Programma
NVO	Natuurvriendelijke oevers
NWB	Nederlandse Waterschaps Bank
NZK	Noordzeekanaal
OSO	Online Security Officer
PBB	Persoonsgebonden basis budget
P&C	Planning & Control
PE	Polyelectrolyet
Pfh	Portefeuillehouder
PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen
PFOS	Perfluorooctaansulfonaten
PIOFACH	Personeel, Informatisering, Organisatie, Facilitair, Automatisering/administratie, Communicatie en Huisvesting
RDO	Regionaal Droogte Overleg
RMM	Rijn Maas monding
RWS	Rijkswaterstaat
SAAS	Software as a service
SE	Systems Engineering
SEB	Schoon en emissieloos bouwen
SPP	Strategisch Personeelsplanning
SPVE	Stedenbouwkundige programma van eisen
Stowa	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
TGWR	Toekomstbestendig waterbeheer Rijnland
UvW	Unie van Waterschappen
VDS	Verbeterd droogmakerijsysteem
VE	Vervuilingseenheden
VIJG	Verbetering IJsseldijk Gouda
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VV	Verenigde Vergadering
WBP	Waterbeheerprogramma
WBS	Water en Bodem Sturend
WMNL	West en Midden-Nederland

Woo	Wet open overheid
WOZ	Waardering onroerende zaken
WRR	Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid
ZANK	Zuiveringskringen Alphen ad Rijn
ZWR	Zwemwaterrichtlijn

Zie ook: Woordenlijst Waterbeheerprogramma (WBP6)

Colofon

Copyright © 2026

De Begroting 2026 en het Meerjarenperspectief 2026-2030 is een uitgave van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Corsanummer: 25.062161

Versie: 28 oktober 2025

Voor de VV van 26 november 2025

